

October 2022
Ekim 2022

Women Voicing Peace

Kadınlar Bariş Anlatıyor

*In Collaboration with Diyarbakir Chamber of Commerce and Industry's Women Council and Irish Embassy in Ankara
Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Kadın Meclisi ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nin işbirliğiyle*

Published by Yayınlayan

Democratic Progress Institute Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street

London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

© DPI – Democratic Progress Institute Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity
registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method
without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale.
For copying in any other circumstances, prior written permission must be
obtained from the publisher, and a fee may be payable.

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler'de kayıtlı bir vakıftır.
Vakıf Kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin
yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz.
Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması
gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.



Table of Contents

Foreword	4
Event Summary	8
Full Transcript of the Event	18
Morning Session	18
Afternoon Session	58
Participant List	102
DPI Aims and Objectives	106
Board Members	108
Council of Experts	114

İçindekiler

Önsöz	5
Etkinliğin Özeti	9
Etkinliğin Tamamının Çevirisi	17
Sabah Oturumu	17
Öğleden Sonraki Oturum	59
Katılımcı Listesi	103
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri	107
Yönetim Kurulu Üyeleri	108
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	114



Kerim Yıldız
DPI CEO

Foreword

On October 19 in Diyarbakır, the Democratic Progress Institute (DPI), in association with the Irish Embassy in Ankara and the Diyarbakır Chamber of Commerce and Industry (DTSO)'s Women Council, hosted a Peace Table event titled "Women Voicing Peace." The event's goal was to bring together a diverse group of women, as well as representatives of civil society and the media from the region, who have made significant contributions to advancing peace and to broaden the basis for peace in Turkey. The event's keynote speaker was Monica McWilliams, co-founder of the Northern Ireland Women's Coalition and one of the two women who represented the Northern Irish Women's Coalition at the multi-party peace talks that led to the signing of the Good Friday Agreement. Following the screening of the film "Wave Goodbye to the Dinosaurs", which chronicles the formation of the Northern Ireland Women's Coalition and its contribution to peacebuilding. McWilliams shared her experiences and discussed the role of women in peace processes in Northern Ireland as well as critical issues including inclusivity, pluralism, and mediation, which are crucial to the success of negotiation processes and persuasion of the political elites and various segments of society.

Önsöz

19 Ekim tarihinde Diyarbakır'da, Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Ankara İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçiliği ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Kadın Meclisi'nin katkılarıyla "Kadınlar Barışı Anlatıyor" başlıklı bir Barış Masası etkinliğine evsahipliği yaptı. Etkinliğin amacı, Türkiye'de barışın geliştirilmesine ve barışa temel oluşturacak hususların yaygınlaştırılmasına önemli katkılar sunmuş farklı çevrelerden bir kadın grubunu, bölgenin sivil toplum temsilcilerini ve medya mensuplarını biraraya getirmektir. Etkinliğin açılış konuşmacısı, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucu ortağı ve Hayırlı Cuma Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan çok partili barış görüşmelerinde Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nu temsil eden iki kadından biri olan Monica McWilliams oldu. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kuruluşunu ve barışın inşasına sunduğu katkıyı anlatan "Dinozorlara Veda" filmi'nin izlenmesini takiben, McWilliams bizlerle deneyimlerini paylaştı ve Kuzey İrlanda barış sürecinde kadınların oynadığı role ve ayrıca müzakere süreçlerinin başarıya ulaşmasında ve siyasi elitlerin ve toplumun farklı kesitlerinin ikna edilmesinde çok önem taşıyan kapsayıcılık, çoğulculuk ve arabuluculuk gibi kritik hususlara ilişkin açıklamalarda bulundu.

The meeting brought together a diverse group of women, political and civil society actors from the region and represented the broad spectrum of different political affiliations in the south and southeast of Turkey. The group included members of political parties, businesspeople, representatives of human rights organisations, lawyers, journalists, and academics.

The opening remarks were followed by the screening of “Wave Goodbye to Dinosaurs”, which is a 2017 documentary directed by Eimhear O’Neill as a part of the Women, War & Peace series produced by philanthropist and director, Abigail Disney. The documentary specifically examines the incredible union of women across religious and political lines in a divided Northern Ireland. Following the screening, our keynote speaker, Monica McWilliams shared her experiences with the audience.

During the following sessions participants touched upon various questions that centered around women’s unique experiences during conflict and their meaningful participation in conflict resolution processes. The event was an opportunity for the participants to share their own experiences of the peace process in 2013 and reflect on what should be done differently in a possible new process.

DPI continues to place a high priority on this issue in its program because it views women’s active and meaningful participation in peace making and conflict resolution activities as being essential. In due course, a thorough, comprehensive report of the event will be written and made available.

This Peace Table is one of several events that are scheduled as part of the *Voicing Peace and Fostering Inclusivity in Turkey* project, which is funded by the governments of Ireland, Norway and Switzerland.

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

Toplantıda bölgenin kadınlarından, siyasetçilerinden ve sivil toplum aktörlerinden oluşan ve Türkiye’nin güney ve güneydoğusundaki farklı siyasi eğilimlerin geniş bir spektrumunu temsil eden çeşitli çevrelerden bir grup insan biraraya geldi. Grup siyasi parti üyeleri, iş dünyası mensupları, insan hakları örgütlerinin temsilcileri, avukatlar, gazeteciler ve akademisyenlerden oluştu.

Açılış konuşmalarının ardından, filantrop ve yönetmen Abigail Disney’nin yapımcılığını yaptığı Kadınlar, Savaş & Barış dizisinin bir parçası olarak Eimhear O’Neill’in yönetmenliğinde çekilen 2017 tarihli bir belgesel, “Dinozorlara Veda” filmi seyredildi. Belgeselde bölünmüş bir Kuzey İrlanda’da farklı dinlerden ve politik çizgilerden gelen kadınların inanılmaz birlikteliği anlatılmaktadır. Filmin izlenmesini takiben, açılış konuşmacımız Monica McWilliams yaşadığı deneyimleri seyirciyle paylaştı.

Takip eden oturumlarda katılımcılar, merkezinde kadınların çatışmalar sırasında yaşadığı özgün deneyimlerin ve çatışma çözümü süreçlerine yaptıkları anlamlı katkıların yer aldığı çeşitli sorunlara değindi. Etkinlik, katılımcıların 2013 Barış Süreci’ne ilişkin kendi deneyimlerini paylaşması ve olası yeni bir süreçte nelerin farklı yapılması gerektiğini dile getirmesi için bir fırsat oluşturdu.

DPI, barış inşası ve çatışma çözümü konularında kadınların etkin ve anlamlı katılımın esas olduğu görüşüyle programında bu konuya yüksek bir öncelik veriyor. Bir süre sonra etkinliğin ayrıntılı ve kapsamlı bir raporunu yazılıp sunulacak.

Bu Barış Masası, İrlanda Cumhuriyeti, Norveç ve İsviçre hükümetlerinin mali destek verdiği *Türkiye’de Barışı Seslendirmek ve Kapsayıcılığı Teşvik Etmek* projesinin bir parçası olarak programlanmış çeşitli etkinliklerden biridir.

Kerim Yıldız

İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü

Event Summary

The Democratic Progress Institute (DPI) held an event on October 19th which brought together a diverse group of women representing a broad range of political and civil society actors as well as businesswomen from the south and southeast of Turkey. Titled “Women Voicing Peace,” the event was held in collaboration with Diyarbakir Chamber of Commerce and Industry’s Women Council and the Irish Embassy in Turkey and aimed to highlight how collaboration could be achieved despite political differences, focusing on the ways in which the base for peace in Turkey can be strengthened and broadened. The event highlighted the experience of the Northern Irish Women’s Coalition (NIWC) during the peace negotiations in Northern Ireland which led to the signing of the Good Friday Agreement in 1994. The participants of the event initially heard from Sonya McGuinness, the Ambassador of Ireland to Turkey, who focused on how important the



Participants watching the Wave Goodbye to Dinosaurs documentary film.

Dinozorlara Veda belgesel filmi izleyen katılımcılar.

Etkinliğin Özeti

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), 19 Ekim tarihinde, Türkiye’nin güney ve güneydoğusunda siyaset ve sivil toplum aktörlerinin ve iş dünyası mensuplarının geniş bir yelpazesini temsil eden farklı çevrelerden bir grup kadının biraraya getirildiği bir etkinlik düzenledi. “Kadınlar Barışı Anlatıyor” başlıklı etkinlik Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Kadın Meclisi ve İrlanda Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçiliği’nin işbirliğiyle gerçekleştirildi. Türkiye’de barış temelini kuvvetlendirebilmenin ve barışı yaygınlaştırabilmenin yollarına odaklanılan etkinlikte siyasi farklılıklara rağmen işbirliğinin nasıl sağlanabileceği vurgulandı. Etkinlikte, Kuzey İrlanda’da 1994 Hayırlı Cuma Anlaşması’nın imzalanmasıyla sonlanan barış görüşmeleri sırasında Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu’nun (NIWC) deneyimleri üzerinde duruldu. Etkinliğe katılanlar ilk olarak Türkiye’nin İrlanda Büyükelçisi Sonya McGuinness’i dinledi. Büyükelçi başarılı ve sürdürülebilir bir barış sürecinin oluşturulmasında kadınların katılımının önemine vurgu yaptı. Büyükelçi McGuinness’in ardından, Türkiye’nin İsviçre Büyükelçisi Jean-Daniel Ruch dinleyicileri selamladı ve dünyanın her yerinde barış için mücadele eden kadınlara onurlandırıldığı bir konuşma yaptı.

Giriş konuşmalarının ardından NIWC’nin hikayesinin anlatıldığı bir belgesel film, *Dinozorlara Veda* filmi izlendi. Grup, Sıkıntı Yılları sırasında Kuzey İrlanda’da yaşanan çeşitli siyasi ve dini ayrılıklardan gelen, ülkede barışın inşa edilmesi amacıyla farklılıklarını bir yana bırakıp birlikte çalışmış kadınlardan oluşmaktaydı. Filmin izlenmesini takiben, koalisyonun kurucularından ve çok partili barış görüşmelerinde NIWC’yi temsil eden iki kadından biri olan açılış konuşmacısı Monica Williams konuşmasını yaptı. Monica Williams Kuzey İrlanda’da ve dünyanın birçok başka bölgesinde barış için çalışmaya devam ediyor.

Konuşmasının açılışında, Sıkıntı Yılları sırasında büyüme anılarını anlattı, Kuzey İrlandalı Katolikler’in insan haklarını savunurken İngiliz Hükümeti’nin plastik mermilerine ve biber gazına maruz kalan ailesine değindi. Bu kadar erken bir yaşta edindiği deneyimler akademik kariyerinde insan hakları ve özellikle de kadın hakları konularının peşinden gitmesine yol açtı. Barış görüşmeleri ilan edildiğinde, kendisini,

inclusion of women is to forming successful and sustainable peace processes. After Ambassador McGuinness, the Ambassador of Switzerland to Turkey, Jean-Daniel Ruch welcomed the audience and gave a speech in honour of the women who have fought for peace throughout the world.

The introductory remarks were followed by the screening of *Wave Goodbye to Dinosaurs*, a documentary film that depicts the story of the NIWC. The group comprised of women from across the political and religious cleavages present in Northern Ireland during the Troubles, who dropped their differences to work towards building peace across country. The viewing was followed by the keynote speaker, Monica Williams, who was one of the founders of the coalition and one of the two women who represented the NIWC at the multi-party peace talks. McWilliams continues to work towards peace within



Sonya McGuinness,
the Ambassador of
Ireland to Turkey.

*Sonya McGuinness,
İrlanda Cumhuriyeti
Türkiye Büyükelçisi.*

oturup siyasetçilerin barışı müzakere etmesini seyretme, ya da böyle sine kritik bir zamanda kadınların sorunlarını dile getirme seçeneğiyle karşı karşıya buldu. Özellikle belirtmek gerekirse, nihai anlaşmada sosyal adalet ve geçiş dönemi adaleti konularının, yani sadece savaşan tarafların değil, çatışma ortamında büyüyen erkeklerin, kadınların ve çocukların da yaşadığı travmalarla sivil toplumun baş edebilmesini sağlayan konuların yer alması için uğraştı. Katılımcılara verdiği son mesaj “uyuyan kadınlar uyandığında, dağlar yerinden oynar” oldu, onlara gelecekte Türkiye’de olması muhtemel barış görüşmelerinde barış sürecinin kapsayıcı olabilmesi için sürece kendi seslerini katmalarını tavsiye etti.

Sorular ve cevaplar oturumunda katılımcılar, McWilliams’a, Kürt meselesi bağlamında başarılı bir barış süreci imkanına ağırlık vererek filmde ve konuşmasında geçen konular hakkında sorular sordu. Bir katılımcı,



Jean-Daniel Ruch,
Ambassador of
Switzerland to Turkey.

*Jean-Daniel Ruch,
İsviçre Büyükelçisi.*

Northern Ireland and many other regions across the world.

Opening her speech, she described her experience of growing up during The Troubles, remembering how whilst her family protested for the civil rights of Catholics in Northern Ireland, they were met by rubber bullets and tear gas from the British government. These experiences at such an early age led her to pursue the issue of human rights and specifically women's rights into an academic career. When the peace talks were declared, she faced the choice of sitting back and letting politicians negotiate peace or giving her voice to women's issues at a crucial time. She particularly focused on bringing social and transitional justice issues to the final agreement, those that allow civil society to deal with the traumas brought not only to combatants but to the men, women and children that have grown up surrounded by conflict. Her final message to the participants was that "when sleeping women awake, mountains will move," inspiring participants to use their voices in any future talks of peace in Turkey to help ensure that the peace process is an inclusive one.

During the questions and answers session participants could ask McWilliams about the issues covered in the film and her speech with a focus on the possibilities of a successful peace process in Turkey with regards to the Kurdish issue. One participant highlighted the lack of inclusion in previous attempts to form dialogue between the sides, giving the example of how the Wise People's Committee (WPC), a group formed to help inform public perceptions over the peace process, had only 12 women in a 63 strong delegation.

McWilliams stressed throughout the event that there was a need to be proactive and resilient in attempts to gain inclusion. Indeed, she argued that at first the IRA were resistant to the Women's Coalition as the IRA believed that they were stealing the public spotlight. Initially, women had called political parties to include women in their delegations lists for the negotiations. However, when these calls were ignored, women decided to form a women's party. Inclusion was achieved through tirelessly working in meetings to bring both sides to the negotiating table. Women's representation was not granted in Northern Ireland, it was earned through arduous work and by gaining the support of the people who voted. McWilliams argued that when

daha önceki girişimlerde taraflar arasında diyalog oluşturmayı sağlayan kapsayıcılığın eksik olduğunu vurguladı, buna örnek olarak, halkın barış süreci konusunda bilgilendirilmesine amacıyla oluşturulmuş 63 kişilik kalabalık bir grup olan Akil İnsanlar Heyeti'nde (AİH) sadece 12 kadının bulunmasını verdi.

McWilliams, etkinlik boyunca kapsayıcılığı sağlama çabalarında proaktif ve ısrarlı olunması gerektiğini vurguladı. Aslında, halkın ilgisini üzerlerine çektikleri düşüncesiyle başlangıçta IRA'nın Kadın Koalisyonu'na karşı olduğunu ileri sürdü. Kadınlar, başlangıçta siyasi partilere görüşmelere katılacak delegasyon listelerine kadınları katma çağrısını yaptı. Ancak bu çağrılar dikkate alınmayınca, kadınlar bir kadın partisi oluşturmaya karar verdi. Toplantılarda her iki tarafı görüşme masasına getirmek için yorulmadan çalışarak kapsayıcılık sağlandı. Kuzey İrlanda'da kadınların temsiliyeti kendiliğinden bahsedilmedi, gayretli çalışmayla ve oy veren insanların desteğini elde ederek kazanıldı. McWilliams, Kuzey İrlandalı kadınların Kadın Koalisyonu'nu oluşturarak siyasal ayrılıkları yıktıklarında ve birbirlerini destekleyip işbirliği yaptıklarında, tüm siyasi partilerde tüm kadınlar için büyük bir temsiliyet sağladıklarını ifade etti. Bunun ardından kadınlara delegasyonlarda ve siyasi partilerde giderek daha fazla yer verilmeye başlandı. Halk daha sonra barış sürecinde kadınların olumlu etkisini öne çıkarmakta koalisyonun gerekli olduğunu anladı.

Katılımcıların ortaya attığı bir diğer mesele, aslında sıklıkla çatışmada bir payı olan kadınların barışın sesi olarak görülmesiydi. Konuşmacı buna hak vererek, hapishanelerde karşılaştığı doğru şeyi yaptığını inanan kadınları anlattı. "Barışı düşmanınızla yapmak zorundasınız" diyen Nelson Mandela'yı andı. Barış inşasında anahtar nokta, tüm taraflara ideolojik farklılıkları aşmanın ve savaşın neden olduğu acılara son vermenin öneminin anlatılmasıdır. Bu bağlamda, barışçıl bir toplum inşa edilirken karşıt taraflarla kurulan iletişim çok daha verimli sonuç veriyor ve onun deneyimine göre, bu, siyasi eğilimlerini bir yana bırakmış kadınlarla başarılıdır.

Düşmanlarıyla konuşma, bilhassa uzlaşma gerekliliği tartışmanın ana konularından biri oldu. McWilliams, bir barış anlaşması imzalamanın, farklı milli tutkulara sahip taraflar arasında yıllardır sürmekte olan kutuplaşmayı hemen sonlandırmadığını, bunun sadece uzun yıllara

Northern Irish women tore down political cleavages and supported and collaborated each other by forming the Women's Coalition, they ensured greater representation for all women in all political parties. After this, women were increasingly given positions in delegations and political parties. People later understood the necessity of the coalition to highlight the positive impact of women in the peace process. Another issue raised by participants was that women are often assumed to be the voice of peace, when often they play apart in conflict. The speaker agreed, describing women she had met in prisons who believed they were doing the right thing. She referred to Nelson Mandela, who stated that "you have to make peace with your enemy." The key to building peace is explaining to all sides why it is necessary to overcome ideological differences and end the suffering caused by war. In this sense, communicating with adversaries is far more fruitful to building a peaceful society and, in her experience, this was achieved by women who managed to put aside their political affiliations.

Talking to one's enemies was a key theme throughout the discussion, especially the need for reconciliation. McWilliams explained that the signing of a peace agreement does not instantly end the years of antagonism between sides possessing different nationalist ambitions, it is only the start of a lengthy process of rebuilding relationships and rebuilding trust. An especially prevalent issue of rehabilitation was the impact of violence against women throughout war, especially the issue of women's bodies serving as a battleground. McWilliams witnessed this in different parts of the world, from forced sterilisation to physical violence and rape. These traumas need to be dealt with in a peace agreement by using transitory and restorative measures. She argues that "There should be a proper system and process where you do investigations. Not everyone needs to go to prison or be sentenced but you do need to give victims the right to reparations and some of the truth." It is key then for evidence to be collected of such instances to ensure that these issues can be pointed to during the peace process with evidence to ensure they are dealt with effectively.

On the issue of reconciliation, the ethics of memorialisation was brought up and how best to use art in the face of war. The issue

yayılacak bir ilişkileri yeniden inşa etme ve yeniden güven oluşturma sürecinin başlangıcı olduğunu açıkladı. Oldukça çok konuşulan onarım meselesi savaş boyunca kadına karşı şiddetin, bilhassa da kadınların vücudunun savaş meydanı olarak kullanılmasının etkisiydi. McWilliams, zorla kısırlaştırmadan fiziki şiddet ve tecavüze dek bunlara dünyanın farklı yerlerinde şahit olmuştu. Bir barış anlaşmasında bu travmalara geçici ve onarıcı önlemler kullanarak yaklaşılması gereklidir, "Soruşturmaların yapıldığı düzgün bir sistemin ve sürecin olması gerekli. Herkesin hapse girmesi veya hüküm giymesi şart değil, ancak kurbanlara tazminat hakkı vermek ve hakikatin bir kısmını anlatmak zorundasınız" dedi. Barış sürecinde bu meselelerin kanıtlarıyla ele alınabilmesini, konuyla etkili şekilde ilgilenilebilmesini sağlamak için bu örneklerle ilişkin kanıtların toplanması çok önemli.

Uzlaşma konusuna gelindiğinde, hafızalaştırma etiği ve savaşa karşı sanatın en iyi nasıl kullanılabileceği konuları ortaya atıldı. Savaşı hatırlama sorunu genellikle olayların hatırlanmasıdır; bir tarafın saygı gösterdiği kahramanlar diğerlerine zulüm uygulamış, çatışma dönemi hafızasının ihtilafı bulabileceği mekanlar yaratmıştır. Bir katılımcı Kürtçe oyunların ve konserlerin yasaklandığını ve kültürlerinin bastırıldığını belirtti. McWilliams, çatışmanın sorgulanmasında ve saygıyla anılmasında sanatın kullanımına ilişkin Belfast'tan örnekler sundu, çatışmanın anılması ve bir kültürün unutulmamasının sağlanmasında sanatın çok önemli bir yer tuttuğunu belirtti.

Sonuç olarak, etkinlik katılımcılar tarafından çok iyi karşılanmış ve farklı çevrelerden bir grup kadınla biraraya gelerek Monica McWilliams'ı tanıma, çatışmada ve çatışma çözümünde kadınların rolünü tartışma, 2013 yılındaki barış sürecine ilişkin kendi deneyimlerini ve olası bir yeni süreçte nelerin farklı yapılabileceğini düşünme fırsatı sunduğu için takdir edilmiştir. McWilliams konuşmasını "Öyleyse, intikamın çok ötesinde denizin durulmasını umut et" diyen İrlandalı şair Seamus Heaney'nin sözlerinden alıntı yaparak ve bu sözlerin umut hakkında olduğunu belirterek bitirdi. Çatışma çözümü alanında umudu kaybetmemenin şart olduğunu vurguladı.

with remembering war is often events and hero's revered by one side have committed atrocities against the other, creating sights where the memory of the conflict can be contested. One participant noted that Kurdish plays and concerts had been banned and their culture was being silenced. McWilliams offered examples of when the arts were used in Belfast to try and respectfully remember the conflict and argued that art was key in remembering the conflict and ensuring a culture is not forgotten.

Overall, the event was very well perceived by the participants who appreciated the opportunity to come together with a diverse group of women to engage with Monica McWilliams, discuss the role of women in conflict and conflict resolution and reflect on their own experiences of the peace process in 2013 and what should be done differently in a possible new process. McWilliams finished her remarks by quoting Irish poet Seamus Heaney's words that said, 'So hope for a great sea-change on the far side of revenge,' underlying that these words were about hope. She stressed the necessity to be hopeful in the field of conflict resolution.

Etkinliğin Tamamının Çevirisi

SABAHA OTURUMU

Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun (NIWC) kuruluşunun ve barışın inşasına katkısının anlatıldığı *Dinozorlara Elveda* filminin izlenmesini takiben, NIWC'nin kurucu ortağı ve Hayırlı Cuma Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan çok partili barış konuşmalarında Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nu temsil eden iki kadından biri olan açılış konuşmacısı Monica McWilliams dinleyicilerle deneyimlerini paylaştı.

Esra Elmas: Bu belgeseli seyretmek hep çok dokunaklı oldu. Belgeseli üçüncü seyredişim olmasına rağmen, hala çok etkileyici buluyorum. Son beş yıldır akamete uğrasa da Türkiye'de bir barış müzakeresi girişimimiz oldu, barışın hayatımızı nasıl değiştirebildiğini ve gündelik hayatlarımızdaki etkilerinin nasıl görülebilir olduğunu birinci elden deneyimledik. Bu filmi ne zaman seyretsem, kendime, niye burada başarısız olduk diye soruyorum. Bu bir üzüntü ifadesi değil, bir soru. Ne yapıp edip gelecekte biz de başaracağız, hiç şüphem yok. Şimdi Kuzey İrlanda barış sürecinin ayrılmaz bir parçası olan belgeselde izlediğiniz Monica McWilliams'ı dinleyeceğimiz bir sonraki oturumumuza geçelim. Kendisi Kuzey İrlanda Ka-



Monica McWilliams talking about her experiences as founding member of the NIWC.

NIWC'nin kurucu üyesi Monica McWilliams deneyimleri hakkında konuşuyor.

Full Transcript of the Event

MORNING SESSION

Following the screening of the film *Wave Goodbye to the Dinosaurs*, which chronicles the formation of the Northern Ireland Women's Coalition (NIWC) and its contribution to peacebuilding, keynote speaker Monica McWilliams, co-founder of the NIWC and one of the two women who represented the Northern Irish Women's Coalition at the multi-party peace talks that led to the signing of the Good Friday Agreement shared her experiences with the audience.

Esra Elmas: It is always so touching to watch this documentary. It is my third time watching the documentary, but I still think it is very moving. It has been parked, especially in the last 5 years, but we did have an experience of a peace initiative in Turkey, and we did experience first-hand how peace can change our lives and how its effects can become visible in our day to day lives. Every time I watch this film, I ask myself why we failed to do it here. It is not a statement of regret, but a question. Somehow, in the future, we will do it too, I have no doubt. Anyways, let's move to our next session where we will listen to Monica McWilliams who you saw in the documentary and who was an integral part of the peace process in Northern Ireland. She was one of the founding members of the Northern Ireland Women's Coalition (NIWC). She was at the negotiation table and continues to work for peace in Northern Ireland, as well as other countries around the world from Colombia to Cyprus, Israel, Palestine, and Philippines. She has been taking part in many peace efforts in all around the world. You can find her detailed resume in the folders but one thing I would like to remind you is that Monica McWilliams teaches transitional justice and women's studies at Ulster University and was also responsible for preparing recommendations for the Bill of Rights in Northern Ireland. Now we are going to listen to Monica, and we are going to ask questions to her and then continue after lunch. Monica, you have the floor.

dın Koalisyonu'nun (NIWC) kurucu üyelerinden biri. Monica McWilliams müzakere masasına katıldı; Kuzey İrlanda'dan yanı sıra Kolombiya'dan Kıbrıs, İsrail, Filistin ve Filipinler'e dek dünyanın diğer birçok ülkesinde barış için çalışmaya devam ediyor. Tüm dünyada birçok barış girişiminin bir parçası olmayı sürdürüyor. Ayrıntılı özgeçmişini dosyalarda bulabilirsiniz; ilaveten Monica McWilliams'ın Ulster Üniversitesi'nde geçiş dönemi adaleti ve kadın çalışmaları derslerini verdiğini ve ayrıca Kuzey İrlanda'da Haklar Bildirgesi için tavsiye kararlarının hazırlanmasından sorumlu olduğunu da size hatırlatmak isterim. Şimdi Monica'yı dinleyip kendisine sorular soracağız, öğle yemeği sonrasında da kaldığımız yerden devam edeceğiz. Monica, şimdi söz sende.

Monica McWilliams: Bugün buraya, beni dinlemeye gelen herkese çok teşekkür ederim. Yıllardır birlikte olduğum DPI'ya, yıllardır hem burada hem Belfast'ta birlikteliğimi devam ettirdiğim Kürt kadınlarına ve iyi arkadaşım İrlanda Büyükelçisi Sonia McGuinness'e ve ayrıca İsviçre Büyükelçisi'ne geldikleri için çok teşekkür ederek başlamak istiyorum. Ayrıca Diyarbakır Ticaret Odası (DTSO) Kadın Meclisi'ni seçim sonuçları için tebrik etmek istiyorum. Tarihin bu anında burada olduğum ve burada Diyarbakır'da bulunduğum için çok mutluyum. Amed de diyebileceğim söylendi. Bu şekilde söyleyeceğim.

Bazıları belgesele konu olan sorunların çoğunun geçmişte kaldığını düşünme eğiliminde, ancak bunların birçoğu tarihi sorunlar değil, hala yaşanıyor ve benim barış inşası işinden çıkardığım temel derslerden biri, tamamlanmadığı, hiçbir zaman bitmediği. İnsan hakları protestosuna ilk katıldığımda 14-15 yaşlarında bir gençtim. Biz bir azınlıktık ve ailem bizim bu protestolara gitmemizin gayet güvenli olduğunu düşünüyordu. Dolayısıyla, protestoya babamla, erkek ve kız kardeşlerimle birlikte gittik. Ne oldu? Biber gazına, plastik mermilere ve daha sonra gerçek mermilere maruz kaldık, bu olamaz diye düşündüm, sadece insan haklarını talep ediyorduk. Bundan çıkardığım ders, İngiliz Hükümeti'nin bu çok basit derse iyi hazırlanmamış olduğu oldu. Eğer insan haklarını 50 yıl önce, 1965'te parlamentoya ilk sunulduğunda uygulamaya sokmuş olsalardı, bu çatışmayı hiçbir zaman yaşamayabilirdik. Azınlık sadece temel haklarını talep ediyordu. Adil istihdam, oy hakkı ve paylaşımlı evler, düzgün evler gibi konular için yürümüştük. Hafızam yarım yüzyıl önceye geri gidiyor, son

Monica McWilliams: Thank you very much everyone for coming today to hear me. I want to start by thanking DPI who I have been with for many years, the Kurdish women who I have been with for many years both here and in Belfast and my good friend Sonia McGuinness, the ambassador of Ireland, and also to the Swiss ambassador for coming. I also would like to congratulate the Diyarbakir Chamber of Commerce's (DTSO) Women's Council for your election results. I am delighted to be here in this moment of history and delighted to be here in Diyarbakir. I have been told that I can also say Amed. So, that is what I shall say.

Some people tend to think most of the issue that were addressed in the documentary are old, in the past, but many of those issues are not historical, they are present and one of the main lessons I take from the business of peacebuilding is that it is unfinished, it never stops. I was 14-15 years of age, a teenager, when I first went protesting for civil rights. We were a minority and my family believed it was very safe for us to go on those protests. So, I went with my father, my brothers, and my sisters. What happened was we had CS gas, we had rubber bullets and then later real bullets and I thought this cannot be possible, we are simply demanding human rights. The lesson that I learned was that the British Government in particular was not prepared for that very simple lesson. If they had introduced human rights as far back as when it was first proposed in the parliament in 1965, over 50 years ago, we might never have had that conflict. The minority was simply asking for basic entitlements. We marched for things like fair employment, for the vote and for shared housing, decent housing. My memory goes back over a half a century and so last Saturday we were sitting in a city called Derry where these marches began, celebrating 50 years, commemorating 50 years of us marching for human rights. There is a basic lesson there, that you must recognise the basic human rights of minorities, but they are not always even minorities, now with Brexit this issue is as important as it was 50 years ago when I went marching for the entitlement of basic human rights of any part of the community.

Then I also learned that women's rights are human rights. The phrase became popular with the Beijing Conference, the United Nations Conference and it was Hillary Clinton who said it. During the peace process, when we were asked where these women come from, it was as if we felt

cumartesi bu yürüyüşlerin başladığı Derry isimli bir şehirde oturuyorduk, insan hakları yürüyüşümüzün 50. yılını kutluyor, anma töreni yapıyorduk. Buradan çıkarılacak çok temel bir ders var, azınlıkların temel insanlık haklarını tanımak zorundasın, şimdi Brexit'le birlikte bu mesele benim temel insan haklarının toplumun her kesimine tanınması adına yürüyüşe gittiğim 50 yıl öncesinde olduğu kadar önem taşıyor.

Daha sonraları kadın haklarının da insan hakları olduğunu öğrendim. Bu ifade Pekin'de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Konferansı'nda meşhur oldu, bunu söyleyen Hillary Clinton'dı. Barış süreci sırasında, sanki biz gökten zembille inmişiz gibi bize bu kadınların nerden çıktığı sorulduğunda, zaten orada olduğumuzu, halk hareketlerinin tabanında, ticaret odalarında -memnuniyet [dinleyici]- olduğumuzu, iş liderleri, sendika liderleri olduğumuzu, kadın hareketlerinde olduğumuzu söyledik. Kadınlara ve kız çocuklarına karşı şiddet sorunuyla ilgilendim, İstanbul Sözleşmesi'ni ilan ettik, ancak o yıllarda sığınaklarımız yoktu, barınaklarımız yoktu, cinsel şiddete maruz kalmış ve saldırıya uğramış kadınlar için kriz anı barınaklarımız yoktu; işte bu sorunlar nedeniyle yürüyüşe gitmiş ve örgütlenmiştik, savunma yapmaya ve kanunlar hazırlamaya başladık. Bu becerilere sahiptik. Ateşkesin ardından nihayet barış müzakereleri duyurulduğunda, 'hazır olmak' çok önemli bir husus. Bu anların ne zaman başlayacağını, ne zaman bir pencerenin açılacağını hiçbir zaman bilemezsiniz. Biri 6 öbürü 8 yaşında iki küçük çocuk annesi olarak, kendime, gerçekten iştisamlı ana akım siyaset dünyasına dahil olmak istiyorum mu, yoksa üniversitede kalıp kadınların siyasete girmesi gerektiğine ilişkin akademik makaleler yazmayı mı tercih etmeliyim; ya da sadece tekrar protesto ve yürüyüşlere geri dönmeyi mi istiyorum sorularını sormak zorunda kaldım. Bunlar birden bire ortaya çıkan sorular, biz kararımızı verdik, orda olmalıydık, işte film bu hikayeyi anlatıyor. 1994 ateşkeslerinden sonra İngiliz ve İrlanda Hükümeti'nin yanıtı nihayet artık barış müzakerelerine geçilebileceği oldu, ama tıpkı burada Kürtlerle olduğu gibi bitmez tükenmez sonu gelmez müzakereler yapıldı ve böyle devam etti. Sonunda, şiddet insanların elinden canını, müzakerelerin çıkmaza girmesi ise umutlarını alabiliyor dedik. Müzakerelerinizin durdurulduğunu duyduğumda, vaktiyle bizim dediğimiz gibi, 'onlara yumuşak iniş şansı verin'; bu iyi bir öneri değil. Dolayısıyla, benim mesajım buna hazır olmanız, tekrar geri dönecekler, çatışma dönemini yaşamış kadınlar seslerinin duyulmasını hak ediyorlar,

out of the sky, we said that we had been there, we have been in the grass-roots movements, we have been -like [the audience]- in the chambers of commerce, we were business leaders, we were union leaders, we were in the women's movements. I had been involved in violence against women and girls and we celebrated the Istanbul Conversion but all those years ago we did not have refuges, we did not have shelter we did not have crisis shelters for women who were sexually violated and assaulted, and so those were the issues that we went marching for and we had organised, and we began to advocate and began to legislate. So, we had those skills. When the peace talks were finally declared after the ceasefire very important lesson was 'be prepared.' You never know when these moments open up, a window opened up and as a mother of two very small children, one aged 6 and one age 8, I had to ask myself do I really want to be involved in the politics of big mainstream or would I prefer to stay in the university and write scholarly academic articles about the need for women to be in politics or would I prefer to simply go back to protest and marching. Those are questions that suddenly come, and we made that decision, we needed to be there and the film tells that story, the response of the governments, both British and Irish, to their credit, had finally decided after the ceasefires of 1994, it was times for peace talks but like you with the Kurdish, there had been talks about talks about talks and about talks and they went on and on. So, we said violence can take away people's lives, but stalemate takes away people's hopes. So, when I heard that your talks had been parked as what we used to say, 'give them a soft-landing', that's not a good suggestion. And so, my message is to get prepared because they will come back again and women in conflict deserve to have their voice heard because you have been doing the work, you have been doing the work here as business leaders looking for opportunities for your next generation, for jobs, for training, for education. Those were the things we put into the peace negotiations and they were called the 'soft issues.' As of investment, economic opportunities, culture, social issues were soft. I drafted the proposal to have a Bill of Rights for the future not knowing that one day Brexit might come, that they would be the rights of everyone because were interdependent on each other, if we were going to coexist on the same island, in the same counties. So, all of that was a lesson and today, that Bill of Rights that I drafted as the Chief Commissioner of Hu-

çalışan sizensiz, burada iş dünyasının liderleri olarak gelecek nesillerinize istihdam için, staj imkanı vermek için, eğitim için fırsatlar yaratarak çalışan sizlersiniz. Barış müzakerelerine eklemek istediğimiz sorunlar bunlardı ve bunlara 'önemsiz sorunlar' dediler. Sanki yatırım, ekonomik imkanlar, kültür, sosyal konular önemsiz sorunlarmış gibi. Birgün Brexit'in gelebileceğini bilmeden gelecek için bir Haklar Bildirgesi teklifi tasarladım; bu haklar birbirimize bağlı yaşadığımız için ve eğer aynı adada, aynı idari bölgelerde bir arada yaşayacaksak herkesin hakları olacaktı. Tüm bunlar bir ders oldu, bugün İnsan Hakları Baş Komiseri olarak taslağını hazırladığım Haklar Bildirgesi Downing Street 10 Numara'da Başbakan'ın masasında tozlanmayı bekliyor. Niçin? Çünkü 'önemsiz bir konu' olarak görüldü. Önemli konular silahların bırakılması, silahlı grupların lağvedilmesi, polis teşkilatının değiştirilmesi, ordunun kışlalara geri çekilmesi, hükümette iktidar paylaşımı, tutukluların serbest bırakılması gibi konulardı. Bunlar önemli konular olarak görülüyordu. Biz kadınlar tüm bu müzakerelere dahil olduk, masaya fazladan değer de kattık. Eğer kadınlar masada olmasaydı barış anlaşmamızda uzlaşma bölümü olmayacaktı. Barış anlaşması metninin içine iş dünyası önderleri, gençlik önderleri ve mağdurlar için bir sivil forum ihtiyacı olduğunu eklettik, kadınlar parlamentonun yanında bir forumda temsil edilmeliydi. Bu parlamentoya, bu meclise seçileceğimi bilmiyordum; yönetime biraz daha fazla katılabilmek için mücadele ettik.

Siyasetçiler meclise girdiklerinde şunu söylediler: 'Sivil topluma ihtiyacımız yok, artık bu soruna kendimiz çözüm bulacağız.' Bir numaralı hata. İki numaralı hata ise bir uygulama sürecimizin olmamasıydı. Dolayısıyla filmin size söylediği, süreç için hazırlıklı olun, süreci kapsayıcı yapın. Birçok ülke silahlı grupları veya eski anayasal partileri ve hatta hükümetleri için içine kattıklarında bunun kapsayıcı olduğunu düşünüyor. Ama sivil toplumun masada olmasını veya kadınların masada olmasını düşünmüyor. Artık, bizim o zamanlar elimizde olmayan, ama sizin elinizde olan 1325 sayılı Birleşmiş Milletler kararı var. Şimdi artık barış müzakerelerinin sadece savaşıları, karşıt tarafları, düşmanları veya partileri dikkate almakla kalmaması için, bu kararı kullanmak zorundasınız. Kadınların sunabileceği yaratıcılık, yenilik, bilhassa bizimle aynı olmayan başka insanlarla kurduğumuz ilişkiler bağlamında, nasıl sınırların dışında düşünebildiğimiz de dikkate alınmalı. Parlamentodaki insanların çoğu sadece kendi

man Rights is sitting in the Prime Minister's desk in 10 Downing Street, gathering dust. Why? Because it was seen as a 'soft issue.' Hard issues were taking away the weapons, demobilising the armed groups, changing the police, putting the army back in barracks, sharing power in government, prisoner releases... Those were seen as important issues. We the women engaged in all of those talks, but we also brought extra value to the table. There would not have been a section on reconciliation in our peace agreement had the women not been at the table. We wrote into the peace agreement the need for a civic forum, for business leaders, youth leaders, victims, women to be represented in a forum, to sit alongside the parliament. I did not know I was going to be elected to that parliament, to that assembly but we advocated for this extra piece of governance.

Once the politicians got into that assembly, they said: 'We do not need civic society, we will now sort this problem ourselves.' Mistake number one. Mistake number two was that we did not have an implementation process. So, what the films tells you is to get prepared in a process, make it inclusive. Most countries think it is inclusive when they bring in the armed groups or the old constitutional parties and even the governments. But they do not think about civic society being at the table or women being at the table. Now with United Nations Resolution 1325, which we did not have but you do have, you now must use that so that no peace negotiations ever again just think about combatants, opponents and enemies or parties. It must also think about the creativity that women can bring, the innovation that women can bring, how you can think outside of the box, particularly in relation to the relationships you built with other people who are not the same as you. Most people in parliament only talk to the other people in their own parties, most of the armed groups only talk to their combatants in the same armed group, most of the police officers only talk to other police officers. So, the importance was the diversity of our dialogue and that is maybe something that you can think of in terms of here in Turkey. You saw the process -it was more inclusive-, you saw the peace talks/the negotiations -it was comprehensive-, it was a good agreement. The third part, are you able to deliver what you promised? The implementation. And that is again when women get written out again. They clapped us on the back and said, 'Good job, now go back to what you were all doing before the peace talks.' And we said

partilerinden olan insanlarla konuşuyor, silahlı grupların çoğu aynı silahlı gruptaki kendi savaşçılarıyla konuşuyor, polis memurlarının çoğu sadece diğer polis memurlarıyla konuşuyor. Önemli olan bizim diyaloglarımızın çeşitliliği idi, belki bu Türkiye bağlamında da düşünebileceğiniz bir konu olabilir. Süreci gördünüz -daha kapsayıcıydı-, barış görüşmelerini/müzakerelerini gördünüz -kapsayıcıydı-, iyi bir anlaşmaydı. Üçüncü kısım, verdiğiniz sözü yerine getirebilecek misiniz? Uygulama. Yine burada da kadınlar dışarda bırakıldı. Sırtımızı sıvazladılar ve 'İyi iş çıkardınız, şimdi barış görüşmeleri öncesinde ne yapıyordusanız ona geri dönün' dediler. Bizim yanıtımız ise geriye dönüş yok, sadece öncesine değil, o sırada değil, sonrasında da dahil olmamız gerekli oldu.

İnsanlara vaat ettiklerimizi yerine getirmeliyiz, gelecek nisan ayında anlaşmanın 25. Yılı kutlanırken yapmakta olduğum iş bu. Şu anda tutukluların topluma kazandırılması, nihayet militanlardan sahneden çekilmelerinin, dağılmalarının, lağvedilmelerinin istenmesi işlerine bakan komisyondaki tek kadının, ancak Brexit'le birlikte şimdi tekrar bu sorunla karşı karşıyayız. Bu militanlar bize buna hazır olmaları gerektiğini söylüyorlar ve biz burada konuşurken, ben, bir kere daha bu toplumu istikrara kavuşturmamız gerekli demek üzere bu yılın raporunu hazırlıyorum. Bir başka şiddet patlamasına ihtiyacımız yok. Artık geri dönüş yok. Bu sebeple, bu silahlı gruplara kapılmasınlar diye hiç durmadan gençlerimize iş ve eğitim sağlamamız gerektiğini yazıyorum. Şimdi Brexit'le sorunumuzun çözümünü nasıl müzakere edebileceğimiz üzerine konuşuyorum. Ülkede İngiliz olduğunu düşünenlere yönelik gerçek bir korku var, film protestanlar hakkında olsa da, aslında bu İngiliz kimliği ve şimdi gerçek bir tehdit algısı yaşan grup bunlar. İngiliz Hükümeti'nin kendilerini dımdızlak bıraktığını, İrlanda Hükümeti'nin ise, bu azınlığa ait bir genç kadın olan benim yaşadığım korkulara benzer bir korkularının olmamasını sağlamak için çok çalıştığını düşünüyorlar. Bu noktada çok önemli bir mesaj: Yaratıcı, meraklı, dirayetli ve sabırlı olmanız gerekli.

Geçen gece İstanbul'da toplantıya gelen gençlere benim artık 70 yaşına yaklaştığımı ve artık bayrağı ülkenin genç erkeklerine ve kadınlara devretme zamanının geldiğini söyledim. Evet, 'kadın, barış ve güvenlik' ama aynı zamanda 'gençler, barış ve güvenlik.' İşte bu yüzden bugün, tıpkı yıllar önce kadınlarla yaptığımız gibi okullarda ve yerel yönetimlerde genç insanlarla çok çalışıyoruz. Şimdi durmak istiyorum, çünkü son mesaj her

there is no going back, we need to be involved, not just before, not just during and but also after.

To deliver what we promised to the people and that is the job that I am still doing as we celebrate the 25th anniversary of the agreement, next April. I am now the only woman on the commission to reintegrate prisoners, to finally ask them to leave the scene, to disband, to disrupt away but with Brexit, we now once again are facing this problem. These combatants are telling us the need to be ready and, as we speak, I am now producing the report for this year once again to say that we need to stabilise this community. We do not need another outbreak of violence. There is no going back. So, I am constantly writing about the need for training and education for our young people so that they are not attracted to these armed groups. I am now talking about how we can negotiate our way out through Brexit. There is real fear in the country from those who believe that they are British, even though the film talked about the protestants, it is about British identity, and they are the group now that feel really threatened. They think that the British Government is hanging them out to dry and the Irish Government is trying hard to make sure that they do not have the same fear that I had as a young woman in that minority. It is a very important message that you need the creativity, curiosity, perseverance, and patience.

I said in Istanbul, the night before last, to the young people who came to the meeting, that I am now approaching 70 and it is now time to pass the baton to the young men and women of the country. Yes, 'women, peace and security' but also 'youth, peace and security.' That is why we are working hard today in schools and in the communities with young people as we did as women all those years ago. I want to stop now because the final message is that there will always be new circumstances, and they are unanticipated. That is what happened with us because of Brexit, because of the possibility of a referendum for unification... And you will have different, unanticipated circumstances. Things you have never thought about but that is why you should be sitting now, asking if there was a new constitution, would women see themselves in this constitution, what changes would you like to make? This is the work that I am now doing with Syrian women who are in the opposition at the negotiations in Geneva. It is the work I did in Colombia, in Cuba, in Havana. What I find is that

zaman yeni koşulların olacağı ve bunların beklenmedik olduğu. Brexit'le, birleşme referandumu ihtimaliyle ve benzerleriyle bizim başımıza gelen bu oldu. Sizin de farklı, beklenmedik koşullarınız olacak. Hiç aklınıza gelmemiş şeyler olacak, ama işte bu yüzden şimdi oturup yeni bir anayasa olacak mı, kadınlar bu anayasada kendilerine yer bulacak mı, hangi değişiklikleri yapmak istersiniz diye sormanız gerekli. Şu an Cenevre'de muhalefette olan Suriyeli kadınlarla yapmakta olduğum iş bu. Kolombiya'da, Küba'da, Havana'da yaptığım iş de buydu. Gördüğüm, çok parlak oldukları çünkü anladıkları, deneyimli olduklarıydı. Deneyim ve uzmanlık bir araya geldiğinde çok kuvvetli bir silah. Kalplerimizle, aklımızla ve ellerimizle buna sarılalım diyorum. Kuzey İrlanda'da, tıpkı Türkiye'de olduğu gibi, çok fazla yapısal şiddet yaşadık. Yapısal demekle, sadece fiziksel şiddeti değil sistemi ifade ediyorum. Karşı koymamız ve yanlışlığını anlatmamız gereken bu. Kitabımın hikayesi de bu. Yapısal şiddet sosyal dışlanışlıkla birleştiğinde savaşı besliyor. Katılımcılığı, ülkenin kadınlarının da içinde yer aldığı kapsayıcı yapılarla birlikte sosyal adaleti ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağladığınızdaysa, barışa katkı yapıyorsunuz. Filmde söylemediğim, ama gittiğim her yerde söylediğim son mesajım; Uyuyan kadınlar uyandığında dağlar yerinden oynar. Kürt kadınlarının, dünyada gördüğüm tüm kadınların ötesinde mücadeleciler olduklarından eminim. Irak'taki, İran'daki savaşçılar ve şu anda ilgilendiğim Suriye'deki ve Türkiye'deki savaşçılar hepimize bol şans!

Esra Elmas: Şimdi size sorulan soruları alacağız.

Katılımcı: *DPI'a and DTSO Kadın Meclisi'ne teşekkür ederim. [Kuzey İrlanda çatışması] hakkında hep okuyorum, bu belgesel oldukça etkileydi. Barış görüşmelerinde IRA'nın nasıl bir rol oynadığını ve Kadın Koalisyonu'na nasıl yaklaştıklarını merak ediyorum. Müzakereler sırasında yolunuza taş koydular mı, yoksa yolunuzu mu açtılar? Yaklaşımlarını ve taleplerini merak ediyorum, teşekkür ederim.*

Monica McWilliams: Her ikisini de yaptılar. Başlangıçta IRA dikkatleri çok fazla onlardan kendimize çektiğimizi ve tutarlı bir mesajımızın olmadığını düşündü, yani bizden istedikleri onlarla aynı mesajı vermemizdi .

DPI Senior
Regional
Strategy
Analyst Dr
Esra Elmas.

DPI Kıdemli
Bölgesel
Strateji
Analisti Dr
Esra Elmas.



they were brilliant because they understood, they lived the experience. Experience and expertise when it come together is a very powerful weapon. I say with our hearts, with our heads and with our hands, let's keep at it. I believe that we had a lot of structural violence in Northern Ireland as you do here in Turkey. When I say structures, I mean the system not only the physical violence. That was what we had to stand up and speak out against. That is what my book is about. When you combine structural violence and social exclusion, you have the contributors of war. When you have inclusion and inclusive structure that include the women of the county, and when you include issues of social and gender justice, those are the contributors to peace. My final message, and I do not say this in the movie, but I say it everywhere I go, when sleeping women awake mountain will move. I am certain that Kurdish women, more than most women I have seen around the world, are warriors. Warriors in Iraq, Iran and as I see it in the minute, warriors in Syria and warriors here in Turkey. Good luck to you all!

Esra Elmas: Now we are going to start taking you questions.

Bizim mesajımız farklıydı. Büyük bir risk olarak onlarla buluşmaya karar verdiğimizde, bana katil dediler. Barış müzakerelerinin başlatılması için geçen sürenin uzunluğuna kızgın olmaları ve müzakerelere katılmanın ön şartı olan silah bırakma talebini fazla yüksek bulmaları nedeniyle, o günlerde ateşkes yapmamış bir IRA ile buluşma kararı yüzünden aklınıza gelebilecek her türlü hakarete uğradım. Bu noktadaki mesajım, ön şartlarınız hakkında dikkatli olun. Tek ön şart silahların bırakılmasıydı. Ama biz kadınlar, inatçı bir duruş sergiledik ve ateşkes olsun ya da olmasın gelmeleri gerektiğini söyledik.

Daha sonra Mandela'dan bunun çok akıllıca olmadığını, müzakerelerin dışından insanları tehdit edemeyeceğinizi, aslında bir ateşkesin gerekli olduğunu öğrendim. Dikkat çekmeye çalıştığımız husus, odanın içinde silahlı şiddete yol açan dil şiddetini, nefret söylemini kullanmakta olan insanların bulunduğuydü. Benim hemen yanımda oturan adamlar öbür tarafın savaşçılarıydı, benim erkek arkadaşımı öldürmüş adam yanımda oturuyordu. Bunların bir kısmının henüz ateşkes yapmadığını biliyordum. Çok zor bir karardı, ama 'Barış müzakereleri masasından kalkıp sizinle [IRA] konuşacağız ve sizinle buluşacağız' kararına vardık. Gizli tutmak istememize rağmen, eninde sonunda bu ortaya çıktı; bu tür şeyler her zaman dışarı sızıyor. Oda içindeki taraflar çok kızdı. Hepsi erkekti, masada kadın olarak sadece iki kadındık, arkamızdaysa üç kadın vardı ve kolaylaştırıcı, aracı, müzakereci olma fırsatını her kadın yakalasin diye arkamızdaki kadınları her gün değiştirdik. Ve şunu dedik: 'Siz erkekler çok ikiyüzlüsünüz, çünkü sizin de dışarıda silahlı adamlarla görüştüğünüzü biliyoruz. Bu odada yaptığımız şeyin, masada olmayan insanlar hakkında, eğer odada masada olsalardı konuşacağımızdan daha fazla konuştuğumuz olduğunu düşünüyoruz.' Kitabımda, bu bir yılda IRA'yla konuşmayı sürdürdüğümüzü; bu görüşmelerin tarihte ilk defa İrlanda Hükümeti'nin ve İngiliz Hükümeti'nin her gün masada önümüzde oturduğu görüşmeler olduğu konusunda onları ikna etmeye çalıştığımızı söylüyorum. On partiden bunlara katılması istendi ve onlara 'bu fırsatı heba etmeyin, odanın içinden sizin içeri gelmeniz için mücadele edeceğiz, siz de odaya girmek için dışardan bizim kadar çok çalışmalısınız' dedik. Ne değişti? Sorunun cevabı: her ikisi de oldu. Kadın olduğumuz için engel çıkardığımızı ve medyanın ilgisini çok fazla çektiğimizi düşündüler. Mesele kendilerinin üzerindeki uluslararası ilgiyi üzerimize çekmemizdi. Çok fazla ilgili gör-

Participant: *I would like to thank DPI and DTSO's Women Council. I have always been reading about [Northern Irish conflict], this documentary has been quite impressive. I wonder what kind of a role the IRA played in the peace talks and how did they approach the Women's Coalition. During the negotiations, did they block your way, or did they facilitate your pathway? I am curious about their approach, and I wonder their requests, thank you.*

Monica McWilliams: They did both. The IRA at the beginning thought that we were taking too much attention away from them, and that we did not have a consistent message which what they wanted for us to have the same message as theirs. Our message was different. When we decided that we would meet with them, which was a big risk, I was called a murderer. I was called every name you can imagine for deciding to meet with the IRA who at the time were not on ceasefire because they were frustrated at the length of time it was taking to create peace talks and they thought that the demand for handing over weapons was too high of a precondition for entering the talks. My message here is be careful about your preconditions. The only precondition was a ceasefire. But we the women took a big stand and said with or without a ceasefire, they should come in.

Later I learned from Mandela that that was not very sensible, that you cannot threaten people from outside of the negotiations, that you actually do need to have a ceasefire. But the point we were making was that there were people inside the room who were using the violence of the tongue, hate speech which was leading to the violence of the gun. Men sitting right beside me were the combatants from the other side, the man who murdered my boyfriend was sitting beside me. And I knew that some of them were still not on ceasefire. It was a very difficult decision, but we agreed: 'We will come out and talk to you [IRA] from these peace talks table and we will meet you'. And eventually, this became public, we wanted to keep it a secret, but these things always get leaked. And so, the parties were very angry inside room. It was all men, we were the only two women at the table and we had three women behind us and we changed the women every day who were behind us so every woman had the opportunity to become a facilitator, mediator, negotiator. And we said 'That



During the discussion session.

Tartışma oturumu sırasında.

meye alışmış taraflar, başka gruplar bu ilgiyi üzerine çektiğinde bundan hoşlaşmıyorlar, ki bu durumda üstelik bunlar kadınlardı. Ama şimdi bize teşekkür ediyorlar. 20 yıl sonra gelip teşekkür ediyorlar, ama bunu o zaman yapmadılar. Her konuda çok sessiz kaldılar.

Ne değişti? Güney Afrika. Cumhurbaşkanı Mandela'nın ve ABD merkezli DPI benzeri bir sivil toplum örgütünün davetiyle Güney Afrika'ya gittik. İşte bu sebeple DPI gibi kurumlar çok önemli. Bizim Güney Afrika'ya gitmemizi onlar, 'Çatışmanın Ötesi' (Beyond Conflict) isimli bir grup ayarladı. Bir askeri üste üç gün kapalı kaldık. Çocuklarımla konuşmadım; Bu kadar uzun süre uzakta olmak beni oldukça kaygılandırdı, ancak bu görüşme her şeyi değiştirdi. Tıpkı size söylediğim gibi, Güney Afrikalılar da bize, 'Bizim gittiğimiz yoldan gitmeniz gerekmiyor, ama dinleyin belki bizim yolumuzdan bir şeyler öğrenir ve bazı fikirlerle eve geri dönersiniz' dedi. Konsensüsün yeterliliğine ilişkin bazı fikirlerle eve geri döndüm. Çünkü eğer karşıt tarafladaysanız, her konuda fikir birliği içinde olamayacaksınız. Masada oy vermeye başladığımızda, çoğunluk oylamasını kullanmadık, çünkü çoğunluk oylaması azınlıkta olanlar için veya çoğunluğun içinden olup farklı düşünenler için doğru bir yol değildi. Bu masada konsensüs yeterliliğini uygulayalım, büyük partiler küçük partilerle konuşmak zorunda kalsın ve üzerinde ilerleme kaydettiğimiz her konuya desteğimizi verelim dedik. Çok parlak bir fikir oldu. Bu şekilde, her iki tarafa,

you men are being very hypocritical because we know that you are also meeting with men who have weapons, outside. And we believe that what we are doing in this room, we are talking more about the people who are not at the table than if they were inside the room at the table.' So, in my book I say that for that one year we spent talking to the IRA, convincing them that these were the only talks, the Irish government and the British government were sitting in front of us every day at the table for the first time in history. All 10 parties were asked to join, and we said to them 'do not waste this opportunity, we will advocate from inside the room for you to come into the room and you must work as hard outside the room, to get into the room.' What changed? To answer your question: the answer is both. They thought we were blocking because we were women, and we were getting a lot of media attention. It was taking international attention away from them. Parties that are used to getting a lot of attention do not like it whenever some other groups get this, and in this case, it was the women. But now they thank us. 20 years later they come up and say thank you, but they did not then. They kept everything very quiet.

So, what changed? South Africa. We went to South Africa at the invitation of President Mandela and a US based NGO, an NGO like DPI. This is why organisations like DPI are so important. It was they who arranged, a group called 'Beyond Conflict', arranged for us to come to South Africa. We were in a military camp, locked up for three days. I could not speak to my children; I was quite worried about being away for that long, but it changed everything. The South Africans said, like I am saying to you, 'You do not have to do it our way but listen and maybe learn from how we did it, and take home some ideas.' And I took home some ideas about the sufficiency of consensus. Because when you are opposite opponents, you will not have consensus on everything. When we started voting at the table, we did not vote majorities, because majority voting is not good for people who are minorities or who think differently from inside the majority. So, we said let's have sufficiency of consensus around this table so the big parties have to talk to the small parties and we have to give our support to any issue that we move forward on. It was a brilliant idea. And it gave both sides, the IRA and Sinn Fein, and the loyalists who were also fighting, the unionists, support. We took that from South Africa.

Everyone thinks the Americans were backing our talks, the Americans did



Participants during the discussion session.

Tartışma oturumunda katılımcılar.

IRA ve Sinn Fein'e ve çatışmanın içinde olan Sadıklar'a, Birlikçiler'e destek verilmiş oldu. Bunu Güney Afrika'dan aldık.

Herkes yaptığımız müzakerelerin arkasında Amerikalılar'ın olduğunu düşündü, müzakerelerin arkasında Amerikalılar yoktu. Amerikalı olan bir uluslararası başkanımız vardı, diğer iki başkan ise Kanadalı ve Finlandiyalı idi. Ayrıca, çatışmanıza üçüncü bir gözle bakan bağımsız, uluslararası başkanların olmasının iyi bir mesaj olduğunu söylemek istiyorum. Arka planında Amerikalılar yoktu, evet Clinton, partisi IRA'yla iliştilen veya bir bağlantısı olan Jerry Adams'ın desteklenmesinde çok önemliydi. Clinton FBI ve CIA'de kendi insanlarına karşı risk aldı. Hatta İrlanda Hükümeti'nin bir kısmı da kendisine 24 saatlik vize verilmesinden hoşlanmamıştı, bu bir riskti. Barış süreçlerinde risk alan insanlara ve şampiyonlara ihtiyaç vardır. Kadınlar bağlamında Hillary Clinton bizim için büyük bir şampiyon olsa da, en büyük şampiyon Amerikalılar değildi. Benim için en büyük şampiyon Güney Afrikalılar oldu ve bu hikaye anlatılmadı, işte bu yüzden bu kitabı yazdım. Güney Afrika'da olanları, bu devasa barışçıl geçiş sürecini, yeni bir anayasa ve yeni bir haklar bildirgesi taslağının hazırlanmasını, yeni Haklar Bildirgeleri'ne ve Anayasaları'na kadınların

not back our talks. We had an international chair who was American, but the other two chairs were Canadian and Finnish. I also want to say that that is a good message, to have independent, international chairpersons who bring a third eye to you conflict. The Americans did not back it, yes Clinton was incredibly important in giving Jerry Adams whose party was affiliated with or had an association with the IRA. [Clinton] took the risk against his own people in the FBI and CIA. Some of the Irish government even were not happy that he gave a visa for 24 hours, that was a risk. Peace processes need risk takers, and they need champions. The Americans were not the biggest champions, even though Hillary Clinton was a great champion for us in terms of women. For me, the biggest champions were the South Africans, and that story is not told, that is why I wrote the book. Because we had watched what had happened in South Africa, this massive peaceful transition, drafting a new constitution, drafting a new bill of rights, putting women's equality into their Bill of Rights and into their Constitution. Things I had never seen. And we took what they had written, and from Guatemala and we put it into our proposals. So, there is another lesson, which DPI is doing, which is to make those exchanges work. What idea have I got from what I have seen in Guatemala and in South Africa? What idea have you seen in Ireland that might work here? How can we help in your process? People gave us support, now it is time for us to back that same support to others, that is why I am here. Those are some of the messages, that is a long answer to your question, but it is a very important one in terms of how the combatants might see the women. And Kurdish women are very different and so were the IRA women. Most combatants do not really have women combatants and so when we see these pictures from Iraq and last night -I do not know if you saw last night- the pictures from CNN that showed Kurdish women moving across the border out of Iran because their lives were in danger. And it showed them as taking up positions. My dream always is that women never have to take up military force. I suppose the women in Ukraine are asking the same question. But if you only have armed groups with all men, they are going to think in that way. This is the problem I am having at the minute with these men that I am speaking to every week at home. They are very macho and very militaristic in the way that they are thinking about problem solving. Whereas when we come in, we bring a different lens, not al-

eşitliğini katmalarını izlemiştim. Bunlar şimdiye dek hiç görmediğim şeylerdi. Yazdıklarını aldık, Guatemala'da uyguladık ve taslak önerilerimize kattık. İşte bir başka ders, DPI'ın yapmakta olduğu gibi bu değişimlerin işe yaramasını sağlamak gerekli. Guatemala ve Güney Afrika'da gördüklerimizden hangi fikirleri aldım? İrlanda örneğinde burda işe yarayabilecek hangi fikirleri gördünüz? Sizin sürecinize nasıl yardımcı olabiliriz? İnsanlar bize destek verdi, şimdi bizim için aynı desteği başkalarına verme zamanı, işte bu yüzden buradayım. Bunlar mesajların bir kısmı, sorunuzun cevabı uzun oldu ama savaşıyan tarafların kadınları nasıl görebildiklerinin bilinmesi çok önemli. Kürt kadınları çok farklı, İrlandalı kadınlar da öyleydi. Aslında savaşıyan grupların çoğunda kadın savaşıncılar olmuyor, Irak'tan ve dün gece -dün geceleri gördüğümüz mü bilmiyorum - CNN'de hayatları tehlikede olduğu için İran sınırının dışına çıkan Kürt kadınların gösterildiği görüntülerde kadınlar var. Mevzi alırlarken gösteriliyorlar. Benim hayalim kadınların hiçbir zaman askeri kuvvetlere katılmamaları. Sanırım Ukrayna'daki kadınlar da aynı soruyu soruyor. Ancak sadece tamamı erkeklerden oluşan silahlı gruplarınız olduğunda, bu şekilde düşüneceklerdir. Şu anda ülkemizde her hafta konuştuğum erkeklerle yaşadığım sorun bu. Sorun çözme yolları bakımından çok maço ve militaristler. Biz ortaya çıktığımızda ise, tabiatımız gereği her zaman barışçıl olduğumuzu söylemesek de, farklı bir bakış açısı getiriyoruz. Sosyalleşme becerimiz, barış inşasını nasıl gördüğümüze dair vizyonumuz sayesinde masaya başka bir şeyler koyuyoruz. IRA'yla yapmaya çalıştığımız buydu ve gelmeyi kabul ettikleri için çok mutlu olmuştum. Taviz verdikleri için çok mutlu oldum.

Uzlaşma dilini kullanıyorum. Bana bunun zayıflık gibi, teslim olmak gibi durduğunu söyledikleri için taviz kelimesini kullanmayı kestim. 'Uzlaşma ifadesiyle daha mı mutlusunuz?' dedim, evet dediler. Dilin önemli olduğunu öğrendim. Masadaki diğer partilerden onlardan teroristler, barbarlar ve katiller diye bahsetmeyi bırakmalarını istedim. 'Haklarında bu ifadelerle konuştuğunuz insanlarla nasıl barış yapabileceğimizi düşünüyorsunuz?' dedim. Onlar da bizden benzer kötülükte ifadelerle bahsediyordu. Dili, sadece kadın düşmanı dili değil, barış inşası dilini de değiştirdik. Bu benim meşruiyete bakış açım. Kürtler masanın meşru tarafı olarak tanınma hakkına sahip. Meşruiyet en önemli nokta. Barış inşası sürecine katılmış insanlara gayrimeşru muamelesi yapamazsınız. Kuzey İrlanda'da olan buydu. Herkes sorun biz değiliz demeyi sürdürüyordu. İyi o zaman,

ways biologically peaceful. But because of our socialisation, of our vision on how we see peacebuilding, we bring something else to the table. That was what we were trying to do with the IRA, and I was very glad that they agreed to come in. I was very glad that they made compromises.

I use the language of accommodation. I stopped using the word compromise because they told me that it sounded like weakness, it sounded like surrender. And I said, 'Are you more content with accommodation?' and they said yes. I learned that language is important. I asked the other parties at the table to stop referring to them as terrorists and to stop referring to them as savages and criminals. I said, 'How do you think we are going to make peace with people that you refer to in those terms?' They were calling us equally bad names. We tried to change the language, not just the misogynist language, but the language of peacebuilding. That is my point about legitimacy. The Kurdish people have a right to be recognised as legitimate actors at the table. Legitimacy is key. You do not treat human beings who are in a peace building process as illegitimate. And that is what was happening in Northern Ireland. Everybody kept saying that we are not the problem. Well, then why did we have a conflict? They [politicians] would say there is no blood on our hands. I would say there is blood on your tongue. If you look at other conflicts, it starts with the way that they treat your culture, language, your humanity. So, those were the things that we [NIWC] said we wanted to transform. Not just from conflict to peace management, but from conflict resolution to conflict transformation. The biggest issue I faced at the talks was about weapons and arms. And I said, you know I work with domestic violence and one day I put my arm up and said, 'Not all arms are imported. This arm [showing her arm] can do as much danger to me as a woman as any weapon'. It is the mindset that must be changed, the attitudes that have led to someone picking a gun up or using language that makes me feel subordinate or a lesser person. So, it's a long answer to one question.

Participant: *Everything you said is very important and, in the past, we have had the experience of getting closer to peace. There was a Solution Process. One thing I experienced back then and confuses me now is that women are often assumed to adopt the language of peace, but sometimes we have women that support the language of war. So, if we are*

neden bir çatışma yaşıyoruz? Onlar [siyasetçiler] bizim elimizde kan yok diyecek. Ben de dilinizde kan var diyeceğim. Eğer diğer çatışmalara bakarsanız kültürünüze, dilinize, insanlık onurunuza nasıl davranıldığıyla başladıklarını görebilirsiniz. İşte bizim [NIWC] dönüştürmek istediğimizi söylediğimiz sorunlar bunlardı. Salt çatışmadan barışın yönetimine değil, çatışma çözümünden çatışmanın dönüştürülmesine doğru değişim. Müzakerelerde karşı karşıya kaldığım en büyük mesele mühimmat ve silahlar oldu. Biliyorsunuz ben aile içi şiddet üzerine çalışıyorum ve bir gün elimi kaldırdım ve şöyle dedim: 'Bütün silahlar dışardan gelmiyor. Bu [kolunu gösteriyor] bir kadın olarak benim için en az bir silah kadar tehlikeli'. Değiştirilmesi gerekenler zihniyet, birilerinin eline silah almasına veya kendini aşağılanmış veya önemsizleştirilmiş hissettiren dili kullanmasına yol açan davranışlar. Bir soru için uzun bir cevap oldu.

Katılımcı: *Söylediğiniz her şey çok önemli, geçmişte barışa yakınlaşma deneyimimiz oldu. Çözüm Süreci vardı. O zamanlar yaşadığım ve şimdi kafamı karıştıran bir husus, genellikle kadınların barış dilini kullandıklarının düşünülmesi, oysa bazen savaş dilini destekleyen kadınlar olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, eğer barışa kadınlarla birlikte ilerlememiz gerekiyorsa, yani sürece dahil olmuş ve masanın diğer tarafında oturan kadınlar olsaydı gerçek anlamda barış dilini teşvik etmek için ne yapmamız gerekirdi? Çünkü masanın öbür tarafındaki kadınlarla ilk önce barışmamız ve sonra uzlaşma yollarını aramamız gerekli. Savaş dilini kullanan kadınlarla nasıl uzlaşabiliriz? Bu konuda tavsiyeleriniz var mı?*

Monica McWilliams: Aynı durumu yaşadık, savaş sürdürülebilir. 'Herkes kör olana dek göze göz' deyişini bilirsiniz. Otuz yıl bunu yaşadık. Savaş başladığında 14 yaşındaydım, anlaşma imzalandığında ise 44. Bu yaşamak mı? Şüphesiz savaş çıkabilir ama süratle çözüm hakkında konuşmaya başlayacak duruma geçmelisiniz. Hiç şüphesiz, yapmakta oldukları şeyin haklı olduğuna inanan bazı kadınlar var, biliyorum çünkü onlarla konuşmaya kadınlar hapisanesine gittim. Bana silahlanmalarının ideolojik gerekçesini anlattılar, ben de aynı şekilde onlara niçin silahları bırakmak zorunda olduklarının gerekçesini anlatmak durumundaydım. Siyaset işe yarıyor. Bu, karşıtlarınızla siyasi tartışma yaparak olmalı. Mandela'nın

to proceed towards peace together with women, if we had women in the process and on the other side of the table, what should we do to really promote the language of peace? Because we first need to reconcile with the women on the other side of the table and then we need to seek ways for reconciliation. How to reconcile with women who use the language of war? Do you have any recommendations?

Monica McWilliams: We had the same situation, but a war can go on. You know this phrase, 'An eye for an eye until everyone is blind'. We had that for thirty years. I was 14 when our war started, and I was 44 when we signed the agreement. Is that the way to live? So, of course a war can break out, but you should very quickly get into the situation of starting to talk about resolution. Of course, there are some women, and I know them because I went to the women's prisons to speak with them, who believe that what they were doing was justified. And they gave me the ideological reason for why they took up weapons and I equally had to give them a reason for why they needed to lay down the weapons. The politics works. It has to be through political discussion with your opponents. As Mandela said to me, 'You can make peace with your friends, but you are probably wasting your time. You have to make peace with your enemy'. That is the hardest thing. I was amazed when we had the ceasefire. One of the



Monica McWilliams during the discussion session.

Tartışma oturumu sırasında Monica McWilliams.

bana söylediği gibi, 'Dostlarınla barışabilirsin ama muhtemelen zamanını boşa harcıyorsundur. Barışı düşmanınla yapmalısın'. En zor iş bu. Ateşkes ilan edildiğinde çok şaşırılmıştım. Kıdemli Ulster Birlik Partisi liderlerinden biri, 'Oh bu [ateşkes] karşıma çıkan en istikrarsızlaştırıcı şey' dedi. İnsanlar mağdur olanın kendileri olduğunu ve şimdi de barış yapmak zorunda bırakıldıklarını düşünüyordu. Çatışmanın sıradanlaşması bakımından oldukça normale dönmüştük. Evim üç kere bombalandı, erkek arkadaşım öldürüldü, büyürken neredeyse her gün bombalardan kaçtım. Dolayısıyla, sadece mağdurların olayların tekrar başlamasını istememe nedenlerini açıklamak yetmiyor, onlar zaten herkesten çok yeter artık dediler, savaşan tarafların bunu dinlemesi sağlamak da gerekiyor. Şu anda birlikte çalışmakta olduğum bir sonraki kuşağa gelince, bazı yaşlı adamlar fiili şiddet kullanmaları gerektiğini söylediği için onların hapse girmesini istemiyorum. Sorunlarının tek çözümünün siyasi çözümün olduğu kararını vermeliler. İşte bu yüzden İrlanda Hükümeti İngiliz Hükümetiyle müzakerelere geri döndü, çünkü eğer görüşmeleri kesselerdi, ya da her seviyede diyalogu veya konuşmayı sonlandırsalardı sonucun ne olacağını biliyorlardı. İnanç önderleriyle, iş dünyasının önderleriyle irtibat kurduk, 'savaşı durdurun, farklı davranalım ve tüm sorunlarımızı masaya koyalım' demek için herkesle irtibat kurduk. Masada olmayan bir sorun yoktu. İşte buna kapsayıcı barış anlaşması diyoruz, yani kimsenin savaşa geri dönme bahanesini mazur görmüyorsunuz. Bu konuşmaları yaptım, Kolombiya'da da yaptım ve orada barış anlaşmalarını yeterince hızlı yürürlüğe geçirmedikleri için ciddi kaygılarım oldu.

Geçiş dönemi adaleti üzerine çalışıyorum. Bu hepsinin içinde en önemli konu. Bir anlaşma imzaladığınızda, moraller yüksekken, azminizi kaybetmemişken ve nihayet bir barış anlaşması oldu diye coşkuluysanız hızlı davranın. Süreci yürürlüğe sokun, durumun çıkmaza girmesine izin vererek insanların 'bunlar hiçbir zaman ciddi değildi' diye düşünmesine yol açan sonsuz müzakere turlarına geri dönmeyin. Brexit ortaya çıktığında Kuzey İrlanda'da bunu söylüyorduk. Ama bundan sonra kimse savaşa geri dönmeyecek de dedik. Masaya geri dönmek, tekrar siyasi müzakereleri başlatmak ve farklılıklarımızı çözmek zorundayız dedik. Hepimiz farklıyız, bazı Kürt kadınları silahlanacak, bazılarıysa önerilerini ve pozisyonlarını ifade etmek için başka yollara başvuracak. Bu farklılıklarınız olacak ama birleşmenin bir yolunu da bulmak zorundasınız çünkü hepsinin görmek

senior Ulster Unionist Party leaders said, 'Oh this [the ceasefire] is the most destabilising thing I have come across.' People believed that they had been the victims and now they were going to have to make peace. We had become very normalised in the sense that conflict was ordinary. My home had been bombed three times, my boyfriend was murdered, growing up I had run from bombs everyday practically. So not just explaining the reasons why victims did not want to have a reoccurrence, more than anyone they said we have had enough, and combatants needed to listen to that. For the next generation that I am working with now, I do not want them to go to prison because some old guy told them that they need to use physical force. They have to decide that a political resolution is the only resolution to their problem. That is why the Irish government is back in negotiations with the British government because they know what the outcome is if they stop talking or do not have a dialogue or conversation at every level. We engaged the faith leaders, the business leaders, we engaged everyone to say, 'stop the war, let's do this differently and put all of our issues on the table'. There was not an issue that was not on the table. That is what you call a comprehensive peace agreement, so you do not give anyone the excuse to go back to war. I have had those conversations and I have had them in Columbia and there I had real concerns that they were not implementing their peace agreement as quickly as they should.

I work on transitional justice. That is the biggest issue of them all. When you sign an agreement and the spirit is high, when there is fire in your belly, and you have passion that a peace agreement has finally happened. Move quickly. Implement the process, do not let a stalemate enter the situation where you go back into more and more rounds of negotiations until the people believe that 'these people were never serious.' That is what we were saying in Northern Ireland when Brexit happened. But we did also say, no one is going back to the war over this. We have to go back to the table and get back to political negotiations again and resolve our differences. We all are different, some Kurdish women will take up weapons, and other Kurdish women will find different ways of getting their proposals and positions across. And you will have those differences and you also have to find a way of uniting because nobody loves anything more than women fighting amongst themselves and that is a disaster because they will pick you off one by one and will say, 'You do not represent

istediği kadınların kendi aralarında savaşması, bu bir felaket çünkü tek tek önünüzü kesecek ve size 'Hiç kimseyi temsil etmiyorsunuz; zaten kendi aranızda bile anlaşamıyorsunuz. Bir sürü farklı örgütünüz var ve hepsinin farklı bakış açıları var, sizinle konuşarak vaktimi harcıyamam' diyecekler. Filmi izlediniz, bütün bu görüşleri bir araya getirmek, konsensüs oluşturmak ve ertesi sabah bir pozisyon almak için gerekirse bütün gece mutfak masasında oturmak ve herkesin arkasında durabileceği bir şeyle barış görüşmelerine gitmek benim işimdi. O gece eve döndüğümüzde pencerelerimizin kırılmayacağını veya fiziki saldırıya uğramayacağımızı biliyorduk çünkü kadınların tamamı nihayetinde anlaşmada kendine yer bulacak bir pozisyon almıştı. İş dünyasının liderleri bunu bilir, farklılıklar üzerine müzakereleriniz olur ve sonra bir anlaşmaya varırsınız. Hala bir silahlı girmenizi ve sonuna kadar savaşmanızı isteyenlere benim cevabım bu. Ben benim ülkemde nasıl olduğunu görebildim, siz de burada nasıl olduğunu görebilirsiniz. İşte bu yüzden uzlaşma bu kadar büyük bir problem. Öfkeyi bitirmiyorsunuz; çekilen acıyı ve yaşanan zararı bitirmiyorsunuz, ama hakikati bilmeyi ve artık insan hakları ihlallerinin ve işkencenin olmamasını hak ediyorsunuz. Bir adalet komisyonunun olmasını ve cezasızlığın olmamasını hak ediyorsunuz. İrlanda Hükümeti ve İnsan Hakları Baş Komiseri olarak ben şimdi İngiliz Hükümeti'yle geçmişin hesabını nasıl verecekleri üzerine ihtilafı durumdayız. Tüm İngiliz askerleri için af çıkarın diyorlar, biz bunun demokrasi olmadığını söylüyoruz. Soruşturmanın yapılması için düzgün bir sistem ve süreç olmalı. Herkesin hapse girmesi veya hüküm giymesi şart değil, ancak mağdurlara tazminat hakkını vermek ve hakikatin bir kısmını söylemek zorundasınız. Hakikatin tamamını öğrenemeyebilirler, ya da burada [Türkiye] neler olduğuna dair tüm hakikati öğrenemeyebilirsiniz, sizden özür dilenmeyebilir ama sorumluluğun bir kısmını üstlenebilirler. Gelecekte böyle yapmayacağız, geçmişte doğru yapmadık, adaletsizliğin bir daha asla olmamasını sağlayacağız ve bunu işte bu şekilde yapacağız diyebilirler. Ve sonuçta 25 yıl geçmesine rağmen süreç hala çalışıyor ve bu da bir diğer hataydı. Burada size başarılarından söz edecek değilim, hala süren bir barış anlaşmamız oldu, bozulmadı. İnsan ilişkileri, uzlaşmalar, barış müzakereleri, barış inşası ve benzeri konularda çok çalıştık. Hala işe yarıyor ama çok hata yaptık ve bu hataların biri tarihimize, hafızamızla, geçmişimizle nasıl hesaplaşacağımız konusuydu. Sonuç olarak, bunu yapmak zorundasınız

anybody; you can't even agree amongst yourselves. You have all these different organisations, and all have completely different viewpoints and therefore, I do not waste my time talking to you.' You watched that film, that was my job, to bring all those views together, create consensus and sit at the kitchen table all night if we had to, until we reached a position the next morning and walking into the peace talks with something that everyone could stand over. And we knew that when we went home that night that our windows could not be broken, or physically attacked because all the women had finally arrived at a position that eventually made its way into the agreement. Business leaders know this, you are going to have negotiations over differences and then you reach a deal. That is my answer to anyone who still thinks that you go into an armed group and you fight it out. I could see how it was happening in my country, you can see how it happens here. That is why we have such a big problem with reconciliation. You do not end the bitterness; you do not end the hurt and harm, but you do deserve to get the truth, and have no more human rights violations or torture. You do deserve to have a justice commission and no impunity. The Irish government, and I agree, as the Chief Commissioner for Human Rights, we are now in dispute with the British government over how they are going to deal with the legacy of the past. They are saying give amnesty to all the British soldiers and we are saying that is not a democracy. There should be a proper system and process where you do investigations. Not everyone needs to go to prison or be sentenced but you do need to give victims the right to reparations and some of the truth. They may not get all of the truth, or you may not get all of the truth about what happened here [Turkey], you might not get an apology, but you may get some responsibility taking. That is not how were going to do it in the future, we did not do it right in the past, we are going to make sure that that injustice never happens again, and this is how were going to do it. And that is the process was currently working thought 25 years later, and that was another mistake. I am not here to tell you about the successes, we have had a peace agreement that has lasted, it has not broken down. We have worked hard at human relationships, reconciliations, peace negotiations, peacebuilding on and on. It is still working but we made mistakes, and one of those is the issue of how we are dealing with our history, with our memory, with our past. And so, you do need to this

çünkü aksi takdirde bu sorunu bir sonraki nesile ve ondan sonraki nesile taşıyacaksınız. Kalplerinde sadece acı olacak. Herkes masaya gelmeli ve kendi hikayesini anlatmalı çünkü herkesin hikayesi farklı. Bu önemsiz bir konu olarak görüldü ama bunlar önemli konular. Bu soruna yol açmış, bu topraklarda başından itibaren var olmuş veya bu toprakları ele geçirmiş farklı hikayeler hakkında üzerinde mutabık kalacağımız bir hikaye veya en azından bir konsensüs oluşturulmalı. İrlanda'da bunlar hala soru işareti, sorunun tarihi 800 yıl öncesine gidiyor. Buradaki sorunun ise 200 yıl öncesine gittiğini duydum. Keşke bizim sorunumuz da sadece 200 yıllık olsaydı. Dolayısıyla, söylemek istediğim, bizim yaptığımız gibi bir anlaşma yaptığınızda 'Bırakın tarih bugünden başlasın'. Hristiyan takviminde Hayırlı Cuma tarihine rastladığı için Hayırlı Cuma dedik. Bazen Belfast Anlaşması da deniyor. Filmde seyrettiğiniz gibi, dışarı çıktık ve 'Başarısızlık kültürüne sekte vurduk, artık geri dönüş yok' dedik. 'Bırakalım her cuma hayırlı bir cuma olsun' dedim. İşte bu yüzden hala bunun gerçekleşmesi için çalışıyoruz. Bu henüz bitmemiş bir iş. Kısa bir soruya yine bir başka uzun cevap oldu.

Katılımcı: *Sizi dinlemek ve hikayenizi seyretmek çok hoş. Bir kadın partisi kurmak yerine erkeklerin partisine katılmanız başarı şansınızı azalttı mı, diye sormak istiyorum.*

Monica McWilliams: Bir şekilde bu fırsat kapısı emsalsizdi, paralel bir komite oluşturmak gerekiyor mu, diye tartıştığımızı gördünüz ve diğer partilere yazdık. Bronagh [Hinds] çok diplomatik davrandı. Cevap veren tek parti Komünist Parti oldu. Başka hiçbir parti mektubu okumaya bile tenezzül etmedi. Onlardan tek talebimiz delegasyonlarına birkaç kadın katmalarıydı. Böyle olunca, onlara bir ders verelim diye düşündük. Seçileceğimiz hiç düşünmedik. Ama ülkenin insanları seçilmemizi istedi. Bu şekilde fırsat kapısı açıldı, diğer partilere meydan okuduk ve seçilerek masada iki sandalye kazandık. Daha sonra ben Parlamento'ya, Yasama Meclisi'ne seçildim. Ardından şu soru ortaya atıldı: 'Kadın Koalisyonu değil, halk koalisyonu mu olmalıyız?' O zaman, biz işimizi yaptık dedik. Şimdi bırakalım kadınlar diğer partilere gitsin. O tarihte diğer partiler kadınları teşvik etmeye ve almaya başlamıştı; 'Oh kadınlar varmış, onları daha

Participants watching Wave Goodbye to Dinosaurs documentary.

Wave Goodbye to Dinosaurs belgeselini izleyen katılımcılar.



because otherwise you are passing it on to the next generation and the next generation after that. They will only hold bitterness in their hearts. Everyone needs to come to the table and explain their narrative because the narratives will differ. That was regarded as a soft issue, but those are the hard issues. Getting to an agreed narrative or at least consensus about the different narratives, of who caused this problem, or who was first here on this land or who took this land. Those are still questions in Ireland, the issues go back 800 years. I heard here that it goes back 200 years. I wish we were only 200 years. So, in some ways when you make a deal like we did I say, 'Let history start from today.' We called it Good Friday because it was the Good Friday on the Christian calendar. Sometimes it is called the Belfast agreement. As you have seen in the movie. we went out and said, 'We have interrupted the culture of failure, there is no going back.' And so, I said, 'Let every Friday be a good Friday.' And that is why we are still working to make that happen. It is an unfinished business. Another very long answer to a short question.

Participant: *So nice to listen and watch your story. I want to ask, would joining a man's party as opposed to establishing a women's party have decreased your chances of success?*

Monica McWilliams: That window of opportunity in some ways was unique, you saw us discussing whether we should form a parallel committee and we wrote to the other parties. Bronagh [Hinds] was being very

önce görmemiştik' diyorlardı. Bu tıpkı bir salgın, hastalık gibi partilere yayıldı. Bugün başbakanımız bir kadın, başbakan yardımcımız bir kadın, en büyük partilerin liderleri kadınlar ve Yasama Meclisi'nin %35'i kadınlardan oluşuyor. Bu bizim etkimizle oldu. Bazen geri çekilmem isteniyor. Koalisyon zamanını doldurdu, artık özel olarak bir Kadın Koalisyonu'na ihtiyacımız yok deniliyor.

Koalisyon'da birçok kişi farklı partilerdendi, ama bize baktığınızda bunu göremezsiniz. Bazılarımız bir sosyalist partiden, bazılarımız muhafazakar partiden, komünist partiden, işçi partisinden ve benzerlerindendi. İki partileri vardı: kendi partileri ve Koalisyon. Fark buradaydı. Bazılarının kendi partileri bizim partimizde yer almalarına çok kızdı. Hayır biz bir Koalisyon'uz ve eğer kendi partinizde siyasi olarak kendilerini daha huzurlu, daha rahat hissedeceklerini düşünüyorsanız onları kendi partinizde sahneye çıkarın dedik. Barış müzakerelerine katıldığımızda diğer partilerden bazı kıdemli kadınlar 'Eğer bu Kadın Koalisyonu'nu kurmasaydınız, asla bu masaya katılmak için davet almayacaktık' dediler. Ve bir yıl sonra, diğer partilerdeki erkekler, ki bunların bir kısmı gerçek dinozordu, nihayet, 'Oh buraya biraz kadın almamız gerekli' fikrine vardı. Kaçınız mostralık kadın ifadesini biliyor? Görüntüyü kurtarmak için ve medyaya güzel gözükmek için partiye bir kadının alınması. Tamamı erkeklerden oluşan bir delegasyonda bir kadının bulunması hoş gözüktüyor. Bu günler geride kaldı. Kadın, ya orada bulunuyor, iyi bir ilerici ses ve karşı koyup çekinmeden konuşuyor ya da zaman kaybı. O zaman başka kadınları sahneye çıkartın. Koalisyon'un en başarılı kısmı yalnız olmamamdı. Film çekilirken kanserdim, saçım da bu sebeple o kadar kısa, kemoterapi ve radyoterapi tedavisi görüyordum. Ama bu önemli değildi, benim yerime geçecek başka kadınlar vardı. Madeleine Albright, 'Diğer kadınlara yardım etmeyen kadınlar için cehennemde özel bir yer var' demişti. Koalisyon'da hiçbir kadını cehenneme yollamayacağımızı biliyorduk. Kadınların hepsi becerikliydi, işte bu yüzden 10 yıl boyunca çok başarılı olduk. Adaylıktan geri çekildiğimizde, Komisyon'un başındaydım ve bağımsız olduğunuz için artık bir partide olamazdınız. Bir otelde parti düzenledik ve vazifemizi yaptık, tamamladık diyebildiğimiz için hayatımızın en büyük kutlamalarından birini yaptık.

Şimdi bayrağı devretme zamanıydı. Bayrağı diğer siyasi partilere, genç kadınlara ve erkeklere devretme zamanı, sahneden çekileceğiz. Şaka ola-

diplomatic. The only party that answered was the Communist Party. Not a single other party even bothered to read the letter. We were only asking them to put some women in their delegations. So, we thought let's teach them a lesson. We had no idea that we were going to get elected. But the people of the country wanted us to be elected. So, the window opened, we challenged the other parties and we got elected which gave us the two seats at the table. Then, I got elected to the parliament, to the Legislative Assembly. Then the question came: 'Should you become a people's coalition, rather than a women's coalition?' By then we had said no we have done our work. Now we let the women go into other parties. By then the other parties were starting to promote and gather women and say, 'Oh there are women available, we did not see them before.' It was like a contagion like a disease, it spread through the parties. Today our first minister is a woman, our deputy first ministers is a woman, the leaders of the biggest parties are women and 35% of the Legislative Assembly are women. That was the effect we had. I sometimes get asked to get back. It [the coalition] was of its time. We do not particularly need a Women's Coalition now.

In the Coalition, many were from different parties, but you could not tell that when you looked at us. Some of us were in a socialist party, conservative party, communist party, labour party... They were in two parties: their own party and the coalition. That was the difference. Some of their own parties were very angry that some were in our own party. We said no we are a coalition and if you think they will feel more politically at home and comfortable in your own party, bring them on over to your party. When we got to the peace talks, some of the senior women from the other parties said 'Had you never formed this women's coalition, we would never be invited to take a place at this table.' And after a year, the men in other parties, and some of them were really dinosaurs, finally realised, 'Oh we must put some women here'. How many of you know about the token woman? To put a woman in party for the sake of pictures and looking good for the media. It looks good for a woman to be standing amongst an all-male delegation. Those days are over. She is either there and she is a good progressive voice and standing up and speaking out or she is a waste of time. And bring in other women. The most successful part of the coalition is that I was not alone. I had cancer when the film



During the discussion.

Tartışma sırasında.

rak 'Şimdi biz silahları bırakıyoruz' dedim. Ama uzaklara gitmedik, sadece politika geliştirme, yasama, izleme, ki bu benim şimdi yaptığım iş, konularına girdik ve hala kamusal karar alma süreçlerinde çok önemli bir rolümüz var. Bu kadınların hepsi şimdi hayatın her alanında kamusal karar alma süreçlerinin çok kıdemli unsurları. Bazen yaptıkları işler televizyon ekranlarında yer almıyor. Şunu söyleyeceğim, bir değişim yaratmak için siyasetin içinde olmanız gerekmiyor, STÖ'ler ve toplum örgütlenmeleri, yoluyla veya çok iyi bir diplomat olarak da bunu yapabilirsiniz. Veya çok iyi bir bürokrat olabilirsiniz. Artık, 'Kritik yoğunlukta Femokratlarımız var' diyoruz. Ben müzakerelerdeyken, bürokratların, diplomatların ve teknokratların tamamı erkekti, oysa şimdi %40-50'si kadın. Tıpkı kartopu etkisi gibi. Hiç şüphesiz, asıl konu siyasi tartışmalar ve müzakerelerdi ama köklerimiz hiçbir zaman unutmadık. Ben Kadınlara Yardım Hareketi'nden, Aile İç Şiddet Hareketi'nden geliyorum. Ve 40 yıl sonra hala aynı hareketin içindeyim. Siyaseten kendime güvendiğim yerler buraları, İstanbul Sözleşmesi için yasama değişikliklerinin savunulması, politika üretmek, kendimi görmeye alışık olduğum yerler buraları. Bu günlerde bazen bu konuların kültürümüze yerleşmesi için siyasetçilerle birlikte çalışıyorum. Yani her yiğidin bir yoğurt yiyişi var. Artık "tamamı erkek" bitti, tamamı erkek jüriler, gazeteciler, yorumcular, yayıncılar, siyasi partiler yok. Bunu yüksek sesle haykırdık.

was being made, hence the reason why my hair was so short, I was having chemotherapy and radiotherapy. But it did not matter, there were other women ready to step in my shoes. Madeleine Albright said, 'There is a special place in hell for women who do not help other women.' We knew in the coalition that we were not going to send any women to hell. Every woman had skills and that is why we were successful for 10 years. When we stood down, I was Chief Commissioner and so could no longer be in a party because you are independent. We held a party in a hotel, and we had the biggest celebrations of our lives because we could say we have done it, we accomplished it.

Now it was time to pass the baton. Pass the baton to the other political parties and pass it to the young men and women, we will move out. I said as a joke 'We are now disarming'. But we did not go away, we just went into policy making, legislation, monitoring, which is my job now, and we still have a huge role in public decision making. All of those women are now very senior public decision makers, in all kinds of walks of life. Sometimes the television cameras do not cover the things they are doing. I will say this, you do not have to be in politics to make a change, you can do it through NGOs, community organisations, civic societies, by becoming a great a diplomat. I was very dependent on diplomats. Or by becoming a good bureaucrat. We now say, 'We have a critical mass of Femocrats'. When I was in negotiations, it was all men who were the bureaucrats, diplomats and technocrats, and now 40-50% are women. It is like a snowball effect. Of course, the focus was the political discussions and negotiations, but we never forgot our roots. I came from the Women's Aid Movement, the Domestic Violence Movement. And I am still, 40 years later, in that same movement. That is where I feel politically confident, in advocating for changes in legislation for the Istanbul Convention, creating policy, that is what I am used to. Sometimes I work with the politicians now to make sure these things are embedded into our culture. So, it is different strokes for different folks. But no more of this all-male, all-male panels, journalists, commentators, broadcasters, political parties. We call it out.

Participant: *I would like to thank everyone for bringing us together. I have a question, as you said, at the very beginning it is all about mentality and creating change in people's minds. Let's think of two sides. On*

Katılımcı: *Bizi birayaya getirdiğiniz için hepinize teşekkür ederim. Bir sorum var, sizin de söylediğiniz gibi, en başından itibaren her şey zihniyette ve insanların düşünme biçiminde fark yaratmakla ilgili. İki taraflı düşünelim. Bir tarafta kadınlar var, mağdurlar var ve savaş yüzünden açlıktan ölen halk, kadınlar var. Öbür tarafta, doğrudan veya dolaylı olarak şiddet uygulamış insanlar var. Barış genellikle daha zayıf durumdaki insanlar, ezilenler tarafından desteklenir. Yine bir tarafta, iş barış inşasına gelince çok da aktif bir tutum takınmayan insanlar var. Ve tüm bunlar erkek egemen bir siyasi yapıda gerçekleşiyor. Siyasete gelince, her iki taraftaki kadınlar arasında bir bağlantısızlık ve dengesiz bir güç dinamiği var. Bütün bunlar nasıl bir araya getirilebilir?*

Katılımcı: *Kadın Koalisyonu'nun raison d'être'i (varlık sebebi) sadece barış süreciyle sınırlı olmasaydı, eğer Koalisyonu feshetmeseydiniz ne olabilirdi? Çünkü Avrupa Parlamentosu'nda kadın temsiliyeti Türkiye'deki durumdan daha iyi olsa da, çok yüksek değil. Kadınların karar verme süreçlerine katılımı hala sınırlı sayıda. Dolayısıyla, eğer Kadın Koalisyonu'nu feshetmemiş olsaydınız başka neler gerçekleştirilebilirdi diye düşünüyorsunuz?*

Katılımcı: *Çabalarınız barış isteyen herkes için cesaretlendirici ve nasıl yapılabileceğine dair bize bir yol haritası sunuyor. Savaşın yaralarının sarılması üzerine daha önce söylediklerinizi ve hakikat ve uzlaşma komisyonlarının niçin çok önemli olduğunu biraz daha açabilir misiniz? Bunu tüm dünyada görüyoruz. Bu süreç İrlanda'da nasıl oldu? Uzlaşma olmuyormuş gibi yaşanan bir acı hissinden bahsettiniz. Bildiğiniz gibi, Türkiye'de bir barış girişimi oldu, bu sürecin niçin rayından çıktığını hala bilmiyoruz. Barış sürecinde, Akıl İnsanlar Heyeti (AİH) vardı. 63 kişiden sadece 12'si kadındı, Türkiye'nin güneydoğusundan ise sadece 1 kadın vardı. AİH, önyargıları kırmak ve halkı barış inşası fikrine hazırlamak için kurulmuştu ve yine kadınlar yeterince temsil edilmiyordu. Aynı şekilde müzakere masasında da yeterli bir temsiliyetleri yoktu. Türkiye'de, kuvvetli bir kadın hareketinin varlığına, bilhassa da Kürt hareketinin kadınlarca desteklenmesine rağmen durum bu şekildeydi. Evet, barış süreci rayından çıktı ve masada bir sandalyemiz olmadı, ama bunun niye böyle olduğunu da sorgulamalı ve kendimizi hazırlamalıyız. Sizin de söylediğiniz gibi, barış*

one side you have women, you have victims, and you have people, you have women who suffer because of the war. On the other side, you have people who directly or indirectly subject violence. Peace is usually championed by people whose who are weaker, by the underdog. On the other side, there are people who do not take a very active stance when it comes to peace-making. And this is taking place in a male dominated political structure. When it comes to politics, there is a disconnect between women on both sides and an unbalanced power dynamic. How would you bring them together?

Participant: *The raison d'être of the Women's Coalition, was it only limited to the peace process, if you had not disbanded it, what would have happened? Because women's representation in the European Parliament is not high, even though much better than Turkey. Women's participation in decision making processes are still limited. So, if you had not disbanded as the women's coalition, what do you think could have been accomplished?*

Participant: *Your efforts are inspiring to all those who want peace and give us a roadmap to how that can be done. I would like you to expand on what you said previously of dressing the wounds of war and how truth and reconciliation committees are essential. We see this across the world. How did this process happen in Ireland? You talk about this bitter taste if there is no reconciliation. As you know, we had a peace initiative in Turkey, and we still do not know why that process was derailed. At the time of the peace process, we had this Wise People's Committee (WPC). Out of 63 people only 12 were women and only 1 woman was from the southeast of Turkey. The WPC was set up to break prejudices and prepare people for the idea of making peace and again, women were not adequately represented. They were equally not adequately represented on the negotiation table. This was the case even though there is a strong women's movement in Turkey, especially the Kurdish movement is bolstered by women. Yes, the peace process was derailed, and we did not have a seat at the table, but we also must question why that was the case and need to prepare ourselves. As you mentioned, peacebuilding takes time and next time around, we will hopefully make sure that we have a seat at the table.*

inşası zaman alıyor ve inşallah bir dahaki sefer masada bir sandalyemizin olmasını sağlayacağız. Savaşın açtığı yaraların sarılması konusuna gelince, hakikat ve uzlaşma komisyonlarına ihtiyacımız var. Bazı hususların anlatılmadan bırakıldığını söylediniz ama üzerine gidilmesi gereken konular da var. Aksi takdirde, korkarım başarı elde edemeyeceğiz.

Monica McWilliams: Kısa yanıt vermeye çalışacağım, çünkü sanırım sorulardan biri bir öncekine yakın. Her iki tarafta barışı isteyen ve istemeyen insanlar olacak. Ancak barış talebinin her zaman ezilenlerden geldiği görüşüne katılmıyorum. İktidardaki her makul kişi, barış için müzakere yapılmadığında istikrarlı ve müreffeh bir ülkede yaşamayacağını bilir. Yani, bu talebin her zaman ezilenlerden gelmesi şart değil. Bizim masamızda her ikisi de vardı. Sahip oldukları gücü istismar etmiş, oldukça ayrımcı yasalar getirmiş ve çok dışlayıcı, oldukça muzafferane davranmış olanlar da vardı. Ama onlar da barış istiyorlardı ve bana 'Ezilenler bizmiş gibi hissediyorum, savaşçıların elinde kafamıza doğrultulmuş bir silah var ve bizden oturup onlarla müzakere etmemiz bekleniyor... Mücadele verenin bizler olduğunu düşünüyorum.' Yani, bir masaya oturan herkes bazen ezilenin kendisi olduğunu düşünüyor. İşte barışın anlamı, hepsi, güç sahibi olanlar bile masaya mağdur olarak geliyor. Bunun anlaşılması önemli ve bu sadece onlarla konuşulduğunda anlaşılıyor. Benim için en güçlü an Londra'ya gittiğimizde oldu, çok kuvvetli partilerden birinin bir mensubu bana, 'IRA'yı anlamıyorum, 10 kişinin hapishanede, açlık grevinde ölmesine niçin izin? Bunu anlamıyorum' dedi. Sözümlü kestim ve şöyle dedim: 'Niçin bunu onunla konuşmuyorsun?' Dediğimi yanlış anladı ve hatta anlamaya da çalışmadı. Ama en azından sorusu vardı, merak ediyordu. Merak önemli. Çoğunlukta olmasına rağmen mağdur olduğunu düşünüyordu. Barış inşasıyla uğraşanların biraz yumuşak kalpli oldukları düşünülür. Vaktiyle birlikte çalıştığım kadınların bir kısmına dair en zorlu konunun, dişli olmaları olduğunu söyledim. Sert kadınlardı. Barış inşası ile uğraşacaksanız sert olmalısınız, bu işin yumuşaklıkla bir ilişkisi yok. Çünkü en sert konularla uğraşıyorsunuz. Pearl'ü [Sagar] duydunuz, sinirden kulaklarındaki kalp atışlarının sesini dinlemek durumunda kaldığı için Gerry Adams'ın ne söylediğini duyamıyordu, ondan böylesine nefret ediyordu. Yani insanlar masaya nefretleriyle de geliyor. Bu silahlarıyla geliyorlar demek değil. Pearl [Sagar] anlamayacağımı düşündüğünden bunu

When it comes to dressing the wounds inflicted by war, we need truth and reconciliation committees. You said there were certain things that were left unsaid but there are things that need to be addressed. Otherwise, I fear we will not be able to achieve success.

Monica McWilliams: I am going to try to be brief because I think one of the questions is similar to a previous one. You will have people on both sides that are for and against peace. But I would disagree that the demand for peace always comes from the underdog. Any sensible person in power knows they will not have a stable and prosperous country if they do not negotiate for peace. So, it does not always have to come from the underdog. And at our table we had both. We had those who had abused their power and had brought legislation that was very discriminatory and had acted in a very exclusionary way, a very victorious way. But they too wanted peace and they said to me 'I feel that we are the underdog because the combatants have a gun pointed at my head and I am supposed to sit here and negotiate with them... So, we feel were the ones who are struggling.' So, everyone at a table sometimes feels like they are the underdog. That is what peace is about, they all come as victims, even the powerful. That important to understand and you only understand that by talking to them. The most powerful moment for me was when we went to London and one of the very powerful parties' members said, 'I don't understand the IRA, why did they allow 10 people to die in prison, on a hunger strike? I cannot understand that.' I intervened and said, 'Why do you not talk to him?' He had misunderstood and was not even trying to understand. But at least he has the question, he was curious. Curiosity is important. He felt that he was a victim even though he was in the majority. There is a notion that peacebuilders are somehow soft. I used to say that the toughest thing about some of the women I used to work with was their teeth. They were tough. When you are going to be a peacebuilder you have to be tough, there is nothing soft about it. Because you are dealing with the hardest issues. You head Pearl [Sagar], she could not hear what he [Gerry Adams] was saying because she should hear her heartbeats in her ears from nervousness, hated him that much. So, people come to the table with hate too. It does not mean that they come with guns. She [Pearl Sagar] did not even tell me that at the time because

bana o zaman söylemedi. Bu konuyu ilk defa filmi izlediğimde duydum. Bu size travmanın açığa çıkmasının önemini de gösteriyor.

Bir noktada, sadece barış demeyi bıraktık, 'sosyal adaletli barış' demeye başladık, çünkü savaşı taraflar eski barışlarda olduğu gibi her şeyi kabul edeceğimizi düşünüyordu. Böyle olmadı. Oturuyorsunuz ve zorlu konuları, örneğin tutukluların serbest bırakılmasını tartışıyorsunuz, tutukluların için serbest bırakıldığını açıklıyorsunuz, işlerini mükemmel şekilde yaptığını düşünen polis teşkilatını için geri plana çektiğinizi ve için yeni bir polis teşkilatı reformu yaptığınızı açıklıyorsunuz. Biz eskiden 'polis kuvveti' derdik, artık 'polis hizmeti' diyoruz, halkın hizmetinde, maaşları vergilerle ödeniyor. Başlarına gelmekte olandan pek hoşlanmadılar. Yine aynı şekilde ezilenin kendileri olduğunu düşündüler. Bazıları yaşamını yitirmişti, şu tür şeyler söylüyorlardı: 'İsmimizi, üniformamızı, tüm çalışma şeklimizi değiştireceğimizi ve kendimizi aile içi şiddet gibi konularda çalışmaya başlamak üzere yeniden oryante edeceğimizi gerçekten düşünüyor musunuz? Biz bu polis kuvvetine teröristlerle savaşmak için katıldık. Şimdi bizden her şeyi değiştirmemizi mi istiyorsunuz?' Bunlar sert konulardı. Savaşı tarafların yaptığı, içinde yaşadıkları sistemi değiştirmeye çalışmak yerine polis memurlarına ateş açmaktı. Yol haritası ifadesini kullandınız, barışı inşa edenlerin yaptığı bir yol haritası tasarlamak. Savaşı tarafların eninde sonunda yapmak zorunda kalacakları şey kendi yol haritalarını bulmak. Herkes yol haritasını düşünmek zorunda. Eğer savaşı tarafların düşünebileceği tek yol haritası insanlara ateş açmak ve sistemde bir değişim yapmadan insanları hapse atmak olursa, bu hiçbir yere çıkmayan bir yol haritası olur. Barışı inşa edenler yol haritaları üzerinde düşünür ve bu en önemli husustur. İşte biz bunu yaptık.

Diğer soruya gelince: Biz bir hata yaptık diyip duruyorum. Burada bir duralım, hatayı yapan kadınlar değildi. Kitabımı yazarken bir kutunun içinde hakikat ve adalet komisyonu fikrini teşvik ettiğim tüm makalelerimi buldum. Bunu diğer partilere götürdüğümüzde, bize 'Ah, öncelik verilmesi gereken çok fazla başka şey var. Bir gün olacak, sadece biraz bekleyin' dediler. Bu büyük bir hataydı. Çünkü eğer tutukluları hapisshaneden çıkarıyorsanız, mağdurlara bunu niye yaptığınızı açıklasanız iyi olur. Ve bunun bir parçası tutukluların da komisyona gelmek, itirafta bulunmak, kanıt göstermek zorunda olması, hatta belki sorumluluğu kabul etmelelidir. Bazen bunlar asla olmamalıydı, yanlıştı, bugün olsa bu şekilde yap-

she thought I would not understand. It was only when I watched the film that I heard that for the first time. It also shows you the importance of getting out the trauma.

At one point, we stopped just saying peace, we said 'peace with social justice' because the combatants thought we were going to settle for anything like any old peace would do. Any old peace would not do. And so, when you sit down and discuss the hard issues, like prisoner releases, explain why you are letting prisoners out, explain why you are standing down the police who thought they were doing a brilliant job and why you are reforming it into a new police. We called ours the 'police force', today we call them the 'police service,' they are servants of the people, and they get paid through taxation. They did not like what was coming at them. Again, they felt like they were the underdog. Some of them had lost their lives, saying things like 'Do you really think we are going to change our name, uniform, our whole way of working, and reorientating ourselves to start working on things like domestic violence? We joined this police force to fight terrorists. Now you are asking us to change everything?' Those were hard issues. What the combatants were doing was shooting police officers, rather than trying to change the system in which they were operating. You used the word roadmap, what peace builders do is design a roadmap. What combatants eventually have to do is to figure out their roadmap. Everybody has to think about the roadmap. If the only roadmap combatants can think about is shooting people and sending people to prison with no change in the system, that is a roadmap to nowhere. So, peacebuilders think about roadmaps and that is the most important thing. That is what we did.

And with regard to the other question: I keep saying we made a mistake. Hands up, it was not the women who made the mistake. When I was writing my book, I found all my papers in a box where I promoted the idea of a truth and justice commission. When we brought it to the other parties they said 'Ah, there is too many other things that have to be prioritised. That will happen someday, just wait.' It was a big mistake. Because if you are letting prisoners out of prison, you better explain to the victims why you are letting them out. And part of that is that the prisoners must also come into the commission, give testimony, give evidence, maybe even take responsibility. Sometimes they say that it should have



Participants during the discussion session.

Tartışma oturumu sırasında katılımcılar.

mayacaklarını söyleyebilirler. Kim bilebilir... Ama tüm bunları söyleyebilmesi, şartlı olarak özür dileyebilmeliler, samimi olmaya bilirler de. Aile içi şiddet faillerinin eşlerine özür dilerim dediklerini ve bir hafta sonra tekrar aynı şeyi yaptıklarını kaç kere duyduk? Kendinizi icraatlarınızla, uzlaşma eylemlerinizi, işleri nasıl farklı yapacağınızla değerlendirin diyorum? Bu sadece tek bir taraf için değil bir ülkedeki herkes için geçerli. Zorlu konuları ele alma yollarımızdan biri, siyasetçiler kadınların gebelikleri ve ölümcül fötüs anormallikleriyle bağlantılı üreme sağlığı meselesini hakkında kararsız kaldığında İrlanda'nın meseleyi ele alış tarzı oldu. Konuyu Yurttaş Hakları Derneği'ne götürmüş ve doktorların, jinekologların, doğum uzmanlarının, doğum yaptıkları sabah öleceğini bildikleri çocukları 9 ay karnında taşımak zorunda kalan kadınların ifadesine başvurmuşlardı. Bu kişiler tüm ülkeyi temsil eden Yurttaş Hakları Derneği'ne deneyimlerini ve uzmanlıklarını sundu. Dernek üzerinde anlaşılmuş bir referandum değişikliği önerileriyle geldi ve halk referandumuna gidip bunu oyladı. Katolik, muhafazakar ve ataerkil bir ülkede bunun bir insan hakkı, bir kadın hakkı olduğu kabul edildi. Bugünü görece kadar yaşabileceğimi hiç düşünmemiştim, ama yaptılar. Ataerkil ve geleneksel topluluklarda çok tartışılmalı konular olan eşcinsel evliliği ve LGBT konuları gibi diğer konularda da yaptılar. Yurttaş Hakları Derneği ismini verdikleri bir sivil forumla yaptılar. Şimdi sivil toplumda Brexit'i tartışmaya açmak için bir başka yurttaş meclisinin devreye sokulup sokulmamasını düşünüyoruz. Ticaret Odası İn-

never of happened and that it was wrong, that they would not have done it that way today. Who knows... But all those things they might say, they might apologise conditionally, they might not be sincere. How many times have we heard perpetrators of domestic violence saying I am sorry to their wife and a week later they do the same thing again? So, I say judge you by your deeds, by your actions of reconciliation, how you are going to do things differently? That goes for everyone in a country, not just one side. One of the ways we are dealing with the tough issues is the way that Ireland has dealt with when the politicians could not decide on the issue of reproductive health in relation to women's pregnancies and foetal fatal abnormalities. They brought to the Citizens' Assembly, where they took testimony from doctors, gynaecologists, obstetrician, women who had to carry to 9 months knowing that they would be dead on the morning they delivered them. They brought experience and expertise to the Citizens' Assembly, which was representative of the whole country. That Assembly came up with proposals that agreed a referendum change and the people went to the referendum and voted for it. In a Catholic, conservative, and patriarchal country, they recognised that as a human's right, a women's right. I did not think I would ever live to see the day, but they did it. And they done it on other issues like same sex marriage and LGBT issues that are very contentious in patriarchal and traditional societies. They did it through a civic forum that they call a Citizens' Assembly. So now we are considering whether it is to introduce another citizen's assembly to discuss Brexit amongst civic society. What does the Chamber of Commerce think about protocols between Britain and Ireland? Because the Chambers of Commerce have experts. You can get those experts to speak on television about what some of the resolutions may look like, so the politicians do not constantly say it is all bad or all good. It is the business leaders who now have the voice. And that is reconciliation. Before this they used to say, 'Do not ask us please, we are businesspeople, we will not get involved. It is too difficult, too contentious...' Now I go up and shake their hands and say 'Thank you for being so brave, for taking a stand and walking this difficult journey with us'. They turn and say, 'Oh I did not expect to be thanked, what I said just is common sense.' I say: 'Common sense is often the last thing you here in a very contested society.' So that is the type of inclusion I am talking about. You ask this question about

giltere ve İrlanda arasındaki protokoller hakkında ne düşünüyor? Ticaret odalarının uzmanları var. Bu uzmanları bazı resmi kararların neye benzeyebileceği hakkında konuşmak üzere televizyona çıkartabilirsiniz, böylece sürekli siyasetçilerin her şeyin kötü ya da her şeyin iyi olduğunu söylemelerini dinlemeyiz. Şimdi söyleyecek sözü olanlar iş dünyasının önderleri. İşte bu uzlaşma. Bundan önce hep, 'Lütfen bize soru sormayın, biz iş dünyasının insanlarıyız, karışmak istemiyoruz. Çok zor, çok tartışmalı...' derlerdi. Şimdi gidip ellerini sıkıyorum ve 'Bu kadar cesur olduğunuz, bir tutum aldığınız ve bu zorlu yolda bizimle birlikte yürüdüğünüz için size teşekkür ederim' diyorum. Dönüp şunu diyorlar, 'Teşekkür etmenizi beklemiyordum, söylediğim şey sadece sağduyu.' Benim cevabım: 'Oldukça ihtilafli bir toplumda sağduyu genellikle en son duyduğunuz şey' oldu. İşte bahsettiğim kapsayıcılık türü bu. Sadece barış müzakerelerine mi odaklandık sorusu sordunuz, kesinlikle hayır. Daha önce oradaydı; o sırada oradaydık ve ardından hala oradayız. BM'nin 1325 sayılı kararının ortaya çıkışının çeşitli nedenleri olduğu söyleniyor: 1) Temsiliyet: kadınların temsil edilmesi; 2) Mütalaa: Biz kadınlar farklı bir şekilde mütalaa ediyoruz ve erkeklerin dikkate almadığı/görmediği konuları ortaya atıyoruz. Baş komiserken, kadınlar için bir meme kanseri ilacı dosyasını mahkemeye götüreceğim hiç aklıma gelmezdi. Sağlık bakanı 'hayır, bunu karşılayamayız' demişti. Kadınlar ölüyordu, dosyayı mahkemeye götürdüm ve Madde 2'ye (Yaşama Hakkı Maddesi) dayandırılarak verilen kararla davayı kazandım, böylece bu ilaçların erişilebilir olmasını sağladım. 10 yıl sonra bu karar hayatımı kurtardı. Farklı şekillerde düşünüyorduk. Sağlık Bakanlığı'nı idare eden erkekler kadınlar için meme kanseri ilaçlarının ne kadar önemli olduğunu hiç düşünmemişti, kadınlarsa düşünüyordu. Küçük ama önemli bir örnek. Aile içi şiddet için de aynısı geçerli, erkeklerin başına gelmeyen, kadınların başına gelen şeyler var. Bu konuya ilişkin öteden beri bir stigma var, kapalı kapılar ardında olanlar konuşulmasını isteniyor. Artık konuşuyoruz ve yine bunu da kadınlar yaptı. 3) Kapsayıcılık: Demokrasiye katılım. Bu odadaki erkekler, ülkelerinin tamamen kadınlar tarafından yönetilmesini çok tuhaf bulacaktır. Demokratik bir toplumda içinden geldiğiniz halkı temsil edersiniz ve bu etnik azınlıkları ve kadınları kapsar. 4) Rol modelleri: Örnekleri işte burada oturanlar, Ticaret Odası Kurulu'na seçilenler.

Esra Elmas: Şimdi öğle yemeği yiyeceğiz ve ardından devam edeceğiz.

did we only focus on the peace talks, absolutely not. We were there before; we were there during and are still thereafter. So, there are various reasons they say the UN Resolution 1325 came about: 1) Representation: to have women presented; 2) Deliberation: We [women] deliberate in a different way and bring issues that men ignore/ do not see. When I was Chief Commissioner, I never thought I would have to take a case to court get a drug for breast cancer for women because the health minister said no, we cannot effort that. Women were dying and I took the case to court and won on the grounds under Article 2 - the Right to Life and made those drugs accessible. 10 years later it saved my life. We were deliberating in different ways. The men who were running the health department had never thought about breast cancer drugs for women as important, but women do. That is a tiny but important example. Same on domestic violence, there are things that happen to women that do not happen to men. There used to be a stigma attached to it, not to talk about things that happened behind closed doors. Now we do, and it was again the women who did this. 3) Inclusion: The participation in a democracy. The men in this room would find it very strange if their country was run entirely by women. In a democratic society you represent the people that you come from and that includes ethnic minorities as well as women. 4) Role models: There are some who are sitting right here, elected to the board of the Chamber of Commerce.

Esra Elmas: We are going to have lunch now and continue later.

AFTERNOON SESSION

Esra Elmas: Welcome back. We are starting our afternoon session we are going to try to get through as many questions as possible.

Participant: *Firstly, I would like to thank everyone for bringing us together. I am from an organisation that fights against violence against women. We are a Kurdish women's movement and when it comes to violence against women, we put an emphasis on our identity as well. Be-*

ÖĞLEDEN SONRAKİ OTURUM

Esra Elmas: Tekrar hoş geldiniz. Öğleden sonraki oturumumuza başlıyoruz, olabildiğince çok soru almaya çalışacağız.

Katılımcı: *Öncelikle, bizi biraraya getiren herkese teşekkür etmek istiyorum. Kadına karşı şiddetle mücadele eden bir örgütün üyesiyim. Biz bir Kürt kadın hareketiyiz ve kadına karşı şiddetten söz ederken kimliğimizi de vurguluyoruz. Monica da bu alanla çok ilgilenmiş, erkek şiddeti, aile içi şiddet ve kadınlara karşı şiddet konularından bahsederken tüm bunları savaş siyasetlerinden ayırmamamız gerektiğini düşünüyorum. Her türlü şiddet tezahürüyle hesaplaşırken, kadın katliamlarını da tanımalı ve yaşanan tüm bu şiddetle silahlı çatışma arasındaki bağlantıyı kabul etmeliyiz. Size sormak istediğim soru, Kuzey İrlanda'da kadına karşı şiddet ve silahlı çatışma hakkındaki kişisel deneyimlerinizin neler olduğu. Barış sürecinin ardından herhangi bir iyileşme yaşandı mı? Bize biraz veri verebilir misiniz? İkinci olarak, Türkiye'deki deneyimden bahsedecek olursak, devletin özel olarak Kürt kadınlarını hedefe koyan bazı politikaları oldu. İki ayrı şiddet tezahürü yaşıyoruz ve bunlar birbiriyle bağlantılı. Kuzey İrlanda'da benzer bir durumu deneyimlediniz mi? Teşekkür ederim.*



Participants during the discussion session.

Tartışma oturumunda katılımcılar.

cause Monica is also very much interested in this area, when we talk about male violence, domestic violence, violence against women, I think we should not differentiate them from policies of wars. When we are dealing with all sorts of manifestations of violence, we need to also recognise femicides and recognise the links between all these violence and armed conflict. I like to ask you about your personal experiences about violence against women and armed conflict in Northern Ireland. After the peace process, did you experience any improvement? Can you give us some data? Secondly, talking about the experience in Turkey, the state had certain policies that targeted Kurdish women specifically. There are two manifestations of violence that we experience and these two are intersectional. Did you experience a similar situation in Northern Ireland? Thank you

Monica McWilliams: Thank you for your question. Your experience is identical to my experience: of course, they [two types of violence] totally interact. The first thing I did was do a study during the conflict. By the way we are now beginning to call it a war. We were not allowed to call it a war, even though it had all the manifestations of a war. I did a study at the height of the war, and I went out and asked over 100 women about their experiences. We had femicide, but it was not being counted because the only terror that was being counted was by the terrorists. These women were living with terrorists inside their own homes, inside their communities, but no one was counting their femicide, their homicide. They are only counting the deaths that are created by assassinations and bombs. So, I started counting the murders [femicides] and then I went to the police station, and this was in 1992, before the ceasefires. I had to sit down and take out all the paperwork from all over the country and physically count it because there were no computers, there was no database being kept. And I was able to prove that as many women were being killed in their own homes as were being killed by the opposite sides. And that shocked everyone. The numbers in the actual conflict were not as high as men. But no one was paying attention, so I asked the police, 'Where are these figures about women being murdered, injured, assaulted, grievous bodily harm?' He said, 'They are all in this cabinet called 'ordinary decent crime.' I said, 'There is nothing ordinary about these crimes.' They said, 'It is be-

Monica McWilliams: Sorunuz için teşekkür ederim. Yaşadıklarınız benim yaşadıklarımın aynısı: hiç şüphesiz, bunlar [iki şiddet türü] her yönüyle birbiriyle etkileşim içinde. Benim yaptığım ilk iş çatışma sırasında bir çalışma yapmak oldu. Bu arada, bunu artık savaş olarak isimlendirmeye başlıyoruz. Savaşın her türlü tezahürü mevcut olsa da, savaş dememize izin verilmiyordu. Savaşın en sıcak olduğu dönemde bir çalışma yaptım ve gidip 100 kadına deneyimlerini sordum. Kadın katliamı olmuştum ama sayılmıyordu çünkü sayılan tek terör teröristlerin yaptığı terördü. Bu kadınlar kendi evlerinde, topluluklarının içinde teröristlerle yaşıyordu ama hiç kimse bunların maruz kaldığı katliamı, cinayetleri dikkate almıyordu. Sadece suikastlerin ve bombaların neden olduğu ölümler sayılıyordu. Öldürülenleri [kadın cinayetleri] saymaya başladım ve ardından emniyete gittim; bunlar 1992 yılında ateşkesten önce oluyor. Oturdum ve ülkenin her yerinden gelen tutanakları çıkardım; ve bilgisayarlar olmadığı için tüm bunları bilfiil saydım, bu konuda tutulmuş bir veri tabanı yoktu. Birbirine düşman tarafların öldürdüğü kadar çok kadının kendi evlerinde katledildiğini kanıtlayabildim. Herkes şok oldu. Fiili çatışmada sayılar erkekler kadar çok değildi. Ama kimse ilgi göstermiyordu, polise şunu sordum: 'Öldürülen, yaralanan, saldırıya uğrayan, ciddi fiziksel yaralanmaya maruz kalmış kadınlara dair sayılar nerede?' 'Hepsi 'adi makul suç' isimli şu dolabın içinde' dedi; 'Bu suçların adilikle hiçbir ilgisi yok' dedim; 'Sıradışı şiddet sokaklardaki şiddet, kamusal kargaşa olduğu için böyle' dediler; 'Dikkat etmeniz gerekiyor, bunlara 'adi makul' cinayetler diyorsunuz' dedim. Bir cinayet nasıl adi ve makul olabilir? Yine kullandığım dil herkesi şoke etti. Daha sonra çalışmama ilişkin bir kitap yayınladım ve kaç kadının silah kullanılarak, yani sadece bıçaklanarak ve boğularak değil ateşli silahlarla öldürüldüğünü gösterdim. Ve şu soruyu sordum: 'Bu silahların hepsi yasadışı mı? Ya da bu silahları taşıyan kişilerin silah taşıma izinleri, lisansları var mı? Bunlar yasal kişiler mi?' Öldürülen kadınların ekseriyetle yasal silahlarla öldürülmüş olduğu ortaya çıktı. Yani poliste bulunan, askerlerde bulunan silahlarla. Güvenlik hizmetlerinde çalışıyorlardı. Onlara 'Kişisel korunma amaçlı silah sahibi olma iznini kime verdiğinizi incelemeniz gerekiyor' dedim. Değiştirmeyi başardığımız ilk şey bu oldu. Güvenlik amacı dışında kullanılmış bir silahla bulunan herkesin, her polis memurunun, güvenlik memurunun elinden silahı alındı. Sonunda bugün bu kişisel güvenlik amaçlı ateşli silahların çoğunu toplamayı başarabildik.

cause the extraordinary violence is the violence in the streets, it is the public disorder. I said, "You need to pay attention because you are calling these 'ordinary decent' murders." How does a murder become ordinary and decent? Again, the language shocked everyone and so I published a book on my study, and I showed how many women were being killed using weapons, not just knives and strangulations, but by weapons. And I asked the question: 'Are these weapons all illegal? Or do the people carrying these weapons have permission, have their licences? Are they legal?' It turned out that the women being killed were being killed more often by legal weapons. By weapons that police had, that soldiers had. They were working in security services. So, I said, 'You need to study who you give a licence to have a personal protection weapon.' That is the first thing we managed to change. Anyone who was ever found with a weapon, any police officer, security officer, anybody that had used their weapon for anything other than security, it was taken off. Eventually today we have managed to take most of these personal security weapons away. That was important and that was the data.

I repeated the study after the ceasefires, I have lived long enough to do a study 25 years apart. And the question I get asked is 'What difference did peace make?' It made an enormous difference. One, there was less guns, the combatants had decommissioned their weapons. They handed them over. It was not just the combatants, because in our situation the combatants did not go off and just live in a forest. They were living in our homes, in our streets, as neighbours. That made the situation very different because it is not like the case in Columbia where they come up out of the forest and meet their former wives and start domestic violence. They had been doing this before, during and after the ceasefires. The continuum is very important, to pay attention to the fact that it is not just the conflict. What made the difference was the police, doctors, social workers, mental health people. They were now able to focus on domestic violence. Before that the emergency department at the hospital would say to a woman 'We do not have time to deal with you, we are dealing with bombs.' When the ceasefires occurred, I started training the police and doctors, spending weeks and months doing these trainings. Then they knew that they were the front-line workers. The difference a ceasefire or peace talks make is that you start focusing on a problem you never saw before, or you did

Bu çok önemliydi ve veri buydu.

Ateşkeslerden sonra çalışmayı tekrarladım, 25 yıl arayla çalışma yapabilmek için bayağı uzun yaşadım. Şu soru soruldu: 'Barış ne fark yarattı?' Olağanüstü bir fark yarattı. Birincisi, daha az silah oldu, militanlar silahları devreden çıkardı. Silahlarını teslim ettiler. Bunlar sadece savaş halinde yaşanan militan değildiler, çünkü bizim durumumuzda bu militanlar evlerini terk etmiş, sırf bir ormanda yaşan insanlar değildi. Evlerimiz içinde, komşularımız olarak sokaklarımızda yaşıyorlardı. Bu durumu çok farklı kılıyordu, mesela Kolombiya'da olduğu gibi değildi, orada ormandan çıkıp geliyor, eski eşleriyle buluşuyor ve aile içi şiddeti başlatıyorlar. Bunu ateşkeslerden önce, ateşkesler sırasında ve sonrasında da yapmayı sürdürmüşlerdi. Süreklilik çok önemli, sorunun sadece çatışma olmadığına dikkat edilmeli. Farkı yaratan polis, doktorlar, sosyal hizmet uzmanları, akıl sağlığı uzmanları oldu. Artık aile içi şiddet üzerine odaklanabiliyorlar. Bundan önce hastanelerin acil servisinde bir kadına 'Sizinde uğraşacak vaktimiz yok, bombalarla uğraşıyoruz' deniliyordu. Ateşkes olduğunda, polisi ve doktorları eğitmeye başladım, bu eğitimlere haftalarımı, hatta aylarımı verdim. Artık ön saflarda çalıştıklarını biliyorlardı. Ateşkes veya barış görüşmelerinin yarattığı fark, daha önce hiç görmediğiniz, dikkatinizi tam vermediğiniz veya önceden hiç tepki göstermediğiniz bir soruna odaklanmaya başlamanız. Sığınma evlerine yatırmak, yeni mevzuatlar getirmek için fonlar ve kaynaklar da bulabiliyorduk. Bugün, 'ceبری güce dayalı' şiddet terimini kullandık, yani salt 'fiziksel güce dayalı' şiddet değil, psikolojik şiddet, zihinsel işkence, takip ederek taciz, takip, ve tüm diğer korkutma biçimleri de bu kapsama giriyor. Her türlü suistimal biçimini belgeledim. Kadın cinayetlerine dikkat çekiyoruz, sonunda muazzam suistimale yol açan tüm diğer olaylara dikkat çekmiyoruz. Geçen hafta, Yasama Meclisi kapanmadan önce, son yasa konuları aile içi şiddet üzerineydi ve inanılmaz hızlı onaylandı. Bu devasa bir gelişme ama hala bu konudaki çalışmamızı sürdürüyoruz.

İkinci soru sadece aile içi şiddet değil, özel olarak Kürt kadınlara karşı uygulanan şiddet biçimleri arasındaki bağlantı üzerineydi. Bizde çıplak arama uygulaması vardı, kadınlar hapisaneye gittiğinde giysilerini çıkarmaya zorlanıyordu. Baş Komiser olarak, buna son verilmesi gerektiğini söyledim, bu işlem kadının vücuduna karşı bir insan hakları ihlali, haysiyetinin ihlaliydi ve bunu güvenlik adına yapmıyordunuz, onu aşağılamak

not really pay attention to, or you never responded to before. We were also able to find funds and resources to put in safe houses to bring in new legislations. Today we used the term 'coercive control', not just 'physical control' violence, but psychological violence, mental torture, the stalking, the following, all the other forms of fear. I documented every form of abuse. We pay attention to femicide and to murders, but we do not pay attention to all the other pieces that lead up to the eventual massive assault. Last week, before the Legislative Assembly finished, the last pieces of legislation were on domestic violence, and it is amazing how quick it is gone through. That is a huge improvement, but we are still working at it.

The second question was about the correlation between the forms of violence that used against Kurdish women, not just domestic violence. We had strip searching where women go into the prison, and they were forced to take off their clothes. And I said as Chief Commissioner that this has to stop, this is a human rights violation of a woman's body, a violation of her dignity, and you are not doing it for security, you are doing it to humiliate her and send a message that you have more power than she has. And when a woman is inside a prison there is more need for protection, more need for people like me or others to go into the prison and make sure that what the director of the prison is saying is true and accurate. I spent a lot of time going into the prisons to see how women who were being taken out of the conflict, combatants in particular but also other women who were being stripped searched as a form of humiliation because of their politics or because they were under surveillance by the intelligence service. And today there is no strip searching. What we have is a top door where you hand over the first part of your clothes and a bottom door, so your body is never seen naked. And I do not know about Kurdistan but certainly in my culture it was very undignified to be seen naked, even by your own friends never mind by strangers. I was brought up as a Catholic convent girl and the nuns always told me to hide my naked body. Never let anyone see it. So, we used to wear our bathing suits in the showers. I was searched like this by the police and by the security force at the airport, and it was humiliating, and I was not even in prison. This is not done for any other reason apart from picking someone out. Now we talk about risk assessment, if you are going to search a woman's body, you must do an assessment on what risk she is causing. Is she

ve ondan daha güçlü olduğunuz mesajını vermek için yapıyordunuz. Bir kadın hapishanede olduğunda daha fazla koruma sağlamak gerekiyor, benim gibi insanların veya başkalarının hapishaneye gidip hapishane müdürünün söylediklerinin doğru veya isabetli olup olmadığını denetlemesi gerekli. Çatışmadan yakalanmış kadınların, bilhassa militanların ve ayrıca siyasi görüşlerinden dolayı bir aşağılama biçimi olarak veya gizli servisin gözetimi altında oldukları için çıplak aramaya maruz bırakılmış diğer kadınların durumunu denetlemek için hapishanelerde çok vakit geçirdim. Bugün artık çıplak arama yok. Giysilerinizin ilk kısmını teslim ettiğiniz bir üst kapı ve bir alt kapı var, dolayısıyla vücudunuz hiçbir zaman çıplak görünmüyor. Kürdistan'da nasıl olduğunu bilmiyorum, ama benim kültürümde bırakın yabancıları arkadaşlarınızın bile sizi çıplak görmesi çok onur kırıcı kabul ediliyordu. Ben bir Katolik manastır kızı olarak yetiştirildim, rahibeler her zaman çıplak vücudumu saklamamı söylerdi. Asla kimsenin vücudunu görmesine izin verme. Duş alırken mayolarımızı giyerdik. Havaalanında polis ve güvenlik kuvvetleri tarafından bu şekilde arandım, çok onur kırıcıydı, üstelik hapishanede bile değildim. Rastgele birini çekip almanın dışında bir amaçla yapılmadı. Artık risk değerlendirmesinden bahsediyoruz, eğer bir kadının vücudunu arayacaksanız nasıl bir riskin söz konusu olduğuna dair bir değerlendirme yapmak zorundasınız. İçeri uyuşturucu mu sokuyor ya da silah mı taşıyor? Bunlar bir kadının vücudunu aramaları için belli başlı nedenler. Bir kadını zinhar vajinal aramaya tabi tutamazsınız. Bu işkenceye girer. Sonuç olarak, hapishanelerdeki bazı erkekler bana şunu söylüyor: 'Tamam tüm bu hakları kadınlar için talep ediyorsunuz, bizim haklarımız nerede?' Benim cevabım 'Elbette siz de aşağılanmamayı hak ediyorsunuz ama bir kadının vücuduna nasıl muamele edileceği farklı bir konu' oluyor. Örneğin, biz regl oluyoruz, kadınlar fazladan aşağılama olsun diye regl olduklarında her gün çıplak aramaya maruz kaldıklarını anladılar. Hala çok büyük bir risk değerlendirmesi olmadıkça bunun yapılmaması gerektiğini söylüyorum. BK'de bir erkeğin içini arayamazsınız. Buna izin verildiği zamanlar da vardı. Bunun bir güç ve denetleme formu olduğu, güvenlik veya emniyet için yapılmadığı bağlantılılarını kuruyoruz. Burada üstü örtülen bir şeyler var. Üstü örtülen başka şeyler olduğuna da eminim.

Artık İşkenceyi Önleme Sözleşmesi gibi yeni sözleşmeler var. Dün gece birisine Türkiye Sözleşme'yi imzaladı mı diye sordum, sanırım imzalamışlar.

bringing drugs in or carrying a weapon? Those are the main reasons why they search a woman's body. And never ever should you search a woman vaginally. That is torture. So today some of the men in the prisons say to me, 'So you want all these rights for the women, where are our rights?' I said, 'Well you also deserve not to be humiliated, but the way a women's body is treated is different' For example, we menstruate and during the menstruation the women found that they were being stripped every day because it was an extra humiliation. I still say it should not happen unless there is a huge risk assessment. In the UK, you are not allowed to search a man inly. And you know there was a time when that was allowed. We make the connections that this was a form of power and control, and it was not done for security or safety. So, there are overlaps. I am sure there are other overlaps.

There are now conventions, like the Convention Against Torture. I was asking someone last night if Turkey have signed the Convention and I think they have. But there is a difference between signing it and implementing it and being monitored on whether you are practising it. So, my message mostly is: Where is your monitoring body? Are they allowed to go unannounced so that no one knows they are coming into the police stations and prisons, that was my job. I never told them I was coming so that they could not clean up their act before I arrived. I got into a lot of hot water for these things. The media the next day would say things like 'She went in to make sure the terrorists were safe and getting water, food and had a luxury. Tomorrow she will be waiting to see if they have a tennis court.' And so I would engage in that debate publicly and would say that if there is a social contract between the state and its citizens, this is what must happen. I am the Commissioner for Human Rights; it is my job to oversee what you are claiming to be the case and it is my job to come out and tell the public whether this is happening. Because when it did not happen the Irish government took the British government to the European Court in Strasbourg on the grounds that the British Government were using five techniques of torture against prisoners in Northern Ireland. They won the case on the grounds that the five techniques were inhumane and degrading treatment, which were eventually used in Guantanamo Bay. Recently and the Ambassador will be interested to know this, recently in my commission the Northern Irish Human Rights

Ancak imzalamakla uygulamaya geçirmek arasında fark var; uygulanıp uygulanmadığının izlenmesi gerekiyor. Söylemek istediğim: İzleme organınız nerede? Polis merkezlerine ve hapishanelere haber vermeden, yani kimse bilmeden gidebiliyorlar mı? Bu benim işimdi. Onlara hiçbir zaman geleceğimi söylemedim ki ben gelmeden yaptıklarını ört bas edemesinler. Bu konularda başımı fazlasıyla belaya soktum. Ertesi gün medyada 'Teröristlerin güvende olduğundan, sularının, yemeklerinin verildiğinden ve keyiflerinin yerinde olduğundan emin olmak için gitti. Yarın tenis sahalarının olup olmadığına bakmayı isteyecek' gibi şeyler söyleniyordu. Bu tartışmayı kamuya açık şekilde yapıyor ve eğer devlet ve vatandaşları arasında bir sosyal sözleşme varsa, olması gerekenin bu olduğunu söylüyordum. Ben İnsan Hakları Komiseri'yim; benim işim olduğunu iddia ettiğin durumu denetlemek, çıkıp halka bunun olup olmadığını söylemek. Bunlar olmadığında İrlanda Hükümeti, Kuzey İrlanda'da mahpuslara karşı beş işkence tekniğini kullandıkları gerekçesiyle Birleşik Krallık Hükümeti'ni Strasbourg'taki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne şikayet etti. Bu beş tekniğin insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleler olması temeline dayandırılarak verilen kararlar davayı kazandı; bu teknikler daha sonra Guantanamo Körfezi'nde de kullanıldı. Büyükelçi bunun bilmek isteyecektir, yakın zamanda benim çalıştığım komisyon, Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu yapılan muamelenin işkence olarak beyan edilmesi isteğiyle davayı tekrar Strasbourg'taki Mahkeme'ye götürdü ama başarılı olamadık. İnsanlık dışı ve aşağılayıcı muamele ifadesinin belirtildiği ve hiçbir ülkenin bunları yapmamasının söylendiği bir içtihat olarak hala kayıtlarda duruyor. Söz konusu teknikler, bir kişiyi suyun altında tutma, başına bir şey geçirme, uykudan mahrum bırakma, 24 saat ışık altında tutma teknikleriydi. Bunlar Guantanamo Körfezi'nde kullanıldıkları için artık gayet iyi biliniyor. Bunların Suriye'de ve başka yerlerde de kullanıldığından eminim, rejimler bunu yapar. Mahkemeye tekrar başvurma sebebimiz, yapılan muameleyi işkence olarak beyan etmelerini istememizdi. İnsanlık dışı ve aşağılayıcı muamele denmesini yeterli bulmadık, işte tüm bunlar uğraştığımız konuların örnekleri. Bazen buna geçiş dönemi adaleti diyorum, yani adaleti tam olarak sağlayamayabiliyorsunuz, ancak bir çatışma durumundan barış durumuna geçecekseniz devreye soktuğunuz geçiş mekanizmaları insanları sorumlu davranmaya itiyor ve daha önce yapılanların bir daha asla yapılmamasını sağlıyor. Beraberimde getirdiğim ve

Commission took the case back to the Court in Strasbourg to have it declared as torture and did not succeed. So, it is still down as a precedent that its inhumane and degrading treatment and that no country should ever do it. The techniques of putting a person under water, of hooding them, of depriving them of sleep, of putting them under 24-hour lights, which are well known now because they are used in Guantanamo Bay. I am sure that they are used in Syria and other places because this is what regimes do. The reason why we went back to court is because we wanted them to declare it as torture. It is not good enough to say its inhumane and degrading treatment, those are all examples of the kinds of work we do. Sometimes we call this transitional justice, that you might not get all the justice but if you are going to move from a situation of conflict to a situation of peace, the transitional mechanisms that you put in place are holding people accountable and ensuring that what went on before is never done again. And so, I have a tool kit that I brought with me that I said I'd share with DPI, which allows your organisation to work down through with the women in your group, what constitutes these different forms and what we can do about it. I will leave that with you.

I should add, it was my job to draft the Bill of Rights and that was a privilege because I have often said to my children, and I hope one day that they have children and can say my grandmother was involved in drafting the Bill of Rights for the future of the country. And everybody in the country agreed that our Bill of Rights was a good piece of advice to give to the British government and the British government did not accept it. One of the reasons why is because I had put some women's rights. It is not the only reason, but they said, 'We agree with your right to be British or Irish or both and we will accept that right, but we do not like these rights that you have put in about violence against women and children.' But these were the International Convention rights, I said, 'You do not like them, but you have signed up to them and a Bill of Rights for our country should have these rights because women have had an injustice done to them during the conflict.' I had to make everything that I wrote in the Bill correlate with everything what was to do to with the conflict. I thought that it was going to be difficult to convince them that there is a separate set of rights for women. And you know what they said? 'Ah the issue in this country is about religion and political identity, it has nothing

DPI'la paylaşacağımı söylediğim bir araştırma kitim var; bunu kullanarak grubunuzdaki kadınlarla bu farklılıkların nelerden oluştuğu ve bu konuda nelerin yapılabileceği üzerine çalışabilirsiniz. Bunu size bırakacağım.

Haklar Bildirgesi taslağını hazırlamanın benim görevim olduğunu eklemiyim, bu büyük bir ayrıcalıktı. Her zaman çocuklarıma, umarım bir gün çocuklarının olacağını ve benim büyükannem ülkenin geleceği için Haklar Bilgisi'nin hazırlanmasında çalışmıştı diyebileceklerini söyledim. Ülkede herkes hazırladığımız Haklar Bildirgesi'nin İngiliz Hükümeti'ne verilecek iyi bir tavsiye olduğu konusunda hemfikir ve İngiliz Hükümeti bunu kabul etmedi. Bunun nedenlerinden biri içine kadın haklarını katmış olmamdı. Tek neden bu değildi, şunu söylediler: 'Britanyalı veya İrlandalı veya her ikisini olma hakkınızı tanıyoruz ve bu hakkı kabul edeceğiz ancak kadınlara ve çocuklara karşı şiddet hakkında eklediğiniz haklardan hoşlanmadık'. Ama bunlar Uluslararası Sözleşme'den gelen haklardı, şöyle dedim: 'Bunlardan hoşlanmıyorsunuz ama bunların altında imzanız var, ülkemiz için yazılan Bir Haklar Bildirgesi'nde bu haklar olmalı çünkü çatışma sırasında kadınlara adaletsiz davranıldı.' Bildirge'de yazdığım her şeyi çatışmayla bağlantılandırmak durumunda kaldım. Ayrı bir kadın haklarının varlığı konusunda onları ikna etmenin zor olacağını düşündüm. Biliyor musunuz, ne söylediler? 'Bu ülkede sorun dinle ve siyasi kimlikle ilgili, kadınlarla ilgili bir durum yok, bu sebeple bu hakları koymayacağız.' Bu hala bir mücadele konusu. Üstelik uluslararası haysiyetin korunması haklarından, bağımsız ve şiddet görmeyen yaşama haklarından bahseden sözleşmelerimiz var. Bana göre, şiddet sadece savaşta oluşan şiddet anlamına gelmiyor, şiddet yakınlardan gelen kişisel şiddeti, eşlerin uyguladığı şiddeti de kapsıyor. Ama başarısız oldum. Bu pes ediyoruz anlamına gelmesin çünkü eninde sonunda bu Haklar Bildirgesi çıktığında, kendilerine dair hakları görmezlerse ülkenin kadınlarının isyan edeceğinden eminim. İçinde etnik azınlıklara ilişkin haklar, ırk, engellilik, çocuğun yüksek menfaati konularına ilişkin haklar var. Kadınlara sıra gelinceyse, siyasetçilerin tamamının üzerinde anlaştığı tek şey, 'Bu haklara ihtiyacımız yok çünkü bunlar çatışma sırasında tam bir sorun teşkil etmedi.' İşte bu yüzden hem sizin örgütünüzün hem diğerlerinin bunları belgelemesi, arşivlerde tutması çok önemli. Suriyeli kadınlara, bunları belgeleyin çünkü ileride tanıklıklara, kanıtlara bakacaklar ve eğer gösteremezseniz yapacağınız anayasaya veya haklar bildirgesine bunları geçirmenin bir mantığı yok diyecekler.

to do with women, so we will not be having those rights.' And so that is still a battle. And yet internationally, we have conventions that talk about the right to dignity, the right to live independent and free of violence. I believe that it does not mean just the violence that is constituted in a war, it means violence that includes intimate personal violence, partner violence. But I failed. It does not mean that we are giving up because eventually when that Bill of Rights does come in, I am certain that the women of the country will rise up if they do not recognise some rights for themselves. Because we have rights about ethnic minorities in it, rights about race, disability, best interest of the child. But when it came to women, it is the one thing the politicians all agree on, 'Nah we do not need those rights because they were not really a problem during the conflict.' That is why it is really important for your organisation and others to document this, to keep it in the archives. I keep telling the women in Syria, make sure you document this because they will look for testimonies, they will look for evidence, and if you cannot produce it, they will say that there is no rationale for writing this into the constitution, or writing this into your Bill of rights.

Participant: *I would like to thank everyone for making this event possible. This is the type of work that creates the most tangible results. I would like to talk about an issue that is related to us [Turkey] and I would like to ask your opinion about it. After the Coup in the 1980s, particularly in 1989, all the women circles, and associations came together to organise a women's workshop. After the that workshop, we had women form women's library and women's shelters. Since then, we never had the chance to come together as all women's circles. We have certain fieldworks that we never had the chance to complete. For example, one was about violence against women, we had an activity that we conducted in Istanbul and looked into the backgrounds of men used violence, their age and where they came from etc. We saw that a considerable majority of men who inflicted violence were basically those who had completed their mandatory military services in conflict areas. Now we have wars in Syria, Pakistan, Afghanistan, Libya... This is a geography where conflict is common, and war is always immanent. As women coming together on these issues, I do not think we have developed our strength there. We have an unlim-*

Katılımcı: *Bu etkinliği mümkün kılan herkese teşekkür ederim. En elle tutulur sonuçlar bu tür çalışmalarda ortaya çıkıyor. Bizimle [Türkiye] ilişkili bir konuda konuşmak istiyorum ve bu konudaki fikrinizi sormak istiyorum. 1980'lerdeki Darbe yıllarını takiben, bilhassa 1989 yılında, tüm kadın çevreleri ve dernekleri biraraya gelerek bir kadın çalıştayını örgütlemişti. Bu çalıştayın ardından, kadın kütüphanesini ve kadın sığınma evlerini yapan kadınlarımız oldu. Bu tarihten sonra bir daha tüm kadın çevrelerinin biraraya gelmesi şansına sahip olamadık. Hiçbir zaman tamamlayamadığımız bazı saha çalışmalarımız var. Örneğin, bunlardan biri kadına karşı şiddete ilişkin İstanbul'da gerçekleştirdiğimiz ve şiddet kullanan erkeklerin alt yapısına, yaşlarına, nereden geldiklerine ve benzerine baktığımız bir etkinliğimiz oldu. Şiddet uygulayan erkeklerin ekseriyetle zorunlu askeri hizmetlerini çatışma bölgelerinde tamamlamış erkekler olduğunu gördük. Şimdi Suriye, Pakistan, Afganistan, Libya ve birçok ülkede savaş var. Burası çatışmanın yaygın olduğu ve her an savaş çıkabilecek bir coğrafya. Bu konularla ilgili biraraya gelen kadınlar olarak, bu hususta gücümüzü göstermediğimizi düşünüyorum. Sınırsız sayıda kadın çalıştayımız, derneğimiz var... Ancak, Ankara'da üç kadının öldürüldüğü bir günde kadın çevreleri eylem çağrısı yaptı ama eyleme sadece 11 kadın katıldı. Ki bu çok sık yaşadığımız bir durum. Bir şekilde çok yüksek bir kötümserlik seviyesi var, insanlar bir şeylerin değişeceği beklentisini yitirmiş. Bu çok tehlikeli bir durum. Bu sebeple, sizi dinlemek bizim için çok heyecan verici. Filmi izlerken yeni projelere, sahada gerçekleştirebileceğimiz projelere dair fikirlerim oluştu. Sizin de çok az umut olduğunda benzer durumları yaşadığınızı anladım. Dışardan bakan bir göz olarak, buradaki durumu nasıl görüyorsunuz? Bunun üstesinden nasıl geleceğimizi düşünüyorsunuz?*

Monica McWilliams: *Söylediğim gibi, Mandela bizi Güney Afrika'da kabul ettiğinde, biz de aynı soruları, mesela 'Bizim durumumuzda ne yapardınız?' sorusunu sorduğumuz için çok önemli bir şey söyledi. 'Evinize dönün ve bu işi halledin, nasıl yapacağınızı ben söylemeyeceğim. Size bizim nasıl yaptığımızı anlatacağım, belki bir fikriniz olur' dedi. Sanırım söylemek istediğim olayların değişeceği ve muhtemelen bu grupların biraraya geleceği. Maalesef, bazen bir trajedi yaşanıyor. Diğer kadınların meydanlara inmesi ve bunu yüksek sesle haykırması öldürülmüş kadınlar*

ited number of women's workshops, associations... But on a day when 3 women were murdered in Ankara, women's circles were called out to protest and only 11 women came out to protest. And this is something that happens quite often. There is a very high level of pessimism in a way and people do not expect things to change. This is a very dangerous situation. Therefore, it is very exciting for us to listen to you. I had new ideas for projects as I was watching the movie, projects we could carry out on the ground etc. I understand that you have been through similar situations when there was little hope. When you look with an external eye, how do you see the situation here? How do you think we are going to overcome this?

Monica McWilliams: As I say, when Mandela took us to South Africa, he said something very important, because we asked the same questions, 'How would you deal with our situation?' He said 'Go home and deal with



Monica McWilliams during the discussion session.

Monica McWilliams tartışma oturumunda.

sayesinde oluyor. Niçin bu kadar az kadının geldiğini bilmiyorum, bizim ülkemizde böyle bir şey olduğunda kadınlar, özellikle de genç kadınlar kesinlikle sokaklara çıkıyor. Daha yaşlı kadınlar konuya dikkat çekmenin başka yollarını buluyor. Beni arayıp ne düşündüğümü sordukları için konuya dikkatleri çekmek üzere derhal medyaya, radyoya ve televizyona gidiyorum. Mesajı duyurmak için kitleleri etkileyebilen kişileri, halden anlayan bir gazeteciyi bulmalısınız. Medyada iyi kadınlar, feminist kadınlar var. İlişkiler kurmaya başlayın, bu günlerde "influencer" denen insanları bulun ve network'lerinizi oluşturun. Bu filmde verdiğim mesaj, tüm kadınların birleşeceği anın ne zaman geleceğini bilmediğimizdi. Bu çağrıyla yapmak benim görevimdi, bu arada, mitingi şehir dışında kırsal bir bölgede yaptık, kadınların toplandığı yerler her zaman şehirlerde, kırsal bölgelerde yaşayan kadınlara da konuşma fırsatı vermek istedik. Muazzam, çok büyük bir şey oldu, bunu beklememiştik. Bizi bir gazetede reklam yaparken gördünüz. Şimdiye kadar hiçbir mitinge gelmemiş kadınları mitinglerimize çekmek için çok fazla yaratıcılık kullandık. Sanatı, epey bir eğlenceyi, bazen dansı kullandık. Tüm bunları biliyorsunuz, zaten bu konuda iyisiniz, anlatmama gerek yok. Kendinize şu soruyu sorun: ne yapmıyoruz da kadınlar mitinge gelmiyor. Ayrıca, ben de sadece dört beş kadının olduğu birçok mitinge gittim. Bazen küçük ama giderek büyüyen bir değişim büyük bir hareketten çıkmıyor. Hepimiz bunu yaratmaya muktediriz, aynı kar topu etkisi gibi. Devam edin ve hazır olun.

Türkiye'de neler olduğunu televizyonumda görüyorum. Kadın cinayetlerini görüyorum, haber oluyor. Türkiye'de bunlara öncelik verilmemesini garipsiyorum, bunun kesinlikle böyle olduğunun farkındayım. Euro News, BBC var ve İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye'ye karşı açılan davaları okudum. Bu davaların bir kısmı içtihat oluşturdu. Bunu bilmiyor olabilirsiniz, yargıçlar Türkiye davasında bir karara vardığı için bu davayı aldım ve İngiliz Hükümeti'ne gidip şunu söyleyebildim: 'Strasbourg'taki Mahkeme'de Türkiye'ye karşı kadına karşı şiddet bağlamında insan hakları ihlaliyle ilişkin bir içtihat var ve şimdi bu belirli siyaseti değiştireceksiniz.' Artık yerel olan küresel, küresel olan yerel. Bu bağlantıları kurun ki, biz de ülkenin dışından sizin davalarınıza destek olabilelim. Umarım söylediklerimle size hayal kırıklığına uğratmadım, aslında tüm söylemek istediğim, bizim 25 sene önce ne yaptığımızı bir bakın, paramız, ofisimiz, kaynağımız yoktu. Uçağa binip Birleşik Devletler'e gitmek zorunda kalıyordum,

it, I am not going to tell you. I am going to tell you how we did it and maybe you will get some ideas.' So, I guess what I am saying is that things will change, and those groups will probably come together. Unfortunately, it sometimes takes a tragedy. It takes women that have been murdered to bring out other women to come forward and shout it out. I do not know why so few turned up but certainly when that happens in our country, women do take to the streets, particularly young women. Older women find other ways of bringing it to attention. I go straight to the media, to the radio and television to bring attention because they call me and ask what I think. You must find influencers, a sympathetic journalist to get the message out. There are good women, feminists who are in the media. Start building your contacts, as we now call them influencers and networks. My message from that film or movie is that we did not know when that moment was coming to bring all the women together. It was my job to call it out, we held the meeting by the way in a rural area in the countryside because it is always in the cities that the women gather, and we wanted to give the opportunity to the rural country women to speak. And it was massive, it was huge, but we did not expect it. You saw us making an advertisement in the newspaper. We had lots of creativity about how to get women to meetings that never came before. We used arts, lots of entertainment, sometimes dance. You know all of this I do not need to explain it because you are good at it. So, ask yourselves what is it that we are not doing so that women are not coming to the meeting. And I went to plenty of meeting where there were only four or five women. Sometimes a small incremental change does not come from a big movement. We are all capable of creating that, but it does come from a snowball. Keep at it and prepare.

I see on my television what is happening in Turkey. I see the femicides, its reported. I find it strange that inside Turkey you think it is not getting priority, because I certainly see it. Euro News, BBC and I read the cases in the human rights court that are taken against Turkey. And some of those cases have set precedent. You may not know this, but I then take that case because the judges make a decision on the Turkish case and then I am able to go to the British government and say 'There is a precedent on the human rights violation at the Strasbourg Court by the Turkish government in relation to violence against women and now you are going to

çünkü biraz parası olan hangi kadının kapısını çalsam şunu duyuyordum: 'Şimdiye kadar hayatımda hiçbir siyasi partiye kuruluş vermedim, şimdi vermeye başlamayı da düşünmüyorum.' Ben de 'Biz farklıyız, sıradan bir parti değiliz' diyordum. Yine de para vermeyi istemediklerini söylüyorlardı. Bu sebeple başka yerlere gittim, bağışlar topladım ve eve getirdim. Bildiğiniz gibi işin en zor kısmı bu, yani örgütünüzü para bulmayı sağlamak. Bir örgütü idare ederken birçok farklı vazife oluyor; finansman, bağış bulma, lobicilik, protestolar düzenleme, yazma... Birçok farklı iş. Görevlendirmeler yapmanız ve iyi bir destek ekibinizin olması çok önemli. Bunun gibi zor zamanlardan geçerken, umarım sizi destekleyecek, size sarılıp 'Evet bunlar zor zamanlar, ama değişim geliyor' diyecek ve sizinle omuz omuza duracak başka kadınlar olur. Çünkü eğer burada yaşasaydım sizinle omuz omuza duracağımı biliyorum. Kız kardeşliğin çok güçlü olduğu söylenir, umarım doğrudur çünkü bu dayanışmaya ihtiyacımız var. Bu arada bunu her yerde duyuyorum, sıklıkla 'Ne yapabiliriz?' sorusunu alıyorum. Aynı mesajı vereceğim, strateji oluşturmalsınız; kısa vadeli, orta vadeli ve uzun vadeli düşünmelisiniz. Bunu arkanızda çok fazla güç olmadan da yapabilirsiniz. Bunun bizim için ne kadar zor olduğunu görebilmenizi isterdim. Büro açmak için izin istediğimizde kovalandık ve şunu söyleyenler bazen de kadın örgütleriydi: 'Burada bir siyasi partinin çalışmasına izin veremeyiz çünkü kapıda ismimiz var.' Ve bu doğrudur, güvenliği düşünmek zorundaydık. Bunlardan [örgütlerden] birinin bilgisayarları yakıldı, bir diğerinde binanın tamamı kundaklandı. Faillerin bunu yapma sebebi, İrlanda Cumhurbaşkanı'nın ziyarete geleceğini ve bu kadın merkezini ziyaret edeceğini bilmeleriydi. 'Hangi cesaretle bir yabancıyı davet edersiniz?' dediler ve ertesi gün Merkez tamamıyla kundaklandı. Bu tür aksilikler olacak, tıpkı bir lunapark treni gibi önce yukarı sonra aşağı gidiyorsunuz. Telaşlanmayın, gününüz gelecek. İrlandacada 'Bizim de günümüz gelecek' anlamına gelen 'Tíocfaidh Ár Lá' deyişimiz var. Silahlı bir grupla bağlantılı görüldüğü için bu deyişi söyleyemiyorduk.

Katılımcı: *Ne kadar cesaretlendirici bir kadın olduğunuzu görmek büyük mutluluk, bu belgeselden ve size dinlemekten çok şey öğrendim. Bu bölgede kırk yılı aşkın bir süredir savaş var, bir barış süreci girişimimiz de oldu. Bu süreç sırasında iki taraf vardı. Bir noktada taraflardan biri barış sürecini sürdürmek istemedi ve süreç bu yüzden akamete uğradı. Burada*

have to change this particular policy.' The local is the global and the global is the local. Make those connections so we can also raise your cases from outside the country and get champions. I hope I have not disappointed you in what I am saying but all I am saying is that look what we did and that was 25 years ago, we had no money, no offices, no resource. I had to get on a plane and head to the United States because every single door that I knocked of women who had some money said, 'I have never given a penny to a political party in my life, and I am not going to start now.' And I said, 'We are different, we are not a usual party.' They said that they still did not want to give money. So, I went elsewhere, raised the funds, and brought it home. That is the hardest job, as you know, making sure your organisation has the finances. There are so many different tasks when you run an organisation; finance, fundraising, lobbying, protesting, writing... Many different jobs. It is important to delegate and get a good support team. So, when you are going through hard times like these, I hope there are other women who are able to support you and put their arm around you and say, 'Yea these are hard times, but there is change coming.' and that they are standing shoulder to shoulder with you. Because I know I would certainly stand shoulder to shoulder with you if I was living here. They say sisterhood is powerful and I hope that it is because we need that solidarity. I hear this by the way everywhere, I am asked often 'What should we do?' It's the same message, you must strategize; you have to think short term, medium term, long term. And you can do it without too much backup. I wish I could have shown you how difficult it was for us. We got chased when we asked to open buildings and sometimes it was the women's organisations that said, 'We cannot have a political party starting in here because our name is on the door.' And it was true, we had to think about safety. One of them [organisations] had their computer burned, another the entire building was burned. They [the perpetrators] did it because they knew the President of Ireland was coming for a visit and she would come to this woman's centre. And they said, 'How dare you invite a foreigner?' and the next day that centre was burned to the ground. So, you have those mishaps, it is like a rollercoaster, you go high, and you go low. But stay with it, your day will come. In Irish we have the phrase 'Tíocfaidh Ár Lá', which means 'Our day will come'. But we are not allowed to say it because it is seen as being identified with an armed group.

söylemek istediğim şey, eğer Türkiye'de yeniden bir başka barış masası kurulacaksa tıpkı sizin yaptığınız gibi bir üçüncü gözün olması gerektiğini düşünüyorum. Uluslararası bir tampon bölgeye ihtiyacımız var.

Katılımcı: *Kürt kadınların işkenceye, ölümlere ve cinayetlere maruz kaldığı zor bir dönemden geçerken Kuzey İrlanda barış sürecini tartışmak üzere buraya gelmeniz büyük bir umut ışığı oldu. Savaşlar kadınları birçok şekilde etkiliyor, sıklıkla kadınların vücutları savaş meydanı olarak da kullanılıyor. Üstelik bu suça farklı taraflar da iştirak ediyor. Ayrıca, Kürt kadınlarını ötekileştirip kadınların arasına mesafe koyarak diğerlerini teröre etme çabaları da var. Bunda devlet ve hükümet politikalarının rolü var. Yakın zamanda, Twitter'da Kürdistan'da kimyasal silahların kullanımına yönelik iddialar oldu. Bunlar olurken barıştan konuşmak zor çocuklarını kaybetmiş anneler var. Hatta ben bunun kadınlara ve Kürt halkının tamamına yönelik bir soykırım olduğunu düşünüyorum, dünya ise sessizliğini koruyor. Bunu dile getirmek istedim. Ayrıca, DTSO Kadın Meclisi'ne teşekkür ederim.*



Ambassador of Ireland to Turkey, Sonya McGuinness and Monica McWilliams with participants.

Büyükelçisi Sonya McGuinness ve Monica McWilliams katılımcılarla.

Participant: *It is a great pleasure to see what an inspiring woman you are, and I have learned many things from watching this documentary and listening to you. We have had this war for over forty years in this region and there was an attempt for a peace process. During this process, there were two parties. At one point one party was not willing to continue with the peace process and that is why it faltered. What I am trying to say here is if we were to establish another peace table in Turkey again, I think we need to have a third eye just like what you had. We need an international buffer zone.*

Participant: *You are coming here to discuss the Northern Irish peace process is a great glimmer of hope for since we are going through a period when Kurdish women have been subjected to torture, murders and killings. Wars effect women in many ways and very often women's bodies are used as a battleground too. Various parties are complicit in this too. Furthermore, there are also attempts to terrorise others by marginalising Kurdish women, putting a distance between women. State and government policies play a role in this. Recently, there have been allegations on Twitter about the use of chemical weapons in Kurdistan. It is difficult to talk about peace when these things are happening. There are mothers who lost their children. I even call it a genocide, against women and the entire Kurdish people, and the world remains silent. I wanted to voice this and would like to thank the DTSO's Women's Council.*

Monica McWilliams: This is a good point about a third eye. I cannot imagine we could have done our peace talks without independent national chairpersons. They were important, but they were not the people who negotiated. The Irish government negotiated, the British government negotiated, and the parties negotiated. So, the third eye is the chair, the facilitator. Senator George Mitchell is often given credit as having negotiated the Northern Ireland peace talks. And he is the first to say that he did not. He said the parties did it and its over to the parties to make things work. And I actually said each time he came back during the implementation, I used expression as a mother who has been feeding her baby, and said, 'It is time we are weaned off you'. I said because we had become so dependent on him to sort out our problems. So, there is a time

Monica McWilliams: Üçüncü göze ilişkin doğru bir nokta. Bağımsız ulusal genel başkanlar olmasaydı barış müzakerelerimi yapabileceğimizi düşünemiyorum. Çok önemliydim ama müzakereleri yapanlar onlar değildi. Müzakerelere İrlanda Hükümeti katıldı, İngiliz Hükümeti ve taraflar katıldı. Üçüncü göz, başkandı, kolaylaştırıcıydı. Genellikle Senatör George Mitchell Kuzey İrlanda barış müzakerelerini sürdüren kişi olarak takdir görür. Bunun böyle olmadığını ilk söyleyen kendisi oldu. Bunu tarafların yaptığını ve işlerin yürümesini sağlayanların taraflar olduğunu söyledi. Uygulamaya geçildiğinde, çocuğunu emzirmiş bir anne olarak her geldiğinde, kendisine 'Artık sizden kesilmemiz lazım' dedim. Bunu söylememin nedeni, sorunlarımızın çözümünde ona çok bağımlı hale gelmiş olmamızı. Demem o ki, onların [üçüncü tarafların] gelmesinin gerekli olduğu zamanlar olduğu gibi, gitmelerinin gerektiği bir an da var. Sanırım Balıkanlar'da yaşanan sorun buydu. Yabancılara çok bağımlı hale gelmişlerdi. Ama size katılıyorum; ancak Türk Hükümeti uluslararası bir başkanı kabul eder mi? İngiliz Hükümeti uluslararası bir başkanı uzun süre reddetti. Kuzey İrlanda'nın bir iç sorumluluk olduğunu söylediler. 'Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı'nın içinde, Kürdistan Türkiye'nin içinde, gelip sorunlarımızı çözsün diye niçin bir yabancıyı davet edelim ki?' 'Bu uluslararası bir sorun değil' diye düşünüyorlardı. Biz de 'İşte tam bu nedenle, siz tarafsız bir başkan olamazsınız, iyice düşünürseniz, siz bir tarafı temsil ediyorsunuz, bize bağımsız olabilecek ve bütünlük arz eden birisi gerekli, en önemli mesele bu' dedik. Kendisini sandalyeye oturtmamız üç günümüzü aldı. Bir gece gece yarısında odada kavga başladığında ayağa fırladım ve 'Herkesin müzakerelerin bu ilk üç gününün nasıl geçtiğine bakmasını istiyorum, eğer bunlar barış müzakereleriye savaşın neye benzediğini bilmek istemiyorum' dedim. Bütün mesele bu başkandı, çünkü Amerikalı'ydı. Herkes kendisine şüphyle yaklaşıyordu. Mesela Birlikçiler'in kendisini istememe sebebi, Amerika'daki İrlanda diasporasına yakın olabileceğini düşünmeleriydi. İrlanda tarafındaki savaşırlarsa, CIA ajanı olduğunu düşündükleri için istemiyorlardı; bu konuda bir komplo teorileri vardı. Çatışma içinde olduğunuzda, kimin kim olduğuna dair aklınızda birçok komplo teorisi oluyor. Bu kişi gerçekten samimi mi? Bütünsel bakabilir mi? Başardı, kendisini sandalyeye oturttuk ve bu uluslararası kişinin bulunmasının şart olduğunu söyledim. Bunları söylediğim için çok mutlu olmuştum; tabii o zamanlar odanın altından geçen gizli bir hattan bütün hakaretleri du-

when they [third parties] need to come, and there is a time when they need to go. I think that was the problem in the Balkans. They became so dependent on outsiders. But I agree with you, but will Turkish government accept an international chairperson? The British government did not accept an international chairperson for a long time. Because they said that Northern Ireland was a domestic responsibility. 'Northern Ireland is inside the United Kingdom, Kurdistan is inside Turkey, so why should we invite and outsider to come and sort out our problem?' 'It is not an international problem.' And we said, 'It is for that very reason that you are not an impartial chairperson, if you think through it, you represent one side, so we need someone who can be independent and be able to have integrity, that is the most important thing.' It took us three days to get him in to the chair, and I stood up one night when fighting started in the room at midnight and said 'I want everyone to look at how these first three days of our talks are going. If these are peace talks, I would not want to see what war is like.' It was all over having this chairperson because he is American. Everybody had suspicions, the Unionists did not want him because they thought he would be for the Irish diaspora in America. The combatants on the Irish side did not want him because they thought he was a CIA agent; they had a conspiracy theory. When you are in conflict, you have a lot of conspiracy in your head about who is who. Is this person honest? Has this person got integrity? So, he did, and we got him into the chair and I said we must have this international person. He was so pleased that I had said these things because I did not know that there had been a secret line run under the room that he could hear all the insults. He had packed his suitcase and was ready to go home. He did not want to stay when he heard what people were saying about him. And then he heard us, the women speaking saying we need this, third eye. I did not know that he was in another room and could hear everything that was being said. So, he ended up staying for two years and he came back for more. And eventually, he went completely. Actually, Sonya [McGuinness], there is a view now that we may need to have an international person back again because of the Brexit situation and because of the interests involved. I am not so sure; I think we are mature enough now and people have learned. I always say it is good to have people looking down from the balcony. Because I used to say that when you are in conflict,

yabildiğini bilmiyordum. Valizini toplamış eve geri dönmeye hazır. İnsanların kendisi hakkında neler söylediğini duyunca kalmak istememişti. Sonra bizi duydu, buna, üçüncü göze ihtiyacımız var diyen kadınlar konuşuyordu. Bir başka odada olduğunu ve söylenen her şeyi duyabildiğini bilmiyordum. Sonuçta iki yıl bizimle kaldı ve birçok kere tekrar geldi. Ve sonunda tamamen gitti. Sonya [McGuinness], aslında bugünlerde Brexit durumu ve bağlantılı menfaatler nedeniyle tekrar bir uluslararası kişiye ihtiyaç duyabileceğimizi düşünenler var. Ben o kadar emin değilim; Artık yeterince olgunlaştığımızı ve insanların öğrendiğini düşünüyorum. Her zaman balkondan aşağı bakan insanların olmasının doğru olduğunu söylüyorum. Bunu söyleme nedenim, çatışma içinde olduğunda herkesin sadece kendi önüne bakması, olayların ötesini berisini görememesi. Ve bazen uluslararası bir bağlamdan gelen üçüncü kişi balkondan aşağı bakabiliyor. Sonuç olarak, şimdi benim Komisyon'umda bir Amerikalı var ve çok iyi. Çünkü bana 'Bu olaya şu şekilde baktın mı?' diyebiliyor. Önemli noktalara dikkat çekiyor veya bu konularda yorum yapıyor, işte bu nedenle bizimle olması çok iyi.

İkinci soruya gelince, dünyanın gittiğim her yerinde savaşın bir kadın ayağı var. Size, Endonezya'nın doğusunda Doğu Timor'da yapılan zorla kısırlaştırma deneyimlerimi anlatmama izin verin. Bir müddet, Endonezya ordusu çocukları olamasın diye kadınları kısırlaştırmış. Ve şimdi kadınlar aile planlaması yapmıyor ve 12-13 çocuğu olan anneler doğum yaparken ölüyor. Resmi görevliler gelip kendilerine 'Aile planlaması yapmalısınız' demeye çalıştığında, doğum kontrolünün zorla kısırlaştırmanın bir başka biçimi olduğunu düşünüyorlar. Balkanlar'da ise zorla hamilelik söz konusuydu. Savaşçılar tecavüzü yoluyla kadınların hamile kalmasını istiyordu. Aynısı Uganda'da oldu. Kaçırılıp çocuk asker yapılan kadınlar hamileydi. Onları gördüm, itibarlarını kaybetmiş halde evlerine döndüklerinde onlarla buluştum. Kolombiya'da, FARC hareketiyle, gerilla hareketiyle konuştum, doğum kontrolü uygulamaya mecbur olduklarını çünkü askerler ağlayan bebeklerin sesini duyar diye ormanda bebek olmasına izin vermediğini söylediler. Artık ormandan çıktılar ve topluma kazandırılıyorlar. Üzüntüleri artık asla bebeklerinin olamayacağı. Hapishanedeki kadınlar için de aynısı geçerli. Kürdistan'da, kadınlar uzun süre hapiste kaldıysa, çıktıklarında artık doğurganlıklarını kaybetmiş olabiliyorlar, bebek sahibi olamayabilirler. Bu sebeple, gittiğim her yerde savaşın bir kadın ayağı ol-

you are only looking at your own naval, you are not looking up and out. And sometimes that third person coming from an international context can look down from the balcony. And so, in my Commission now there is an American, and he is very good. Because he is able to say to me, 'Have you looked at it like this?' And he makes points or remarks and for that reason it is really good.

So, in response to the second question, war has the face of a woman, everywhere in the world that I go. Let me tell you about my experience about forced sterilisation in Timor Leste in Eastern Indonesia. For a time, the Indonesian army sterilised women so that they could not have babies. And now the women will not do family planning and they are dying in childbirth because these mothers are having 12 and 13 children. They think the contraception is another form of forced sterilisation when the officials come in and try to say to them 'You need to plan your families'. In the Balkans, it was forced pregnancy. The combatants used rape, wanted to get women pregnant. The same in Uganda. Women who were kidnapped and taken as child soldiers were pregnant. I saw them and met them and when they returned home dishonoured. In Columbia, I talked to the FARC movement, the guerrilla movement, and they said they had to have contraception because they were not allowed to have babies in the jungle in case the soldiers heard the babies crying. Now they have come out and they are being reintegrated. Their sadness is that they will never have a baby. Same with the women in prison. In Kurdistan, if women are going to prison for long periods of time, when they come out, they might no longer be fertile, cannot have babies. So, everywhere I go I say war has the face of a woman and it is women's bodies and that is why you [women] need to be at the peace tables, because we rarely get a chance to raise these issues. Because of Kurdish women I am hearing things that I never heard before. I will be able to document these and add it to my list of what is going on. And I am seeing in 2022, Kurdistan women are being referred to as terrorists. How did this label come about that it became so normal to call you terrorists? And yet I see a very peaceful country. This is why I say it is important for people like me to come here but also for you to document. You might think, 'Why is she surprised? this is what we live with all of the time.' I am surprised, I am shocked. I do not understand how normalised this language has become. So those are experiences that add to my list.

duğunu, bunun da kadın vücudu olduğunu söylüyorum, işte bu yüzden sizlerin [kadınlar] barış masalarında olmanız gerekli, zira bu meseleleri tartışma şansını nadiren yakalayabiliyoruz. Kürt kadınları sayesinde daha önce hiç duymadığım şeyleri duyuyorum. Bunları belgeleyebilecek ve neler oluyor listeme ekleyebileceğim. 2022'ye bakıyorum, Kürt kadınlarına terrorist deniliyor. Bu etiket nasıl ortaya çıktı, size terörist denmesi nasıl bu kadar normal hale gelebildi? Üstelik sıcak çatışmanın olmadığı bir ülke görüyorum. İşte bu yüzden benim gibi insanların buraya gelmesinin, sizin de belgeleme yapmanızın önemli olduğunu söylüyorum. 'Niçin şaşırıldı ki? Biz bunu hep yaşıyoruz' diye düşünebilirsiniz. Şaşırıldım, şok oldum. Bu dilin nasıl bu kadar normal hale geldiğini anlamadım. Bunlar da benim kendi listeme ekleyeceğim deneyimler.

Katılımcı: *Uluslararası hukukta kimyasal silahların kullanılması savaş suçu olarak kabul ediliyor. Ama bu savaşın en başından itibaren, son birkaç ay içinde ise giderek daha fazla Türkiye kimyasal silah kullanımı iddiasıyla suçlanıyor.*

İş bu konuya gelince nasıl oluyor da hiçbir yankısı olmuyor, aslında bunun olmasını engellemek için tetiklenebilecek bazı uluslararası mekanizmalar da var. İmzalanmış çok sayıda uluslararası belge ve anlaşma var, bunlar bu anlaşmalara imza atmış egemen devletler ve şimdi bu anlaşmaların ilkelerine riayet etmiyorlar. Kürdistan'da yaşayan bir kadın olarak, Kürdistan'da kimyasal silah kullanıldığı iddiasını biliyorum, durum böyle olunca barıştan nasıl bahsedebiliriz. Bu belgelere imza atmış uluslararası kuruluşların ve ülkelerin sorumluluk alması gerekiyor. Bunun nasıl yapılabileceğine dair bir deneyiminiz var mı? Geçmişte bu konu hakkında bir deneyiminiz oldu mu? Teşekkürler.

Monica McWilliams: Türkiye'nin Kürdistan'da kimyasal silah kullandığına dair hiçbir bilgin yok. Bunu ilk defa duyuyorum, uluslararası ilginin bu konuya nasıl çekilebileceğini çözemiyorum. Burada mesele bu konunun doğrulanması. Eğer uluslararası düzeyde doğrulandığını söylüyorsanız, bu artık insanlığa karşı işlenmiş bir suç olur. Şimdi bir sonraki zorluğa gelelim, Suriye'deki kimyasal silah kullanımı insanlığa karşı işlenmiş bir suç olarak duyuruldu, ama maalesef Obama hiçbir şey yapmadı. Bunun

Participant: *In international law, utilisation of chemical weapons is recognised as a war crime. But Turkey, since the very beginning of this war have been allegations about the use chemical weapons, increasingly in the last couple of months.*

So, how come there are no repercussions when it comes to this because there are certain international mechanisms that can be triggered to stop this from happening. There are all these international documents and agreements that are signed, and these are sovereign states that ratify these agreements and then they do not adhere to the principles of these agreements. I as a woman living in Kurdistan, I know that chemical weapons are used in Kurdistan and how can we talk about peace when that is the case. International bodies and countries that put their signatures on these documents need to be held accountable. Do you have any experience as to how this can be done? Do you have any experience from the past with regard to this? Thanks.

Monica McWilliams: I do not have any knowledge of Turkey using chemical weapons in Kurdistan. I am hearing this for the first time and cannot figure out how this has not come to international attention. So, the issue would be that you need to get the verification. And if you are saying that this is internationally verified then this is a crime against humanity. Now the next difficulty is that it has been declared a crime against humanity to use chemical weapons in Syria and unfortunately, Obama did nothing. He said it was a red line and then they crossed the red line and now we see what Russia is going. That should have been responded to. Gaza is the one I know the best. I was asked to sit with the UN on that, but they were not giving me any resources. I no longer go to these situations alone. I said to the UN that if you are serious, you need to set this up and have it properly resourced and properly verified. I do not know if they ever set that enquiry up because I am still waiting to hear. And that was very important because they were using [chemical weapons], and it was very clear that they were using phosphorus. But I am unaware of Turkey and the Kurdistan situation but if you have this documented and verified that is important. It is very important that its internationally verified. What you need to know about impunity, and this may be the case with Russia and Ukraine at the minute, you might

kırmızı çizgi olduğunu söylemişti, o zaman kırmızı çizgiyi geçtiler, şimdiyse Rusya'nın neler yaptığını hep birlikte görüyoruz. Buna yanıt verilmiyordu. Bu konuda en iyi bildiğim örnek Gazze. Bu konuda BM ile çalışmam istendi ancak bana kaynak vermiyorlardı. Artık bu tür konulara yalnız girmiyorum. BM'ye, eğer ciddiyseniz bunu açıklamak, doğru dürüst kaynak belirtmek ve gereğince doğrulamak zorundasınız dedim. Bu soruşturma hiç başlatıldı mı bilmiyorum, hala bekliyorum. Bu çok önemli bir konuydu, kimyasal silah kullanmışlardı ve üstelik fosfor kullandıkları da oldukça barizdi. Türkiye ve Kürdistan durumundan haberim yok, ama eğer bunu belgeletir ve doğrularsanız çok önem kazanır. Uluslararası camiada doğrulanmış olması çok önemli. Şu anda Rusya ve Ukrayna görüldüğü üzere, cezasız kalmakla ilgili bilmeniz gereken husus o anda cezalandırma fırsatının elinizden kaçabileceği, ancak bunun sonsusuz kadar sürmeyeceği. Afrika'da, benim çalıştığım Orta Afrika'daki DKC'de (Demokratik Kongo Cumhuriyeti) ve başka yerlerde de aynısı oldu. Bu davaların sonunda Lahey'deki Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) getirilip bunu yapan devletin yargılanmasının, ceza almasının ve sorumlu tutulmasının sağlanması kırk yıl sürdü. Bu davaları izleyebildim, vaktim olmadığı için bizzat gidip UCM'de oturmam ama kendi soruşturmalarımıza katılmak için vakit bulabildim; benim ilgilendiğim dava Kanlı Pazar davasıydı. Kanlı Pazar'da ben de yürüyüşteydim, ateş açtılar ve etrafımızda duran on üç kişiyi vurdular. Sonunda şehre giden ben değildim, erkek kardeşlerim gitmişti, öldürüldüklerini düşündüm. Bunu kitabımda da anlatıyorum, Britanya Devleti Başbakanı'nın özür dilemesi, davaları mahkemeye götürebilmemiz, askerlerin suçlu bulunması için kaç yıl beklemek zorunda kaldım. Hala fiilen yargılanmadılar. Ama en azından hesap verme mecburiyetinde kaldılar ve bedeli çok pahalı oldu. Halkın üzerindeki suçlamanın kalkması muhteşem oldu, başta sanki mermilere biz davetiye çıkarmışız gibi sokağa çıktığımız için biz suçlanmıştık. Halka öldürülen insanların masum oldukları söylendi. Ama sonunda Başbakan Cameron Parlamento'nun önünde ayağa kalkıp özür dilemek zorunda kaldı. O gün Derry'nin sokaklarında 10,000 kişi bunu dinledi. O zaman Baş Komiser'dim, kırk yılımızı aldı ama sonunda başardık diye düşündüm. Cezasızlığın sürdürülemeyeceğinin kabul edilmesi Kürdistan için kaç yıl alacak bilemiyorum. Cezasızlık bir yerde olunca, başka bir yer için de bahane yaratıyor. Bu durumu yaşamış biri olarak size şunu söylemek istiyorum. Ben hala şu anda İngiltere

get away with it at the minute, but you will not get away with it forever. And the same in Africa where I worked in central Africa in the DRC and in other places. It took forty years for those cases to eventually come to the Hague and the ICC to prosecute and to sentence and to hold accountable the country that did it. And I have seen those cases, though I have not myself because I do not have time to sit in the ICC, but I did have time to sit in our own enquiries and the one that I was involved with was Bloody Sunday. I had marched in Bloody Sunday, and they opened fire and shot thirteen of the people standing around us. And it was not me that eventually got into the city, it was my brothers and I thought they had been killed. How many years did I have to wait, and I say this in my book, before the British Prime Minister apologised, before we took the cases to court, before the soldiers were found guilty. They still have not actually been prosecuted. But at least the accountability mechanism came through and it was very expensive. But the lift of blame from the people was huge because we had been blamed in the first instance for going out on the streets as if we had invited the bullets. And so, the people were told that those people were not innocent who had been killed. But eventually the Prime Minister Cameron had to stand in front of Parliament and apologise. And 10,000 people were on the street in Derry that day listening, and I was the Chief Commissioner at the time. And I thought it has taken us forty years but eventually we got there. And so, I do not know how long it will take for Kurdistan to recognise that impunity cannot go on. If it [impunity] happens in one place, it gives the excuse for another place. That's what I would say to you as someone who lived through that situation. I am still at the minute saying to the British government that you cannot give immunity and it is because of those soldiers. They are veterans and they say that they are British soldiers who should not be prosecuted after forty or fifty years. They want to introduce an amnesty. They call it a statute of limitations, so that you cannot go back and introduce a prosecution after so many years. We are saying 'No, these are international standards.' Either you live up to the international standards that you expect Turkey to live up to or you say 'Ok, we will just be the same as everywhere else'. One of them actually stood up in Parliament, the Secretary State for Northern Ireland and said, 'We might have a little bit of a breach of International

Hükümeti'ne dokunulmazlık hakkı veremeyeceklerini söylüyorum, bunun nedeni de bu askerler. Hepsi emekli asker, Büyük Britanya Devleti askerleri olduklarını ve kırk elli yıl sonra yargılanamayacaklarını söylüyorlar. Bir af çıkarmak istiyorlar. Davanın zamanaşımına girdiğini, bu kadar yıl geçtikten sonra geri dönülüp soruşturma açılmayacağını söylüyorlar. Biz ise 'Hayır, bunlar uluslararası standartlar' diyoruz. Ya, sizin de Türkiye'de olmasını istediğiniz gibi, uluslararası standartlara göre yaşarsınız, ya da 'Tamam, başka yerlerdekinin aynısı olacağız' dersiniz. Parlamento'da bunlardan biri, Kuzey İrlanda'dan sorumlu Devlet Bakanı ayağa kalktı ve gerçekten şunu söyledi: 'Uluslararası hukuku biraz ihlal etmekten bir şey çıkmaz'. Ve tabii ki, bunun için uyarıldılar. Hiçbir ülke uluslararası hukuk ve sözleşme ihlalleriyle anılmak istemez.

Katılımcı: *2015 seçimleri sırasında, seçimleri izlemek için Avrupa'dan otuz kişi geldi, aralarından bir İtalyan kadın Avukat 'Demokratik haklarınızın tanınması sizin için yeterli olmayacak mı?' sorusunu sormuştu. Kürt kadınları olarak içinde bulunduğumuz dönemde yalnız bırakılmış hissediyoruz, hissediyorum. Bir taraftan, bu insanlar geliyor, gözlem yapıyor, bir rapor yazıyor ve ardından gidiyorlar. Öte yandan, biz her gün ölmeye, yaşamaya ve direnmeye devam ediyoruz. Kürt kadınları savaşı, kahraman kadınlardır, mücadele eden ve desteklenmesi gereken kadınlardır... Bizimle birlikte duracaklar mı, bizim davamızı destekleyecekler mi, nasıl bir gelecek öngörüyorsunuz?*

Katılımcı: *Zorla kısırlaştırmadan bahsetmişsiniz. Gelecekte bir noktada Kürt nüfusu Türk nüfusunun üzerine çıkacak. Bu sebeple, 1990'larda bir noktada kısırlaştırma tartışılmış ve 17 korucunun eşi kısırlaştırılmıştı. Bu durum mahkemeye götürüldü ve halının altına süpürüldü, dolayısıyla bu konu hakkında fazla bilgi yok, ancak Türk Silahlı Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanlığı'nın raporlarına geçmiş durumda. Evet, bahsettiğiniz şeylerin birçoğu dünyanın bu köşesinde yaşayan bizler için de geçerli. Bir Haklar Bildirgesi'nden bahsettiniz, taslağını yazdığınız Haklar Bildirgesi'ne bir oturum ayrılabilmesi için daha çok zamanımız olsun isterdim Bu çok iyi olurdu diye düşünüyorum. Yakın zamanda, hafıza mekanları gibi bazı sıcak gündem maddeleri oldu, ben de uzun yıllar hakikat, uzlaşma ve*

law'. And of course, they have been called out for that. No country likes to be called out for the breaches of international law and conventions.

Participant: *During the 2015 elections, to observe the elections from Europe, thirty people came and there was an Italian female lawyer and she said, 'Will it not be enough for you to have your democratic rights?' As Kurdish women, we felt, I felt isolated at that moment. On the one hand, these people came, observed, drew up a report and then left. On the other hand, every day we continue to die, to live and to resist. Kurdish women are combatant women, heroic women, women who struggle, women who need to be supported... Will they stand with us, will they support our cause, what do you envisage for the future?*

Participant: *You mentioned forced sterilisation. The Kurdish population will surpass the Turkish population at one point in the future. So, sterilisation was discussed at one point back in the 1990s and the wives of 17 rangers were sterilised. This was taken to court and swept under the rug so there is not much information about this, but it is in the reports of the General Staff of the Turkish Armed Forces. So yes, many of the things that you mentioned apply to us in this part of the world. You talk about a Bill of Rights, and I wish we had more time to dedicate a session to the Bill of Rights that you drafted. I think that would have been great. Recently, there have been some hot topics such as places of memory, and I am someone who has worked with women and children for many years on truth, reconciliation, and peace. These are themes that have always been upheld as important principles. Various places of memory and spirit were demolished in this part of the country. When it comes to cultural heritage and protection of places of interest such as the Diyarbakir prison which is in the city centre. Rather than turn it into a museum, a site of memory, they are going to make it into a cultural centre. That is what the government wants, and I have an issue with that. And also, in the last two years we have seen great breaches of respect to the dead. Burial places of the dead are not respected and now there are allegations of the usage of chemical weapons. There are also mass graves that need to be opened. What would you say about these matters? Places of memory, mass graves and the other topics that I have covered, thank you.*

barış konularında kadın ve çocuklarla çalışmış biriyim. Bunlar her zaman önemli ilkeler olduğu kabul edilen konular. Ülkenin bu bölgesinde birçok hafıza mekanı ve kutsal mekan yerle bir edildi. Kültürel mirasa ve şehir merkezinde bulunan Diyarbakır Hapishanesi gibi mekanların korunmasına gelince, hapishaneyi müzeye, yani bir hafıza mekanına dönüştürmek yerine bir kültür merkezine dönüştürecekler. Hükümetin yapmak istediği bu, benim bununla bir sorunun var. Ayrıca, son iki yıl içinde ölüye saygı konusunda büyük ihlaller yapıldığını gördük. Mezarlıklara saygı gösterilmedi ve şimdi kimyasal silah kullanımına ilişkin iddialar var. Açılması gereken toplu mezarlar da var. Bu konular hakkında ne söylemek istersiniz? Hafıza mekanları, toplu mezarlar ve bahsettiğim diğer konular, teşekkür ederim.

Katılımcı: *Sizden öğrenmek istediğim şeyler şunlar Monica, bir yazar, bir akademisyen olarak ferasetini bizle paylaştın ve dedin ki, ya üniversitede kalıp akademik makalelerimi yazacaktım ya da cesaret edip siyasete girecektim, ki sonunda siyaseti seçtin. Sanırım bu durum Kürt kadınlar için de söz konusu. Bir yandan güzel sanatlarla uğraşmak, öte yandan mücadelenin bir parçası olmak istiyoruz. Çoğu zaman ne yapacağımızı bilemez haldeyiz. Size özel bir sorum var; o günlerde sanatçılar, edebiyat ve güzel sanatlarla uğraşan insanlar sizi destekledi mi? Nasıl bir destek verdiler? Dilin doğuştan gelen bir hak olduğunu, sadece siyasi yönünün değil, kültürel yönünün, sanatsal yönünün de olduğunu söylediniz. Sanat ve edebiyatla uğraşan ve bunları mücadele aracı olarak kullanan bizim gibi insanlara ne tavsiye edersiniz? Oyunlarımız yasaklandı, konserlerimiz yasaklandı, birçok yasaklama ve kısıtlamayla karşı karşıyayız. Sadece geçen hafta, bu şehrin merkezinde bir festival olacaktı ve üstelik Kürtler ve Kürt kültürüne ilişkin de hiçbir şey yoktu. Çevirisini yaptığımız bir Kürtçe oyun vardı ve yasaklandı. Kültürümüzü daha görünür kılmaya çalışıyoruz. Bu mücadeleler bağlamında güzel sanatlar ve kültür hakkında ne söylemek istersiniz, ne yapmamız gerektiğine ilişkin bir tavsiyeniz var mı?*

Katılımcı: *Üçüncü göze ilişkin daha önce sorulan sorulardan birine bir ilavede bulunmak istiyorum. Söylemek istediğim şey şu, yüzyıl önce Kürtler'in kaderi sadece Türkler tarafından değil, BK, Fransa ve zamanın*

Participant: *Here is what I would like to find out from you Monica, as a writer, as an academic, you have shared your insights with us, and you have said that you were either going to stay at university and write your scholarly articles or you would venture into politics and that what you chose to do. I think this is very pertinent for Kurdish women as well. On the one hand, we want to focus on the arts, but on the other we want to be a part of the struggle. Most of the time we are at a loss. I have a specific question for you; during those days, were there artists and people interested in literature and arts that supported you. What was their support like? And, you said that language is a birth right and this is not about politics only, there is the cultural aspect, the artistic aspect, you said. So, what would you recommend to people like us who focus on art and literature and who use them as a means of struggle? Our plays are banned, our concerts are banned, we face many bans and limitations. Just last week in the heart of this city there was a festival and there was nothing about Kurds and Kurdish culture. There is a Kurdish play that we translated and that was banned. We try to make our culture more visible. So, what would you like to say about arts and culture when it comes to these struggles, any recommendations as to what we should do?*

Participant: *I wanted to make an addition to one of those questions asked earlier about a third eye. So here is the thing, one hundred years ago the destiny of the Kurds was determined, not just by Turks, but by the UK, by France, and by other players at the time. Should those countries that 100 years ago contributed to Kurdish oppression take the position of an international third party or 'third eye'? Do you think they have a responsibility to do that because they were implicated in the writing of this destiny? Thank you.*

Monica McWilliams: In relation to the first one, I think the issue you are raising is about solidarity. Someone came, did an enquiry, and left and nothing much happened. And that is shocking, and it happens all the time. Therefore DPI is so important, the continuity, the consistency. There is a chapter in my book called: 'From the Local to the Global.' There I talk about how it really was an issue in terms of having to make those connections. We are interdependent on each other, and we are connected, we live in a world that has

diğer oyuncularını tarafından belirledi. 100 yıl önce Kürtler'in boyunduruk altına girmesine katkı sağlamış bu ülkeler şimdi uluslararası üçüncü taraf veya 'üçüncü göz' pozisyonunu almalı mı? Bu kaderin yazılmasında payları olduğu düşünüldüğünde, bunu yapma sorumluluklarının olduğunu düşünüyor musunuz? Teşekkür ederim.

Monica McWilliams: Birinci soruya istinaden, sanırım dile getirdiğiniz konu dayanışma hakkında. Birisi geldi, bir araştırma yaptı ve gitti, pek bir şey olmadı. Şaşırtıcı ve hep oluyor. İşte bu yüzden, devamlılık ve istikrar bakımından DPI böylesine önemli. Kitabımda 'Yerelden Evrensel'e isimli bir bölüm var. Bu bölümde bu bağlantıları kurma gerekliliğinin gerçekten nasıl bir mesele olduğundan bahsediyorum. Birbirimize bağımlı yaşıyoruz, birbirimize bağlıyız ve çok sayıda bağlantı yolunun olduğu bir dünyada. Benim seçim kampanyası yaptığım yıllara göre şimdi çok daha fazlası var, sosyal medyada artık Zoom, Twitter ve birçok başka iletişim biçimi var. Cevabı biliyorsunuz ama sanırım burada önemli nokta araştırmayı kim yapmışsa ilgili grupla ilişkide kalmalıydı. Gelip bir grup insana el koyamazsınız, onlardan faydalanamazsınız. Bu da bir parça aile içi şiddete benziyor. Medyaya hep insanlara hikayelerini sorup sonra basıp gitmeyi durdurun derdim. İnsanların itiraflarını alırken çok koruyucu olmak



During the discussion session.

Tartışma oturumu sırasında.

masses of waves of connection. More so now than when I was campaigning because you have the Zooms and Twitters and all other forms of communications on social media. But the point I think, you know the answer, is that whoever that was that did the enquiry should have stayed in touch with the group. You cannot come and expropriate and exploit a group of people. It is a bit like domestic violence. I used to say to the media stop asking for people's stories and then walk off. You have to be very protective when you are taking testimony. When I was involved in such enquiries, I went back over it again many times and stayed in touch. Same with people who are traumatised. You are creating more trauma if you are just going in to collect a story and then disappear. So, there is a lot to be said for doing it properly and having a methodology in place that is ethical. That also goes for the issue of memorialisation. 'Ethical remembering,' that was what President Higgins said when we were commemorating the 100 years of partition. I had never heard it before. How do you ethically remember? It was called ethical memorialisation. That is a very difficult thing to do when you are in conflict, to do something that ethical that does not harm the other side. I am dealing with this issue at the minute in terms of the armed groups because they are constantly putting up more and more memorials to commemorate dead heroes. But some of those dead heroes have done a lot of human rights violations and they have disappeared people. So, you must be very careful about memorialisation and you have to be very careful about that prison. A cultural centre? Why were people not involved in discussing and designing and developing the change to that prison. Unfortunately, we had the same experience. The European Union said it would give us 20 million pounds to transition the prison where a lot of torture had occurred and where a lot of prisoners were kept: 20,000. And so, a large group of people came together and said we want to build a museum of tolerance. In fact, even there was a dispute over the word tolerance because tolerance sounds like you are going to tolerate something. And so, there was a lot of discussion over the word tolerance and even over would the museum. So, there was a lot of contestations, but it was a good dialogue but at the end it never happened because one of the political parties decided that it would not be good for their votes. So, you have this in every country, this contestation. But we probably one day will find that we need a museum for the next generation. If you come to Belfast, the curator of our museum is now going through this issue of how to celebrate the 25th anniversary of

zorundasınız. Bu tür araştırmalarla uğraştığımda birçok kez yaptığım işi tekrar gözden geçirdim ve ilişkide kaldım. Travması olan kişiler için de aynısı geçerli. Sadece bir hikaye toplamak için gidip ardından kaybolursanız daha fazla travmaya yol açarsınız. Dolayısıyla, bunun nasıl doğru yapılacağına ve uygun etik bir metodolojinin olmasına ilişkin söylenecek çok söz var. Bu, hafızalaştırma konusu içinde geçerli. Duvarın 100. Yılı'nı anarken Başkan 'Ahlaki hatırlama,' ifadesini kullanmıştı. Bunu daha önce hiç duymamıştım. Ahlaki hatırlama nasıl yapılır? Buna ahlaki hafızalaştırma denilmişti. Çatışma içindeyken bunu yapmak, yani bir şeyi öbür tarafı incitmeden ahlaklı kalarak yapmak çok zor. Şu anda, ölmüş kahramanları abideleştirmek için mütemadiyen daha fazla anıt dikmeleri sebebiyle silahlı gruplar bağlamında bu konuyla uğraşıyorum. Bu ölü kahramanların bir kısmı çok sayıda insan hakları ihlali yapmış, insanları kaybetmişti. Dolayısıyla, hafızalaştırma konusunda çok dikkatli olmalısınız; bu hapisane hakkında da çok dikkatli olmalısınız. Bir kültür merkezi mi? Bu hapisanenin değiştirilmesi konusundaki tartışmalara, tasarımına ve bu değişimin geliştirilmesine niçin halk dahil edilmedi? Maalesef, biz de aynı deneyimi yaşadık. Çok sayıda işkencenin yapıldığı ve çok sayıda, 20.000 mahpusun tutulduğu hapisanenin dönüştürülmesi için Avrupa Birliği bize 20 milyon paund vereceğini söyledi. Çok sayıda insan biraraya geldi ve bir hoşgörü müzesi yapmak istiyoruz dedi. Gerçekten hoşgörü kelimesi üzerine bile tartışma çıktı, çünkü hoşgörü kelimesi kulağa sanki birisinin yaptığı bir şeye tahammül ediyorsunuz gibi geliyor. Hoşgörü kelimesi, hatta müze kelimesi üzerine bile bir sürü tartışma çıktı. Çok fazla itiraz olmasına rağmen iyi bir diyalog oldu. Ama sonunda bu proje hiçbir zaman gerçekleştirilmedi, zira siyasi partilerden biri oyları için iyi olmayacağına karar verdi. Yani, bu itirazlar her ülkede var. Muhtemelen günün birinde gelecek nesil için bir müzeye ihtiyacımız olduğunu anlayacağız. Belfast'a gelerseniz, bugünlerde müzemizin küratörü, nasıl yapalım da Hayırlı Cuma Anlaşması'nın 25. Yılı'nın anması her iki tarafın duygularına hasas ve saygılı bir şekilde kutlansın meselesiyle uğraşılıyor. Bu filmde Bronagh'ın ifadesini beğendim, hatırlayın vaktiyle 'Top of the Pops' müzik programını seyrettiğini söylemişti, ardından öğrenci birliği aktivisti oldu ve şunu söyledi: 'Empatimi sorumluluğa dönüştürmeliydim'. Bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Hem empati sahibi olup, hem görmek istediğiniz değişimlerin

the Good Friday agreement in a way that is sensitive and empathetic to both sides. I loved Bronagh's statement on that movie, remember when she said she used to watch 'Top of the Pops' then she became the student union activist and she said 'I had to turn my empathy into responsibility. And I think that is important. How can you be empathetic but also responsible for taking decision to make the change that you wanted to see. And that's the answer to your question in terms of the art and culture. I was not just an academic, I was also a political activist. I describe myself in my book as an accidental activist. I was a civil rights activist, then I was a women's right activist, then I was a human rights activist. Every single one of those was social movements of a kind but they were all politics. Every decision we take in our life about our health, about our education, about our culture, it's all political, so even the work we do on arts and literature can be directly political or indirectly. So, I was going to suggest to DPI to bring your group to Belfast so that you can see how we use the arts and culture. On our walls we have a thing called murals. I have not been around your city yet to see if you have them too. In Columbia and Latin America, you see this, where they draw very political pictures on the walls to explain the different periods of history or social movements or struggles. I have not seen one about Kurdistan yet but when I get home, I will tell them to do one on Kurdistan. Because there is plenty on Latin America, there is quite a few on the Balkans. We have these tours; we have a peace wall in Belfast and both sides explain the conflict by taxis. They first go on one side of the wall and then the other side. Then the person comes away so confused, but in that confusion, they get to ask more questions. So, I am hoping that I can be more confused when I am here so that I can keep asking questions. You do that through culture and arts, it opens your mind. I think artists and poets and writers should be at every peace table. And Vaclav Havel, who was the activist in Czechoslovakia who became President, he has written many books about this because he was an artist, a playwright, and I love his book because he wrote 'Politics is the art of the possible'. And I quoted that all the time at the peace talks. Politics is an art; it is one of the arts and its very important that we remember that. And I hope to see you in Belfast so that I can show you the plays that we are writing. And our poet Seamus Heaney became the Nobel Peace Prize winner because of the beautiful poetry that he was writing, and we quoted his poetry. In my book I write this, I quoted poetry nearly every week at the talks table. And there was silence when I

kararlarını alma sorumluluğunu nasıl birarada yürütebilirsiniz? Sanat ve kültür bağlamında sorunuzun cevabı bu. Ben sırf akademisyen değilim, bunun yanında siyasi aktivisttim. Kitabımda kendimi tesadüfen aktivist olmuş biri olarak tanımlıyorum. Yurttaşlık hakları aktivistiydim, sonra kadın hakları aktivisti ve ardından insan hakları aktivisti oldum. Bunların her biri benzer sosyal hareketlerdi ama tamamı siyasiydi. Hayatımızda sağlığımız, eğitimimiz, kültürümüz hakkında aldığımız kararların tamamı siyasi kararlar, dolayısıyla sanat ve edebiyatla uğraşırken yaptığımız işler de doğrudan veya dolaylı olarak siyasi olabilir. Sanat ve kültürü nasıl kullandığımızı görebilesiniz diye DPI'ya bu grubu Belfast'a getirmelerini önerecektim. Duvarlarımızda duvar resimlerimiz var. Henüz şehrinizi dolaşmadım, bunlardan sizde de var mı, bilmiyorum. Kolombiya ve Latin Amerika'da bunları görebilirsiniz; duvarlara tarihin, sosyal hareketlerin veya mücadelelerin farklı dönemlerinin anlatıldığı oldukça siyasi resimler çizmişler. Henüz Kürdistan'la ilgili bir şey görmedim, döndüğümde bir tane de Kürdistan'la ilgili yapmalarını söyleyeceğim. Latin Amerika'ya dair bol bol var, Balkanlara dair de epeyce var. Bunlara tur düzenliyoruz; Belfast'ta bir barış duvarımız var taksitle gittiğinizde her iki taraf size çatışmayı anlatıyor. Önce bir tarafa, ardından öbür tarafa gidiliyor. Bu turdan dönen insanların kafası karmakarışık oluyor, ama bu kafa karışıklığıyla daha fazla soru sormaya başlıyorlar. Umarım buradayken benim kafam da daha fazla karışabilecek ve sorular sormaya devam edebileceğim. Bunu kültür ve sanatla yapıyorsunuz, zihninizi açıyorlar. Bence her barış masasında sanatçılar, şairler ve yazarlar da olmalı. Örneğin Vaclav Havel, Çekoslovakya'da önce aktivisti, sonra Cumhurbaşkanı oldu, bir sanatçı, oyun yazarı olduğu için bu konuya ilişkin birçok kitap yazdı. 'Siyaset mümkün kılma sanatıdır' ifadesini kullandığı kitabını çok seviyorum. Barış masalarında bu sözünü sürekli yineliyorum. Siyaset bir sanattır; sanatlardan biridir ve bunu hatırlamamız çok önemli. Yazmakta olduğumuz oyunları size gösterebilmek için sizleri Belfast'ta görmeyi çok isterim. Ayrıca, şiirinden alıntı yaptığımız şairimiz Seamus Heaney yazdığı güzel şiirler sayesinde Nobel Barış Ödülü'nü aldı. Kitabımda, müzakere masalarında neredeyse her hafta şiir alıntılarını yaptığımı yazmıştım. Şairlerin sözlerini dillendirdiğimde sessizlik oluyordu çünkü şairler benim söyleyebileceğimden çok daha iyi bir şekilde hiçbir söylüyordu. Ayrıca, çok güzel kadın şairleri-

spoke those words from the poems because the poems were talking far better than I could ever talk. And so, we had beautiful women poets, Eavan Boland, who you would remember, who is now deceased. She wrote a beautiful poem called 'Child of Our Times'. It was about a child who had died, and I quoted it. It does sink in when you quote words of poetry or some words of literature and bring them into the politics.

The censorship is shocking. That is one more thing I did not know that some of your plays being banned because they are written by Kurdish writers and instead of them being celebrated, they are being censored. Maybe I will learn more about this, but I did not realise the censorship was to that extent and you say they had a festival, but it was not inclusive. Here in this city? In Diyarbakir they had a festival, and they did not have Kurdish artists and singers or maybe not the ones they thought were acceptable because they did not even think about inclusion. Those are all things that I am accustomed to, that you have to keep pushing back and calling it out.

The question about the third eye. The answer is no, which makes your job even harder to seek a potential internationally respected third eye for Kurdistan. What country can you go to? 'Ireland' says someone in the audience. I agree, I think the Irish should be involved much more. Given our own history and our own situation of how the Irish government had to mediate in another jurisdiction and represent people who claimed to be Irish. I think we do have that expertise and experience and Ireland is now at the UN Security Council for two years. Its seat finishes in January. I am very proud about what the Irish has done at the Security Council. They have put women peace in security and youth peace in security at the centre of their mission. I would not invite too many people that have colonised other people's countries to be the third party in anyone's discussions. But that is a provocative statement because then you have to go find in Europe a country that has not been a coloniser. And I am very proud to say that Ireland has not been one of those. That is a good note to finish on.

Esra Elmas: I would like to thank Monica McWilliams a lot. It is a great chance to be hosting her. As for our future as DPI, with different groups we have plans to be in Ireland and Northern Ireland. As for arts and culture, I would like to say the following. In the past three years we have been work-

miz var, mesela hatırlayacaksınız, şimdi vefat etmiş olan Eavan Boland. 'Zamanımızın Çocuğu' isimli muhteşem bir şiiri var. Şiir ölmüş bir çocuk hakkında ve bundan da alıntı yaptım. Sözlerinizde şiir veya edebiyattan alıntı yapıp bunları siyasette kullandığınızda söylemek istediğiniz daha iyi anlaşılıyor.

Sansür inanılmaz. Bilmediğim şeylerden biri de Kürt yazarlar tarafından yazıldığı için bazı oyunlarınızın yasaklandığı; alkışlayacaklarına sansür uygulamışlar. Bu konuya ilişkin belki biraz daha fazla şey öğrenirim, sansürün bu boyutta olduğunu bilmiyordum; bir festival yaptıklarını söylediniz ama pek kapsayıcı değilmiş. Hem de bu şehirde? Diyarbakır'da bir festival yapıyorlar ve Kürt sanatçıları ve şarkıcıları almıyorlar, ya da akıllarına kapsayıcılık gelmediği için kabul edilebilir olduğunu düşünmediklerini almıyorlar. Tüm bunlar alışık olduğum şeyler, zorlamaya ve sesinizi duyurmaya devam etmelisiniz.

Üçüncü göze ilişkin soruya gelelim. Cevabım hayır, ki bu cevap Kürdistan için uluslararası saygınlığı olan bir üçüncü göz imkanı arayışınızı daha da zor kılacak. Hangi ülkeye başvurabilirsiniz? Dinleyicilerden biri 'İrlanda' der. Katılıyorum, geçmişimiz ve İrlanda Hükümeti'nin bir başka yargı sağlamak için, İrlandalı olduğunu iddia eden halkı temsil etmek için nasıl uğraşmak zorunda kaldığı düşünüldüğünde sanırım İrlandalılar bu konuyla çok daha fazla ilgilenmeli. Bu konularda uzmanlık ve deneyim sahibi olduğumuzu düşünüyorum. İrlanda halihazırda iki yıldır BM Güvenlik Konseyi'nin üyesi. Üyeliği ocak ayında bitiyor. İrlanda'nın Güvenlik Konseyi'nde yaptıklarından gurur duyuyorum. Kadın, barış ve güvenlik ve gençlik, barış ve güvenlik konularını misyonlarının odak noktası yaptılar. Ben, başka ülkelerin halklarını sömürgeleştirmiş bir insan kalabalığını hiç kimsenin tartışmasına üçüncü taraf olarak davet etmezdim. Ancak bu provokatif bir ifade, çünkü bu durumda Avrupa'da sömürgeci geçmişi olmayan bir ülke bulmak durumundasınız. Ve gururla söyleyebilirim ki, İrlanda bunlardan biri. Bitirmek için iyi bir nokta oldu.

Esra Elmas: Monica McWilliams'a çok teşekkür ederim. Kendisini ağırlamak büyük onur. DPI olarak ileride farklı gruplarla İrlanda'ya ve Kuzey İrlanda'ya gitmek istiyoruz. Söz sanat ve kültüre gelince şunları söylemek istiyorum. Üç yıldır barışa nasıl bir katkısının olabileceğini

ing on establishing a arts and culture group, asking the question how it can contribute to peace? We already have groups with women, business, NGOs, academia, and political elites. We collaborate with all these circles and three years ago we had plans to add an arts group or artistic group, and then the pandemic happened. Starting from 2023 we will have people from Turkey with different backgrounds, with different ethnicities, Kurdish/Turkish people and we will be working on establishing this group. And in different parts of Turkey, we will have collaborations. Even though there are many other topics that we can cover, unfortunately, we must conclude here. Since we finished with arts and culture, I would like to share a poem that I love. It can be adapted to Kurds and Turks. Maybe this poem is saying something to us. This is going to be my translation into Turkish but please have a look at the English version and professional translation:

Scaffolding

*Masons, when they start upon a building,
Are careful to test out the scaffolding;*

*Make sure that planks won't slip at busy points,
Secure all ladders, tighten bolted joints.*

*And yet all this comes down when the job's done
Showing off walls of sure and solid stone.*

*So if, my dear, there sometimes seem to be
Old bridges breaking between you and me*

*Never fear. We may let the scaffolds fall
Confident that we have built our wall.*

There is an armed conflict for the past 40 years with some ties going back even further back but we do not really have the luxury or the chance to not solve this issue. So, living together, the stone walls that we have between us, they are strong, but we are polarised with different reasons, we tend to forget that very basic piece of information, although there are interruptions. Even the solution and resolution process, this is not for the Eastern part of Turkey. It has also acquired certain legitimacy in the

arayışıyla bir sanat ve kültür grubu kurmaya çalışıyoruz. Kadınlar, iş dünyası insanları, STÖ'ler, akademi ve siyasi elitlerden oluşan gruplarımız zaten var. Bütün bu çevrelerle işbirliğimiz devam ediyor, üç yıl önce de bir sanat grubunu veya sanatçılar grubunu eklemeyi planladık ama pandemi oldu. 2023 yılından itibaren, Türkiye'de deneyimleri farklı, etnisiteleri farklı insanlarla, Kürtler ve Türklerle bulaşacak ve bu grubu kurmaya çalışacağız. Türkiye'nin farklı yerlerinde işbirliklerimiz olacak. Konuşabileceğimiz başka birçok konusu olsa da, maalesef burada sonlandırmamız gerekiyor. Mademki sanat ve kültürle bitirdik, sevdiğim bir şiiri sizinle paylaşmak istiyorum. Şiir Kürtlere ve Türklerle uyarlanabilir. Belki de bu şiir bize bir şeyler anlatmak istiyor olabilir. Bu benim Türkçe çevirim, siz lütfen İngilizcesine ve profesyonel çevirisine de bir göz atın:

İskele

*Duvar ustaları, başlarken yeni bir inşaat,
Test ederler iskeleyi pür dikkat;*

*Kalaların birleştikleri noktalardan kaymadıklarına emin olur,
Tüm merdivenleri sabitler, civataları sıkırlar.*

*İş bittiğinde aşağı iner tüm bunlar
Ortaya emin ve sağlam taş duvarlar çıkar.*

*O yüzden, sevgilim, bazen aramızdaki
Eski köprüler yıkılır gibi görünürse*

*Sakin korkma. İnşaat iskelesinin düşmesine belki izin veririz
Çünkü duvarlarımızı ördüğümüze tamdır güvenimiz.*

Son 40 yıldır, bazı yönleriyle daha da eskilere uzanan bir silahlı çatışmayı yaşıyoruz, bu sorunu çözümsüz bırakma lüksümüz veya şansımız kesinlikle yok. Birlikte yaşıyoruz, aramıza diktiğimiz taş duvarlar çok dayanıklı, ancak farklı sebeplerle kutuplaştık, arada kesintiler olsa da bu en temel bilgiyi unutmaya meyilliyiz. Çözüm süreci sadece Türkiye'nin doğusu için değildi. Süreç Türkiye'nin batısında da belli bir meşruiyet kazandı, dolayısıyla işe sıfırdan başlamayacağız. Artık bildiğimiz şeyler var. Yeni şeyler

Western part of Turkey as well, so we are not going to start from scratch. There are things that we already know. We are continuing to learn new things so let's not really lose hope and we do not really have this luxury. Having said that I would like to thank on behalf of DPI and each and every one of you. Our CEO Krim Yıldız also sends his warm regards.

Monica McWilliams: I equally could have quoted some poetry. President Biden quoted our Irish poet Seamus Heaney's words when he became president in January. It simply said that 'So hope for a great sea-change on the far side of revenge.' His words were about hope. The picture he was painting about how a tide would come and that on the far side of revenge I think is very important and what I can say is that we are still living with this. We are celebrating the 25th anniversary but there is a lot of work to be done to get to the other side of revenge. But a sea change does come, and I want to leave that piece of hope with you and sea change will one day be yours as it was ours and I wish you well in that journey. Thank you for having me.



Group picture.

Grup resmi.

öğrenmeye de devam ediyoruz, kesinlikle umudumuzu kaybetmeyelim, aslında böyle bir lüksümüz de yok. Bunları söyledikten sonra, DPI adına her birinize ayrı ayrı teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca CEO'muz Kerim Yıldız da sizlere içten sevgilerini yolladı.

Monica McWilliams: Ben de aynı şekilde biraz şiir alıntısı yapabilirim. Başkan Biden Ocak ayında başkan olduğunda İrlandalı şair Seamus Heaney'nin dizelerini yineledi. Basitçe 'Öyleyse, intikamın çok ötesinde denizin durulmasını umut et' diyor. Sözleri umut üzerine. Güçlü bir akıntının gelişine ilişkin çizdiği tablo ve bahsettiği 'intikamın çok ötesi' sanırım oldukça önemli hususlar; ne diyebilirim, hala bu sorunlarla yaşıyoruz. 25. Yılı kutluyoruz, ama intikamın çok ötesine geçmek için yapılacak çok iş var. Sonunda denizler durulur, bu umut esintisini sizinle bırakmak istiyorum; bizim için durulan deniz bir gün sizin için de durulacak. Bu yolculukta size iyi dileklerimi sunuyorum. Beni kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Participant List - 1

Adalet Kaya	President of Rosa Women's Association
Ahmet Ozmen	Lawyer
Ali Abbas Yılmaz	Journalist
Arif Bulut	Sur Agency Managing Editor
Arzu Öztürk	Tour guide
Aycan Şahin	DAKAHDER
Aygül Onur	DTSO Women's Council Member
Aylin Turşak	DTSO Professional's Committee Member
Barış Ekinci	Çocukça Association
Bedriye Dolak	President of Lice Women's Cooperative
Berivan Öztürk	DAKAHDER
Celalettin Birtane	President of DTSO Council
Ceylan Marşil	General Manager LeasePlan Türkiye
Cuma Çiçek	Research Director at DİSA
Defne Eyyubi	English teacher
Derya Moray	Rosa Women's Association
Devrim Demir	Head of Women Culture Art Literature Association (KASED)
Dilan Güvenç	Manager of MED-DER
Elif Turan	President of Diyarbakır Chamber of Medicine
Enes Özgültekin	K24 News Cameraman
Fazilet Çulha	President of Alternative Think Tank
Fidan Bozdağan	DTSO Women's Council Member
Filiz Bedirhanoğlu	Deputy Chairwoman of Diyarbakır Industrialists' and Businesspeople Association (DİSİAD)
Gülşen Özmen	Lawyer
Handan Coşkun	Individual
Jean-Daniel Ruch	Ambassador of Switzerland to Turkey
Kübra Yılmaz	Kindergarten Principal - TED Diyarbakır College
Mehmet Kaya	President of DTSO
Mekiye Ormancı	TJA Activist
Meral Özdemir	Member of DOGÜNKAD
Meryem Güler Öner	DTSO Women's Council Deputy Spokesperson
Meryem Özdemir Ok	DTSO Women's Council Member
Mihriban Eza	Kurdish Literature Association
Monica McWilliams	Founding Members of the Northern Ireland Women's Coalition

Katılımcı Listesi - 1

Adalet Kaya	Roza Kadın Derneği Başkanı
Ahmet Özmen	Avukat
Ali Abbas Yılmaz	Gazeteci
Arif Bulut	Sur Ajansı Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Arzu Öztürk	Turist rehberi
Aycan Şahin	DAKAHDER
Aygül Onur	DTSO Kadın Meclisi Üyesi
Aylin Turşak	DTSO Meslek Komitesi Üyesi
Barış Ekinci	Çocukça Derneği
Bedriye Dolak	Lice Kadın Kooperatifi Başkanı
Berivan Öztürk	DAKAHDER
Celalettin Birtane	DTSO Konseyi Başkanı
Ceylan Marşil	LeasePlan Türkiye Genel Müdürü
Cuma Çiçek	DİSA'da Araştırma Müdürü
Defne Eyyubi	İngilizce öğretmeni
Derya Moray	Roza Kadın Derneği
Devrim Demir	Kadın Kültür Sanat Edebiyat Derneği (KASED) Başkanı
Dilan Güvenç	MED-DER Yöneticisi
Elif Turan	Diyarbakır Tabipler Odası Başkanı
Enes Özgültekin	K24 Haber Kameramanı
Fazilet Çulha	Alternatif Düşünce Derneği Başkanı
Fidan Bozdağan	DTSO Kadın Meclisi Üyesi
Filiz Bedirhanoğlu	Diyarbakır Sanayici ve İş İnsanları Derneği (DİSİAD) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Gülşen Özmen	Avukat
Handan Coşkun	Bireysel katılım
Jean-Daniel Ruch	Türkiye'nin İsviçre Büyükelçisi
Kübra Yılmaz	Ana Okulu Müdürü - TED Diyarbakır Koleji
Mehmet Kaya	DTSO Başkanı
Mekiye Ormancı	TJA Aktivisti
Meral Özdemir	DOGÜNKAD Üyesi
Meryem Güler Öner	DTSO Kadın Meclisi Sözcü Yardımcısı
Meryem Özdemir Ok	DTSO Kadın Meclisi Üyesi
Mihriban Eza	Kürt Edebiyatı Derneği
Monica McWilliams	Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu Kurucu Üyesi
Mücadele Aktekin	DOGÜNKAD Üyesi

Mücadele Aktekin
Mümin Ağcakaya
Necla Korkmaz
Neşe Timur
Nevin İl
Nevriye Çur
Nuriye Ölmez Yılmaz
Özlem Külahçı
REPEAT
Rojda Yılmaz
Saliha Ayata
Şehem Çakar
Selma Aslan
Serap Alan
Sevim Vural
Seyhan Alu
Siddik Beren
Songül Buldi
Sonya McGuinness
Sorgül Avcı
Sultan Yaray
Tuba Akatay
Umray Duran Yalın
Vesile Buçulğan
Yıldız Türk
Zehra Demir
Zemzem Fedai Bali
Zerin Türk
Zeynep Demir Akçer
Zeynep Mızraklı
Zeynep Oğuz
Zulal Erdoğan
Esra Elmas
Katya Paus
Marta Welander
Bade Baser
Deniz Cebe

Member of DOGÜNKAD
Tigris News
Colourful Hopes Association Monitoring and Documentation Coordinator
Teacher (retired)
DTSO Women's Council Term Spokesperson
Member of Tohum Women's Cooperative
DTSO Women's Council Executive Committee Member
DOGÜNKAD
DITAM
President of East and Southeast Businesswomen Association (DOGÜNKAD)
KASED Writer
DTSO Professional's Committee Deputy Chair
President of Chamber of Architects
DTSO Professional's Committee Member
DTSO Women's Council Executive Committee Member
President of Lotus Young Space Association
Kurdistan24 Media
DTSO Women's Council Executive Committee Member
Ambassador of Ireland to Turkey
President of Chambers of Electrical and Electronics Engineering Diyarbakır
President of Kurdish Literature Association
DTSO Women's Council Member
Pharmacist
DTSO Professional's Committee Member
Manager of Dimer Mermer
DTSO Women's Council Coordinator
Member of DOGÜNKAD
Member of KED Cooperative
Confederation of Progressive Trade Unions of Turkey
Wife of the Co-president of Diyarbakır Municipality
UCTEA-Provincial Coordination Committee
Lawyer
DPI Senior Regional Strategy Analyst
DPI Programmes Officer
DPI Consultant
Interpreter
Interpreter

Mümin Ağcakaya
Necla Korkmaz
Neşe Timur
Nevin İl
Nevriye Çur
Nuriye Ölmez Yılmaz
Özlem Külahçı
REPEAT
Rojda Yılmaz
Saliha Ayata
Şehem Çakar
Selma Aslan
Serap Alan
Sevim Vural
Seyhan Alu
Siddik Beren
Songül Buldi
Sonya McGuinness
Sorgül Avcı
Sultan Yaray
Tuba Akatay
Umray Duran Yalın
Vesile Buçulğan
Yıldız Türk
Zehra Demir
Zemzem Fedai Bali
Zerin Türk
Zeynep Demir Akçer
Zeynep Mızraklı
Zeynep Oğuz
Zulal Erdoğan
Esra Elmas
Katya Paus
Marta Welander
Bade Baser
Deniz Cebe

Tigris Haber
Rengarenk Umutlar Derneği İzleme ve Belgeleme Koordinatörü
Öğretmen (emekli)
DTSO Kadın Meclisi Dönem Sözcüsü
Tohum Kadın Kooperatifi Üyesi
DTSO Kadın Meclisi Yürütme Kurulu Üyesi
DOGÜNKAD
DITAM
Doğu ve Güneydoğu İş Kadınları Derneği (DOGÜNKAD) Başkanı
KASED Yazar
DTSO Meslek Komitesi Başkan Yardımcısı
Mimarlar Odası Başkanı
DTSO Meslek Komitesi Üyesi
DTSO Kadın Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi
Lotus Genç Alan Derneği Başkanı
Kurdistan24 Medya
DTSO Kadın Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi
Türkiye'nin İrlanda Büyükelçisi
Diyarbakır Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Odaları Başkanı
Kürt Edebiyatçılar Derneği Başkanı
DTSO Kadın Meclisi Üyesi
Eczacı
DTSO Meslek Komitesi Üyesi
Dimer Mermer Yöneticisi
DTSO Kadın Konseyi Koordinatörü
DOGÜNKAD Üyesi
KED Kooperatifi Üyesi
Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TMMOB-İl Koordinasyon Kurulu
Avukat
DPI Kıdemli Bölgesel Strateji Analisti
DPI Program Sorumlusu
DPI Danışmanı
Tercüman
Tercüman

DPI Aims and Objectives

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri

DPI'nin amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART KC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, KC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and King's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and King's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

OWEN BOWCOTT

Journalist, was The Guardian's legal affairs and Ireland correspondent. He has previously been a general news reporter, foreign news editor and was Ireland correspondent during The Troubles. He studied history at Birmingham University and journalism at Cardiff University. He started off working for the Birmingham Post and later joined the BBC, working as a researcher and producer for BBC News and the current affairs programme Panorama. He has also been a reporter on The Daily Telegraph. He is co-author of a book, *Beating the System*, about the early years of computer hacking and the criminalisation of online activity.

The Guardian Gazetesi'nin eski hukuki işler ve İrlanda muhabiridir. Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yılları ('The Troubles') boyunca gazetenin İrlanda muhabirliğini yapan Bowcott, daha önce de genel haber muhabiri ve dış haber editörü olarak çalışmıştır. Bowcott, Birmingham Üniversitesi'nde tarih ve Cardiff Üniversitesi'nde gazetecilik okumuştur. İş hayatına Birmingham Post'da başlayan konuşmacımız, daha sonra BBC'de araştırmacı ve programcı olarak BBC News ve güncel meseleler hakkında bir program olan Panorama'ya katkıda bulunmuştur. Bowcott ayrıca The Daily Telegraph'da muhabir olarak da çalışmıştır. Erken dönem bilgisayar hekleme ve çevrimiçi faaliyetinin suç sayılması konusunda 'Sistemi Yenme' ('Beating the System') başlıklı kitabın eş yazarı.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these

topics, including Unspeakable Truths, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden Unspeakable Truths (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

JACKI MUIRHEAD

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnisiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

CATHERINE WOOLLARD

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO)-a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşası üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşası İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

COUNCIL OF EXPERTS UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Acti-

on Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanlığı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Soci-

ety for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoğlu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katircioğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily

after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnisiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnisiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'in Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique

Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasi İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was

introduced following the coup d'etat of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsni Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanı'dır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diplomasi Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Lecturer in Law at the School of Law, National University of Ireland, Galway. Prior to joining NUI Galway, Dr. Hughes was a Senior Lecturer in Law at Middlesex University and previously worked at the University of East London and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009,

respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Ulusal İrlanda Galway Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Daha önce Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesi olarak görev yapmış ve ayrıca Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde çalışmıştır. Hughes, yüksek lisans ve doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarında dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletişim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she

was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on

these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadingamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadingamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003.

Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005-2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç

Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanne Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014

Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından

da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted

research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomats (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptıği

Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamenta" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbas University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835



democraticprogress.org



info@democraticprogress.org



[@DPI_UK](https://twitter.com/DPI_UK)



[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)